

Серпневі конференції – 2016

Методичні рекомендації
щодо змісту і форм проведення

*Друкується за рішенням науково-методичної ради комунального закладу
«Кіровоградський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти
імені Василя Сухомлинського»
(від 14 червня 2016 року, протокол № 3)*

Кіровоград
2016

УДК 378.046.4
ББК 74
С 32

Серпневі конференції – 2016: [методичні рекомендації щодо змісту і форм проведення] / укладачі О.В. Половенко, Л.М. Кірішко. – Кіровоград: КЗ «Кіровоградський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти імені Василя Сухомлинського», 2016. – 88 с.

Методичні рекомендації містять поради науково-методичних лабораторій, центрів, відділів комунального закладу «Кіровоградський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти імені Василя Сухомлинського» щодо визначення змісту, орієнтовних форм проведення пленарних і секційних засідань серпневих конференцій педагогічних працівників у 2016 році.

Рекомендації адресовані працівникам місцевих органів управління освітою, завідувачам (директорам), методистам методичних кабінетів (центрів) відділів, управлінь освіти райдержадміністрацій, міських рад, керівникам загальноосвітніх навчальних закладів, педагогам.

Відповідальна за випуск – Корецька Л.В.

Серпневі педагогічні конференції 2016-2017 навчального року

Питання оновлення змісту і запровадження компетентнісного підходу – основа реформи середньої школи. Ми повинні навчити наших дітей використовувати знання і вміння, які вони отримали, для вирішення повсякденних життєвих ситуацій.

Л.Гриневич

Щорічно в серпні ми традиційно збираємося з вами для підведення підсумків та визначення пріоритетних завдань на навчальний рік.

Провідна мета освіти: плекання національної еліти, людей із державним рівнем мислення, високоінтелектуальних, високодуховних, життєво компетентних, відповідальних за власну долю й долю України.

«Коли ми говоримо про нову українську школу, ми перш за все говоримо про новий зміст освіти в цій школі», – зазначила Міністр освіти і науки України Лілія Гриневич.

«Діти мають здобути уміння і компетентності XXI століття, які узгоджені країнами Європейського Союзу, і які сьогодні потрібні сучасному українцю. Окрім знання рідної державної мови, двох іноземних мов, інформаційних технологій, уміння критично мислити, аналізувати, працювати в команді, навичок фінансової грамотності, нашим дітям потрібна освіта для життя. І це головна мета нової української школи», – сказала міністр.

10 травня 2016 року в Міністерстві освіти і науки України відбулась зустріч міністра освіти і науки України Лілії Гриневич з представниками інститутів громадянського суспільства, членами Громадської ради при МОН та експертами. Під час зустрічі Лілія Гриневич презентувала пріоритетні напрями діяльності МОН у 2016 році.

Міністр освіти і науки зазначила, що в рамках Програми діяльності Уряду у 2016 році Міносвіти визначило такі основні цілі: дерегуляція і дебіюрократизація системи управління освітою в питаннях ліцензування й акредитації вищих, середніх та дошкільних навчальних закладів.

Пріоритетним напрямом діяльності МОН буде оновлення змісту навчальних програм загальної середньої освіти. «Питання оновлення змісту і запровадження компетентнісного підходу – основа реформи середньої школи. Ми повинні навчити наших дітей використовувати знання і вміння, які вони отримали, для вирішення повсякденних життєвих ситуацій», – пояснила міністр.

Як повідомила Лілія Гриневич, до 1 вересня будуть переглянуті навчальні програми початкової школи, а також дев'ятого класу, для якого наступного року повинні надрукувати підручники. Окрім цього, у міністерстві триває робота над розробкою нового алгоритму створення та закупівлі шкільних підручників (<https://www.youtube.com/watch?v=PjygSg1ZsGw>).

Системоутворювальною аксіологічною основою змісту роботи серпневих конференцій є цінність інноваційного розвитку в забезпеченні якісної освіти, що розкривається за такими орієнтирами:

- забезпечення рівного доступу до якісної безкоштовної освіти представників різних соціальних верств населення, регіонів тощо;
- застосування децентралізованого підходу до організації освіти з метою врахування потреб регіональної економіки та задоволення освітніх потреб місцевого населення;
- професійний розвиток учасників системи освіти регіону (педагогічних, управлінських і методичних кадрів області);
- запровадження гуманістичного характеру освіти на основі вільного розвитку особистості, виховання соціальної активності та патріотизму;
- здійснення якісних змін у системі підвищення кваліфікації, забезпечення їх відповідності тенденціям розвитку ринку праці та потребам людини удосконалювати свій освітній та кваліфікаційний рівень протягом всього життя;
- соціально-економічний розвиток регіону засобами освіти.

Реалізація стратегічних завдань передбачає:

- застосування активних та інтерактивних методів у системі підвищення кваліфікації педагогічних працівників;
- співпрацю та співтворчість із питань дослідження проблем новаторства та використання кращої світової практики з цього питання через систему підвищення кваліфікації педагогічних працівників;
- формування психологічної готовності педагогічного працівника до роботи з ІКТ та їх подальше впровадження в навчально-виховний процес в умовах інноваційного розвитку освіти.

Серпневі конференції 2016 року мають визначити стратегічні пріоритети розвитку освіти регіону в умовах децентралізації, шляхи їх реалізації, скерувати педагогічну спільноту до реалізації ціннісних пріоритетів особистості, суспільства, держави, регіону на засадах європейських вимірів якості освіти.

Концептуальні пріоритети серпневої конференції:

1. Підвищення якості освіти:

- науково-методичний супровід реалізації автономії навчальних закладів;
- формування інформаційно-навчального середовища освіти регіону та входження у світовий освітній простір;
- навчально-методичне забезпечення інваріантної та варіативної складової навчального плану загальноосвітніх навчальних закладів;
- формування в учнів компетентностей, які знадобляться їм у сучасному світі: володіння іноземними мовами та інформаційними технологіями, уміння

критично мислити, співпрацювати з іншими, навчатися впродовж життя, бути відповідальними громадянами своєї країни;

- підготовка педагогічних кадрів до роботи за новим змістом і програмами;

- науково-методичний супровід та навчально-методичне забезпечення професійної діяльності педагогів;

- удосконалення системи державно-громадського управління в умовах децентралізації.

2. Здоров'язбережувальні функції освіти:

- навчально-методичне забезпечення здоров'язбережувального та здоров'яформуючого навчально-виховного процесу в закладах освіти;

- забезпечення психологічного супроводу учнів у процесі навчання та виховання;

- розвиток здоров'язберігаючого освітнього середовища;

- валеологізація освітнього процесу;

- оптимізація та осучаснення діяльності навчальних закладів щодо формування позитивної мотивації на здоровий спосіб життя всіх учасників освітнього процесу.

3. Інноваційні технології:

- упровадження нових організаційних форм навчального процесу на основі інноваційних технологій;

- організація дистанційного навчання;

- упровадження сучасної навчальної техніки, комп'ютерних засобів і технологій у навчальний процес освітніх установ;

- вивчення і впровадження педагогічного досвіду;

- організація дослідно-експериментальної роботи.

4. Розвиток професійної компетентності педагогів:

- розвиток регіонального науково-методичного освітнього середовища;

- формування високої професійної компетентності педагогічних працівників;

- досягнення високої функціональної грамотності;

- поширення педагогічного досвіду щодо стимулювання творчого, інтелектуального, духовного розвитку та задоволення потреби в професійній самореалізації працівників освітньої галузі;

- модернізація методичної «вертикалі»: створення умов для підвищення рівня професійної компетентності на робочому місці; поширення продуктивних освітніх технологій, широке використання мнемотехніки.

5. Інтеграція і партнерство:

- подальша інтеграція освітніх установ усіх рівнів;

- підвищення конкурентоспроможності освітніх закладів;

- інтеграція освіти області в міжнародний освітній простір.

Ключовим фактором забезпечення високої якості серпневих конференцій є серйозна підготовча робота.

Як правило, серпневі конференції розпочинаються зі створення оргкомітету, сайту, блогу, творчих груп, складання наказу «Про підготовку і проведення серпневих нарад педагогічних працівників».

Нагадуємо, що важливим на першому етапі підготовки є:

- вивчення та опрацювання нормативно-правових документів про освіту;
- збір, узагальнення та систематизація необхідної для визначення змісту конференції інформації;
- вивчення та аналіз реального стану розвитку освіти в регіоні, творче використання аналітичними групами різних видів аналізу (системного, аспектного, причинно-наслідкового, прогностичного, програмно-цільового);
- визначення форм проведення пленарної частини і секційних засідань;
- моделювання програми конференції на основі вимог сьогодення, отриманих рекомендацій, урахування наявних в районі, місті, області досвіду, традицій.

Під час розробки детальних планів підготовки варто звернути увагу на організаційно-методичне, інформаційно-аналітичне забезпечення серпневих конференцій.

У ході підготовки до конференції радимо провести онлайн-опитування «Серпнева конференція – 2016. Якою їй бути?».

Визначаючи структуру і форми проведення пленарного засідання, слід подбати про їх відповідність обраному змісту роботи, поставленим меті та завданням.

У процесі підготовки до конференції радимо використати досвід роботи методичного кабінету відділу освіти Новоукраїнської райдержадміністрації, який презентовано на блозі «Велика серпнева нарада освітян Новоукраїнського району» (<http://serpneva.blogspot.com/>).

Пленарні засідання: зміст і форми проведення

Школа потребує кардинальних якісних змін.

П.Хобзей

Важливою складовою серпневих конференцій освітян є пленарні засідання.

На нашу думку, особливу увагу слід приділити обговоренню проекту Закону України «Про освіту», Концепції нової української школи, питанням щодо реалізації завдань, визначених Положенням про дистанційне навчання (затверджене наказом Міністерства освіти і науки України від 25.04.2013 р. № 466).

На пленарних засіданнях доцільно проаналізувати підсумки 2015-2016 навчального року та визначити пріоритетні завдання освітян на новий навчальний рік.

При цьому варто використати матеріали підсумкових колегій, нарад Міністерства освіти і науки України, управління освіти, науки, молоді та спорту

Кіровоградської облдержадміністрації, аналітичні та методичні матеріали, підготовлені КЗ «КОІППО імені Василя Сухомлинського».

Вважаємо, що особливу увагу під час роботи серпневих конференцій потрібно приділити опорним навчальним закладам.

Опорні школи – це механізм переведення сільських дітей у кращі умови навчання.

Міністр освіти наголошує, що «Програма створення опорних шкіл спрямована на те, щоб покращити якість освіти в сільській місцевості, а не на фінансування й без того заповнених шкіл».

Для успішної реалізації реформи необхідно створити систему ефективної взаємодії між місцевою владою, громадами і міністерством, яка ґрунтуватиметься, в першу чергу, на довірі. «Органи місцевого самоврядування вирішуватимуть, де створювати опорні школи, здійснюватимуть розподіл коштів освітньої субвенції та власних доходів між школами, призначатимуть директорів шкіл, вирішуватимуть питання матеріально-технічного оснащення», – сказав заступник міністра освіти Павло Хабзей.

Учасникам конференції можна запропонувати переглянути відеосюжет, у якому вчителі, учні та батьки поділилися своїми думками щодо проблеми «Якою має бути українська школа завтра і в майбутньому?».

Методичним кабінетам потрібно звернути увагу на презентації педагогічного досвіду.

Для цього радимо провести:

- педагогічні виставки;
- виставки науково-методичних матеріалів;
- майстер-класи;
- рекламні калейдоскопи творчих знахідок;
- ярмарки педагогічної творчості;
- методичні естафети;
- методичні діалоги;
- галереї педагогічного досвіду «Джерело творчості» та ін.

Їх проблематика може бути орієнтовно такою:

- «Інноваційне науково-методичне середовище регіону – запорука успішного впровадження інновацій»;
- «Інноваційний поступ освіти регіону»;
- «Школа – центр формування освітніх компетентностей»;
- «ІКТ як засіб розвитку творчих здібностей школярів»;
- «Освіта Кіровоградщини: творчі здобутки, перспективні педагогічні ідеї й технології»;
- «Компетентнісний підхід – переорієнтація з процесу на результат»;
- «Сучасна школа інформаційного суспільства: реалії, пошуки та здобутки»;
- «Розвиток креативності вчителя в системі методичної роботи».

Секційні засідання «Якісна середня освіта як запорука успіху України в майбутньому»

...додати нашим дітям ті компетентності, які знадобляться їм у сучасному світі: володіння іноземними мовами та інформаційними технологіями, уміння критично мислити, співпрацювати з іншими, навчатися впродовж життя бути відповідальними громадянами своєї країни. Це повинна бути нова українська школа.

Л.Гриневич

Провідною ідеєю навчально-виховного процесу у 2016-2017 н.р. в навчальних закладах має стати забезпечення безперервності та наступності навчання й виховання; гармонійне поєднання інтересів особистості, суспільства, держави.

Сучасні педагогічні технології, інноваційні процеси розвитку освіти мають бути спрямовані на особистість дитини, на розкриття її інтелектуальних, творчих здібностей, на задоволення інтересів і потреб у самовизначенні та орієнтацію підростаючого покоління на здоровий спосіб життя.

Конкретизацію завдань для кожної категорії педагогічних працівників на новий навчальний рік покликані забезпечити предметні секції, засідання РМО, ММО, наради-семінари керівників навчальних закладів.

З огляду на зазначене, актуальними питаннями для обговорення на секціях серпневих конференцій є:

- підвищення якості освіти шляхом оновлення змісту, форм і методів навчання та виховання, упровадження компетентнісного підходу, удосконалення навчальних програм, покращення матеріально-технічної бази, підвищення рівня професійної компетентності педагогів;
- удосконалення системи управління навчальним закладом, розвиток державно-громадського управління, делегування повноважень громадським структурам (радам закладу, піклувальним, батьківським, учнівським радам тощо) в умовах децентралізації;
- оптимізація виховного простору навчального закладу, відродження національних традицій, пропаганда здорового способу життя, зменшення негативних впливів соціального середовища на дітей, попередження дитячої бездоглядності та правопорушень;
- організація дослідно-експериментальної роботи з питань удосконалення якості змісту освіти та технологій управління освітнім процесом у навчальному закладі;
- розвиток соціального партнерства навчального закладу;
- розвиток інформаційних та комунікативних технологій, організація дистанційного навчання в навчальному закладі, у тому числі для дітей з особливими потребами;

- реалізація освітніх програм розвитку освіти;
- стан науково-методичного забезпечення організації навчально-виховного процесу в умовах реалізації Державного стандарту початкової загальної освіти та Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти;
- аналіз стану викладання навчальних предметів, результатів зовнішнього незалежного оцінювання, моніторингу рівня навчальних досягнень учнів;
- піднесення якості й ефективності сучасного уроку;
- результативність участі у Всеукраїнських учнівських олімпіадах з навчальних предметів.

-

Для визначення змісту їх роботи радимо уважно опрацювати нормативні документи, рекомендації Міністерства освіти і науки України щодо викладання навчальних предметів у новому навчальному році, аналітичні матеріали, підготовлені КЗ «КОІППО імені Василя Сухомлинського». Суттєвий акцент доцільно зробити на вивченні інноваційних процесів, що відбуваються в освіті.

В умовах сьогодення одним із пріоритетів розвитку Української держави є розбудова інформаційного суспільства. У зв'язку з цим у системі освіти постійно запроваджуються інноваційні форми спілкування та обміну інформацією: вебінари, інтернет-семінари, онлайн-дискусії, тренінги тощо. Радимо перераховані вище форми роботи передбачити в ході проведення секційних засідань, особливо для тих категорій педагогічних працівників, які викладають декілька навчальних предметів та поєднують викладацьку діяльність з управлінською.

Потрібно ознайомити педагогів з пропозиціями КЗ «КОІППО імені Василя Сухомлинського» щодо проблематики, тривалості й термінів проходження курсів, проведення обласних семінарів, конференцій, слід підготувати проект замовлення на підвищення кваліфікації педагогів у 2017 році.

З метою якісної підготовки та проведення секційних засідань **обласний навчально-методичний центр освітнього менеджменту та координації діяльності методичних служб** (завідувач О.В. Половенко, методисти Л.М. Кірішко, А.Г. Вареха, В.Г. Трубіна) рекомендує організувати навчання членів методичного активу. Основною метою серпневих зустрічей має бути:

1) розгляд концептуальних підходів та шляхів практичної реалізації з проектування і створення районними, міськими методичними службами єдиного освітнього простору регіону;

2) дисемінація інноваційного досвіду методичних служб усіх рівнів (проектів, моделей інноваційних форм роботи, технологій тощо), оригінальних прогресивних ідей з метою впровадження в практичну діяльність, забезпечення нових якісних результатів;

3) забезпечення науково-методичного супроводу професійного розвитку педагогічних працівників в умовах глобалізації та відкритості інформаційного освітнього простору;

4) формування мережевого співтовариства методичних служб усіх рівнів для забезпечення якісного управління інноваційним розвитком регіону, менеджменту освітніх інновацій.

5) створення умов для розвитку пошуково-творчої активності та дослідно-експериментальної діяльності педагогічних кадрів регіону;

6) утвердження нового професійного світогляду педагогів.

Під час визначення **основних напрямів діяльності методичних служб у 2016-2017 навчальному році** радимо:

- проаналізувати виконання програми розвитку методичного кабінету, центру, річного плану роботи, результати діагностування педагогічних працівників;

- окреслити основні напрямки розвитку методичного кабінету (центру);

- обговорити діяльність методичного кабінету, центру з упровадження Державних стандартів початкової загальної освіти та базової і повної загальної середньої освіти.

Особливу увагу пропонуємо звернути на:

- рівень готовності педагогів до роботи в інноваційному освітньому середовищі;

- оволодіння всіма педагогами ІКТ;

- аналіз планування методичної роботи з педагогами відповідно до рівнів педагогічної творчості (інформаційно-відтворювальний, адаптивно-прогностичний, раціоналізаторський, науково-дослідницький, креативно-прогностичний);

- упровадження мережевої співпраці через сайт, чат, віртуальні форми науково-методичної роботи;

- результати рейтингової оцінки діяльності ЗНЗ.

Корисним, на нашу думку, буде опрацювання таких актуальних питань:

- Акмеологія та підвищення якості освіти.

- Дистанційні форми навчання в системі неперервної освіти: стан, проблеми, перспективи.

- Імідж учителя XXI століття.

- Іміджева складова діяльності методичного кабінету (центру).

- Кластер як система професійного розвитку вчителя.

- Компетентнісний підхід – переорієнтація з процесу на результат.

- Методичні аспекти мережевої взаємодії як нової філософії освітньої комунікації.

- Медіа-освіта в системі мережевої взаємодії методичних служб і НЗ.

- Управління системою мережевої взаємодії методичних служб в умовах інноваційних змін в освіті.

- Формування індивідуальної траєкторії підвищення рівня професійної компетентності педагога.

- Основні орієнтири модернізації методичного менеджменту в руслі цивілізаційних викликів.
- Портал як засіб підвищення рівня інформаційно-комунікаційного забезпечення розвитку освітнього середовища регіону.
- Використання інтернет-простору для підвищення якості неперервного навчання педагогів.
- Професійна підготовка керівника ЗНЗ у контексті реалізації нової освітньої парадигми.
- Інформаційно-методичне забезпечення діяльності методичних служб: інноваційний аспект.
- Інноваційні технології розвитку професійної компетентності вчителів засобами науково-методичної роботи в міжкурсовий період.
- Нове педагогічне мислення як засіб формування акмеологічного середовища для самореалізації особистості шляхом модернізації науково-методичної діяльності.
- Формування самодостатньої особистості в соціокультурному контексті сучасного європейського освітньо-інформаційного простору.
- Проблеми педагогічної кваліметрії компетентнісно-орієнтованого навчання.
- Тестові технології в оцінюванні ключових і предметних компетентностей.
- Психолого-педагогічні підходи до особистісного розвитку в процесі педагогічної діяльності в умовах модернізаційних змін в освіті.
- Моніторинг як інструмент державно-громадського управління якістю освіти.
- Науково-методичний супровід фахової підготовки вчителів сільської місцевості в умовах децентралізації.
- Використання дидактичного потенціалу електронних соціальних мереж у професійній діяльності вчителя.
- Інноваційні проекти як важливий фактор професійного розвитку педагогічних працівників.
- Електронна база даних: новий підхід до методичного забезпечення навчально-виховного процесу.

З матеріалами досвіду роботи методичних кабінетів (центрів) відділів, управлінь освіти райдержадміністрацій, міських рад щодо підготовки та проведення серпневих педагогічних конференцій рекомендуємо ознайомитися на блозі «Серпнева конференція – 2016» (https://augconf.blogspot.com/p/blog-page_12.html):

- «Серпнева конференція – 2016» (блог інформаційно-ресурсного методичного центру відділу освіти, молоді та спорту Кіровоградської районної державної адміністрації, <http://serpneva2016.blogspot.com>);
- «Серпнева конференція – 2016» (блог методичного кабінету відділу освіти Петрівської районної державної адміністрації, <http://serpnevakonferensiya2016.blogspot.com/?zx=4592af5dc5f728ac>);

- «Серпнева конференція – 2015» (блог методичного кабінету відділу освіти Долинської районної державної адміністрації, <http://serpneva-conferenciya-2015.blogspot.com/>);

- «Велика серпнева нарада освітян Новоукраїнського району – 2015» (блог методичного кабінету відділу освіти Новоукраїнської районної державної адміністрації, http://serpneva.blogspot.com/p/blog-page_21.html);

- «Серпневий освітянський форум» (блог інформаційно-ресурсного методичного центру відділу освіти, молоді та спорту Кіровоградської районної державної адміністрації, <http://osvitaforum.blogspot.com/p/blog-page.html>);

- «Серпнева педагогічна конференція – 2015» (блог методичного кабінету відділу освіти Маловисківської районної державної адміністрації, http://serpnevaconferenshiyamalaviska.blogspot.com/2015_07_01_archive.html);

- «Серпневий педагогічний форум «Надання якісних освітніх послуг – якісна освіта майбутнього» (сторінка веб-сайту методичного кабінету відділу освіти Петрівської районної державної адміністрації, http://petrove-petr-rmk.edukit.kr.ua/metodichna_robota/metodichni_zahodi/serpnevi_konferencii/serpneva_konferenciya-2015/);

- «Матеріали до серпневої наради» (сторінка веб-сайту центру методичної та соціально-психологічної служби м. Кіровограда, http://cmsps.edukit.kr.ua/metodichna_robota//serpneva_narada/);

- «Серпнева конференція – 2015» (блог методичного кабінету відділу освіти Гайворонської районної державної адміністрації, http://rmkhayvoronkonferenzisa.blogspot.com/2015/06/blog-post_19.html).

Доцільним при підготовці до серпневих секцій буде використання матеріалів:

- презентації «Інноваційні проекти в освіті» (<https://drive.google.com/file/d/0BzogivKy2YHPYk5FeWZMUXNjMXM/view>);

- блогів: «Про викладання навчальних предметів у 2016-2017 н. р.» (<http://2016-17academic-year.blogspot.com/>); «Творча група» (<http://metodichna-sesiya.blogspot.com/>);

- сайтів: обласного навчально-методичного центру освітнього менеджменту та координації діяльності методичних служб КЗ «КОІППО імені Василя Сухомлинського» (<http://metodcentr-koippo.edukit.kr.ua/>), «Регіональна школа новаторства» (<https://sites.google.com/site/regionnovator/>), «Медіапростір» (<https://sites.google.com/site/pdskerivnikms/>), «Український проект «Якість освіти» (<http://www.voipopp.vn.ua/>)».

На серпневих засіданнях методичних об'єднань керівних і педагогічних працівників пропонуємо ознайомитися з матеріалами регіональної школи новаторства (<https://sites.google.com/site/regionnovator/spivpraca-rsn>):

1) презентаціями:

- «Регіональна школа новаторства як інноваційна форма підвищення професійної компетентності вчителів» (Кірішко Л.М., методист обласного навчально-методичного центру освітнього менеджменту та координації діяльності методичних служб комунального закладу «Кіровоградський

обласний інститут післядипломної педагогічної освіти імені Василя Сухомлинського»);

- «Професійний розвиток педагогічних працівників в умовах глобалізації та відкритості інформаційного освітнього простору» (Ошега З.С., методист методичного кабінету відділу освіти Петрівської районної державної адміністрації Кіровоградської області);

- «Інформаційне забезпечення загальноосвітнього навчального закладу» (Лещенко Т.В., директор Цукрозаводського навчально-виховного комплексу Олександрійської районної ради Кіровоградської області; Даценко О.В., заступник директора з навчально-виховної роботи Цукрозаводського навчально-виховного комплексу Олександрійської районної ради Кіровоградської області);

2) відеокасетами керівників загальноосвітніх навчальних закладів:

- «Творче впровадження педагогічної спадщини В.О. Сухомлинського в процесі інноваційних перетворень в освіті» (Деркач В.Ф., директор начально-виховного комплексу «Павлиська загальноосвітня школа I-III ступенів – ліцей імені В.О. Сухомлинського» Онуфріївської районної ради Кіровоградської області);

- «Сучасне освітнє середовище школи як передумова компетентнісного підходу до навчання та виховання учнів (Колесник А.Л., директор спеціалізованої загальноосвітньої школи I-III ступенів № 7 Світловодської міської ради Кіровоградської області);

- «Інноваційна діяльність навчально-виховного комплексу «Гімназія – загальноосвітня школа I-III ступенів № 4» Світловодської міської ради Кіровоградської області» (Прасол Н.І., директор навчально-виховного комплексу «Гімназія – загальноосвітня школа I-III ступенів № 4» Світловодської міської ради Кіровоградської області);

- «Інноваційна діяльність навчального закладу як Школи сприяння здоров'ю» (Спашиба О.П., директор загальноосвітньої школи I-III ступенів № 10 Світловодської міської ради).

У ході підготовки до секційних засідань радимо опрацювати такі джерела:

1. Аналітичні матеріали за підсумками участі школярів області у Всеукраїнських учнівських олімпіадах з навчальних предметів (2015/2016 н. р.) / укладач А.Г. Вареха. – Кіровоград: КЗ «КОІППО імені Василя Сухомлинського», 2016. – 92 с.

2. Воротня Н. Інновації в роботі з обдарованими учнями // Методист. – Київ: Видавництво Шкільний світ, 2016. – № 2. – С. 5-20.

3. Зоріна О. Виявлення й розвиток обдарованих дітей // Директор школи. – 2015. – № 2 (746). – С. 51-57.

4. Крижанівський А., Нова М. Проектні технології для розвитку обдарованості // Директор школи. – 2015. – № 3 (747). – С. 46-53.

5. Лемешева Л. Використання мережевих ресурсів – засіб для рівного доступу до якісної освіти // Директор школи. – 2016. – № 5-6. – С. 45-61.

6. Руденко О.М. Проект «Розвиток обдарованості учнів школи» // Завучу. Усе для роботи. – 2016. – № 1-2. – С. 21-35.

Реформування системи освіти передбачає оновлення управлінської діяльності в освітніх закладах, побудову індивідуалізованої конкурентоспроможної освітньої політики.

Ключову роль у цих процесах відіграє **керівник навчального закладу**, який перебуває в центрі соціально-економічних і педагогічних перетворень, забезпечуючи координацію та спрямування розвитку педагогів. Від його менеджерської грамотності, умінь приймати самостійні ефективні рішення стратегічного й тактичного характеру залежить рівень успішної діяльності всього навчального закладу.

З метою оновлення менеджерського мислення керівників, звільнення їх від стереотипів, виявлення індивідуальності та відповідальності, на секціях менеджерів освіти **пропонуємо розглянути питання:**

- Нова роль керівника закладу освіти в умовах реформування;
- Управлінська діяльність керівника закладу освіти в умовах автономії;
- Особливості управління навчально-виховним об'єднанням в умовах децентралізації;
- Інноваційні технології в управлінні навчальним закладом;
- Управління інноваційними процесами в навчальному закладі;
- Онлайнові технології в діяльності керівника загальноосвітнього навчального закладу;
- Особистісно орієнтоване управління професійним зростанням педагога;
- Інформаційно-методичне забезпечення підготовки педагогічних працівників до організації навчально-виховного процесу за новими інтерактивними програмами (початкова школа);
- Організаційно-управлінські засади впровадження Державного стандарту освіти у 2016-2017 навчальному році.

Акцентуємо увагу на положеннях законодавчих та нормативних актів у галузі освіти:

✓ Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 24.03.16 р. № 234 «Про затвердження Санітарного регламенту для дошкільних навчальних закладів»;

✓ Наказ Міністерства освіти і науки України від 12.01.2016 р. № 8 «Про затвердження Положення про індивідуальну форму навчання в загальноосвітніх навчальних закладах»;

✓ Наказ Міністерства освіти і науки України від 05.05.16 р. № 484 «Про скасування наказу від 13.04.2016 № 433»;

✓ Лист Міністерства освіти і науки України від 09.06.2016 р. № 1/9-296 «Про структуру 2016/2017 навчального року та навчальні плани загальноосвітніх навчальних закладів»;

✓ Лист Міністерства освіти і науки України від 28.03.16 р. № 1/9-154 «Щодо надання роз'яснення»;

✓ Наказ Міністерства освіти і науки України від 15.10.15 р. № 1088 «Про затвердження методичних рекомендацій щодо забезпечення кабінетів фізики загальноосвітніх навчальних закладів засобами навчання та обладнанням»;

✓ Постанова Кабінету Міністрів України від 13.10.15 р. № 827 «Про затвердження Порядку призначення на посаду керівників загальноосвітніх навчальних закладів державної форми власності».

Література та ресурси для опрацювання:

1. Бережна Т. Засідання педагогічної ради: готуємося до проведення / Таміла Бережна // Заступник директора школи. – 2015. - № 12. – С. 38-49.

2. Бондаренко О. Смородська Е. Розробляємо мережевий курс для відкритого навчання: крок за кроком / Олена Бондаренко, Елеонора Смородська // Заступник директора школи. – 2016. –

№ 5. – С.4-15.

3. Букач А. Використання сервісів Google в професійній діяльності заступника директора / Антоніна Букач // Заступник директора школи. – 2015. - № 8. – С. 41-49.

4. Букач А. Сайти Google як інтегратор діяльності заступника директора / Антоніна Букач // Заступник директора школи. – 2015. - № 8. – С. 49-54.

5. Василенко Н.В. Керівник навчального закладу: розвиток лідерської компетентності як ознака громадянського суспільства / Н.В. Василенко. – Х. : Вид. гр. «Основа», 2015. – 128 с.- (Бібліотека журналу «Управління школою»; Вип. 12 (156)).

6. Ліпчанська І. Відвідуємо урок іноземної мови / Ірина Ліпчанська // Заступник директора школи. – 2015. - № 10. – С.4-11.

7. Рябчук Т.Ф. Програма розвитку школи / Т.Ф. Рябчук // Завучу. Усе для роботи. – 2016. – № 7-8 (175-176). – С. 1-78.

8. Трубіна В.Г. Чи потрібна парасолька директору школи... або інноваційне управління як інструмент розвитку навчального закладу / В.Г. Трубіна // Методичний вісник. – 2016. – № 52.

9. Шевченко О.О. Базові засади фандрайзингу для освітніх організацій: Як написати проект на грант? / О.О. Шевченко // Завучу. Усе для роботи. – 2016. – № 13-15 (493-495). – С. 2-11.

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет:

- сайт Міністерства освіти і науки України (<http://mon.gov.ua/>);
- сайт Верховної Ради України «Законодавство України» (<http://www.rada.gov.ua/>);
- сайт Державного вищого навчального закладу «Університет менеджменту освіти» Національної академії педагогічних наук України (<http://umo.edu.ua/>);

- сайт управління освіти і науки Кіровоградської обласної державної адміністрації (<http://osvita.kr-admin.gov.ua/>);
- сайт комунального закладу «Кіровоградський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти імені Василя Сухомлинського» (<http://koippro.kr.ua/>);
- сайт Рівненського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти (<http://www.roippro.org.ua/>);
- сайт комунального вищого навчального закладу «Вінницька академія неперервної освіти» (<http://www.voipopp.vn.ua/>);
- сайт Черкаського обласного інституту післядипломної освіти педагогічних працівників (<http://oipopp.ed-sp.net/>); <http://www.gotoshop.net.ua/kirovograd/discounts/7-dnejj-28-05-2015-03-06-2015-atb/>;
- сайт методичного кабінету відділу освіти Білоцерківської районної державної адміністрації Київської області (<http://metodist.ucoz.com/>).

З метою підготовки педагогів до дистанційного навчання **навчально-методичний центр дистанційного навчання** (завідувач О.В. Литвиненко, методист А.В. Частаков) рекомендує такі орієнтовні питання для обговорення на серпневих засіданнях:

1. Упровадження технологій дистанційного навчання в освітній процес регіону.
2. Нормативно-правове забезпечення щодо дистанційної форми навчання в загальноосвітніх навчальних закладах.
3. Організаційно-методичне забезпечення дистанційного навчання в закладах освіти.
4. Підвищення кваліфікації педагогічних працівників за очно-дистанційною формою навчання.
5. Формування ІКТ-компетентностей особистості шляхом використання дистанційних технологій навчання.
6. Підготовка вчителів до впровадження дистанційного навчання.
7. Змішане та дистанційне навчання як спосіб доступу до якісної освіти.
8. Участь педагогів в обласних фахових конкурсах, фестивалях («Педагогічна блогосфера» освітні веб-квести тощо).

***Корисним при підготовці
буде використання нормативної бази:***

1. Положення про дистанційне навчання [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://osvita.ua/legislation/Dist_osv/2999/.
2. Лист Міністерства освіти і науки України щодо дистанційної форми навчання в загальноосвітніх навчальних закладах від 15.09.2015 р. № 1/9-438

[Електронний ресурс]. – Режим доступу:
http://koippro.in.ua/arhiv/dn/list_mon_2015.09.15_1.9-438.pdf.

3. Биков В.Ю., Кухаренко В.М., Богачков Ю.М. Технологія створення дистанційного курсу: Навчальний посібник / За ред. В.Ю. Бикова та В.М. Кухаренка. – К.: Міленіум, 2008. – 324 с.

4. Нарада з питань дистанційного навчання (м. Київ ІТЗО 2016.03.02) [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

частина_1 <https://www.youtube.com/watch?v=63lM4Bh5Rqg>;

частина_2 <https://www.youtube.com/watch?v=btst1q2Obw8>.

5. Особливості організації та проведення дистанційного навчального процесу [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
<https://www.youtube.com/watch?v=sMP6yYJlXg8>.

З метою підготовки педагогів до інноваційної діяльності **навчально-методичний відділ інноваційної діяльності та інтелектуальної власності** (завідувач Т.А. Шаповалова) рекомендує опрацювати питання:

- Організаційно-методичне забезпечення дослідно-експериментальної діяльності в загальноосвітньому навчальному закладі.
- Нормативно-правове забезпечення інноваційної та дослідно-експериментальної роботи в загальноосвітньому навчальному закладі.
- Організація та проведення дослідно-експериментальної роботи всеукраїнського та регіонального рівнів.
- Особливості підготовки та проведення педагогічного експерименту в загальноосвітньому навчальному закладі.
- Експеримент як складова частина інноваційної педагогічної діяльності.
- Упровадження інноваційних освітніх технологій навчання як засобу формування та розвитку професійної компетентності педагога в закладах освіти.
- Етапи впровадження інноваційних освітніх технологій у загальноосвітніх навчальних закладах.
- Управління педагогічними інноваціями.
- Роль керівника навчального закладу в підготовці до інноваційної діяльності.
- Формування готовності педагогів до інноваційної професійної діяльності.
- Форми залучення педагога до інноваційної діяльності.
- Методичний супровід інноваційної діяльності педагогічних працівників.
- Організація та здійснення інноваційної освітньої діяльності: проблеми і перспективи розвитку.
- Упровадження інноваційних педагогічних технологій в організацію навчально-виховного процесу.

- Особливості планування інноваційної діяльності в загальноосвітньому навчальному закладі.
- Формування інноваційного освітнього простору регіону.
- Інтерактивні форми навчання: технології проведення.
- Формування творчих компетентностей особистості шляхом використання інноваційних освітніх технологій.
- Роль інноваційної освітньої діяльності в забезпеченні конкурентоспроможності навчального закладу.
- Менеджмент інновацій, реалізація нових ідей та освітніх ініціатив як основа для створення керівника нової формації.
- Підготовка вчителів до апробації шкільної навчальної літератури.
- Апробація навчальної літератури як повноцінна інтегрована частина оцінювання навчальної літератури в системі загальної середньої освіти.

Корисним у ході підготовки буде використання нормативної бази:

- Положення про порядок здійснення інноваційної освітньої діяльності (затверджене наказом Міністерства освіти і науки України від 07.11.2000 р. № 522 «Про затвердження Положення про порядок здійснення інноваційної освітньої діяльності») [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>. (у редакції наказу Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 30.11.2012 р. № 1352).
- Наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України «Про внесення змін до Положення про порядок здійснення інноваційної освітньої діяльності» від 30.11.2012 р. № 1352 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mon.gov.ua/>.
- Закон України «Про інноваційну діяльність» від 04.07.2002 р. із змінами від 16.10.2012 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/>.
- Положення про експериментальний загальноосвітній навчальний заклад, затверджене наказом Міністерства освіти і науки України від 20.02.2002 р. № 114 у ред. 2010 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mon.gov.ua/>.
- Положення про апробацію та моніторингові дослідження навчальної літератури для загальноосвітніх навчальних закладів, затверджене наказом Міністерства освіти і науки України від 08.05. 2008 р. № 401 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lit.govuadocs.com.ua/docs/590/index-802103-13.html>.

Під час висвітлення цих питань радимо опрацювати таку літературу:

1. Бойченко Т. Рівні інновацій у післядипломній педагогічній освіті / Т. Бойченко // Новий колегіум. - 2013. - № 1. - С. 24-26.
2. Кабан Л.В. Оцінювання інноваційної діяльності загальноосвітніх навчальних закладів регіону / Л.В. Кабан // Педагогічна освіта: теорія і практика: [збірник наукових праць]. – Вип. III. – К. : Університет, 2013. – С. 180-191.
3. Лісова Н.І. Новітні педагогічні технології в підготовці педагогічних кадрів з методики оцінювання якості освіти в системі підвищення кваліфікації / Н.І. Лісова // Якість технологій та освіти : [зб. наук. пр.] / Укр. інж.-пед. акад. - Х., 2013. - Вип. 2. - С. 115-121.
4. Організатору інноваційної діяльності та дослідно-експериментальної роботи в загальноосвітньому навчальному закладі: [методичний порадник] / автори-упорядники: І.Н. Євтушенко, Ю.І. Завалевський, С.В. Кириленко, О.І. Киян, К.В. Таранік-Ткачук. – К. – Чернівці: Букрек, 2014. – 420 с.
5. Скрипник С. Запровадження інновацій, інноваційних педагогічних технологій як показники якості післядипломної педагогічної освіти / С. Скрипник // Інновації в Україні. - 2013. - № 3. - С. 24-28.
6. Жосан О.Е. Підготовка вчителів до апробації шкільної навчальної літератури: [навч.-метод. посіб. для сист. післядипл. освіти] / О.Е. Жосан. – Кіровоград: Вид-во КОІППО імені Василя Сухомлинського, 2009. – 122 с.
7. Федірко Ж.В. Інноваційна освітня діяльність: структура і зміст / Ж.В. Федірко // Нові технології навчання. – 2013. – № 4. – С. 39-42.
8. Федірко Ж.В., Яковова Г.Я. Процес апробації як повноцінна інтегрована частина оцінювання навчальної літератури в системі загальної середньої освіти // Педагогічний вісник. – 2014. – № 3-4 (31-32). – С. 83.
9. Г.Я. Яковова Особливості впровадження педагогічної технології «Ситуація успіху» в навчально-виховний процес // Педагогічний вісник. – 2014. – № 3-4 (31-32). – С. 94.
10. Марченко І.А. Етапи впровадження інноваційних освітніх технологій у загальноосвітніх навчальних закладах / І.А. Марченко // Педагогічний вісник. – 2011. – № 2.
11. Марченко І.А., Федірко Ж.В. Умови здійснення інноваційної діяльності в освітньому просторі Кіровоградщини / І.А. Марченко, Ж.В. Федірко // Педагогічний вісник. – 2012. – № 2-3. – С. 171-175.
12. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології: [навчальний посібник] [Електронний ресурс] / І.М. Дичківська. – Київ: Академвидав, 2004. – Режим доступу: <http://ebk.net.ua>.
13. Скарбничка педагогічних інновацій Кіровоградської області: Інформаційні матеріали / упорядники Ж.В. Федірко, І.А. Марченко. – Кіровоград: КОІППО імені Василя Сухомлинського, 2013. – 52 с.
14. Педагогічний експеримент: [навчально-методичний посібник] / укладач О.Е. Жосан. – Кіровоград: Видавництво Кіровоградського обласного

інституту післядипломної педагогічної освіти імені Василя Сухомлинського, 2008. – 68 с.

15. Марченко І.А. Організаційно-методичний супровід дослідно-експериментальної роботи в закладах освіти: [методичні рекомендації] / укладач І.А. Марченко. – Кіровоград: КЗ «Кіровоградський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти імені Василя Сухомлинського, 2016. – 24 с.

Обласний навчально-методичний центр сучасних технологій оцінювання якості освіти (завідувач Л.Ф. Корж) рекомендує в рамках секційних засідань обговорити такі актуальні питання:

1. Моніторинг як практична система оцінювання якості освіти.
2. Моніторинг інформаційно-комунікаційної компетентності учнів у навчальних закладах області з метою поліпшення якості загальної середньої освіти.
3. Підготовка керівників навчальних закладів до здійснення моніторингу якості діяльності ЗНЗ.
4. Моніторингові дослідження регіонального рівня: аналіз результатів та рекомендації (<http://monitoring.koippo.kr.ua/index.php/monitoring-research>).
5. Моніторинг та оцінка стану викладання базових дисциплін у ЗНЗ.
6. Зовнішнє незалежне оцінювання: підсумки та перспективи. (<http://monitoring.koippo.kr.ua/index.php/zno-2016/485-vidbulosya-zno-z-nimeckoy-movi-2016>)
7. Інформаційно-роз'яснювальна робота з питань ЗНО – запорука якісної підготовки до зовнішнього незалежного оцінювання.

Під час висвітлення зазначених вище питань **радімо опрацювати таку літературу:**

1. Глушко Н. Формування концепції нової школи / Н.Глушко // Управлінська діяльність. – 2015. – № 1.
2. Дмитренко Г. Стратегічний менеджмент: цільове управління освітою на основі кваліметричного підходу: [навч. посібник]. – К., 2015. – 140 с.
3. Кулешова О. Моніторинг якості освіти. Особливості використання інформації щодо результатів учасників ЗНО / О. Кулешова // Методист. – 2013. – № 4.
4. Лукіна Т. Рівний доступ до якісної освіти. Модуль 9. Вимірювання та управління якістю освіти. – Київ, 2008.
5. Тітова Н. Педагогічний менеджмент. / Н. Тітова // Управлінська діяльність. – 2013. – № 19.
6. Усик І. Моніторинг результатів зовнішнього незалежного оцінювання випускників школи як один із засобів поліпшення якості освіти / І. Усик, В. Кошляк // Директор школи. – 2014. – Травень.

7. Федорова Н. Управління та організація навчально-виховного процесу на основі моніторингового підходу / Н. Федорова, О. Сагун // Завуч. – 2013. – № 10.

Кафедра дошкільної та початкової освіти (завідувач Н.В. Тарапака) рекомендує під час проведення секцій завідуючих та вихователів ДНЗ надати перевагу новим освітнім пріоритетам дошкільної освіти в умовах реалізації Державного стандарту дошкільної освіти.

Радимо акцентувати увагу на таких питаннях:

- Соціальна та фінансова освіта дошкільників як складова загальнолюдської культури.
- Розвиток пізнавальної сфери дитини шляхом художньо-творчої ігрової діяльності.
- Національно-патріотичне виховання дошкільників в умовах сучасності.

Нижче подаємо орієнтовні плани семінарів, круглих столів та окреслюємо коло проблемних запитань, які можна розкрити в рамках серпневих конференцій.

Соціальна та фінансова освіта дошкільників як складова загальнолюдської культури

1. Формування економічної свідомості дошкільників засобами казки та гри.
2. Мета і зміст економічного виховання у дошкільному віці: підрахунки, реклама, продукти праці, планування і бюджет.
3. Економічне виховання дошкільників шляхом предметно-операційної та трудової діяльності.

Національно-патріотичне виховання дошкільників в умовах сучасності

1. Зміст управлінської діяльності ДНЗ у забезпеченні національно-патріотичного виховання дошкільників.
2. Спрямування діяльності педагогів дошкільної освіти у світлі формування національної свідомості.
3. Формування ціннісного ставлення дошкільників засобами мовленнєвої діяльності.
4. Упровадження гуманістичних та патріотичних ідей Василя Сухомлинського, Софії Русової, Григорія Ващенка, Марійки Підгірянки шляхом створення динамічного інтегрованого освітнього простору.

Розвиток пізнавальної сфери дитини шляхом художньо-творчої ігрової діяльності

1. Створення розвивального середовища у вигляді маркерів простору для організації режисерських ігор: соціоігрова технологія, драмогерменевтика.

2. Формування світогляду дошкільників засобами художнього слова в інтегрованому просторі ДНЗ.

3. Складові розвитку творчості в дошкільному віці: спілкування, міркування, фантазія та уява.

Під час висвітлення питань радимо опрацювати наступну **літературу та нормативну документацію:**

1. Концепція національно-патріотичного виховання дітей та молоді [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/47154/.

2. Програми розвитку дітей [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mon.gov.ua/activity/education/doshkilna/programy.html>.

3. Перелік навчальних видань, рекомендованих Міністерством освіти і науки України для використання в дошкільних навчальних закладах у 2015/2016 навчальному році (Додаток до листа Міністерства освіти і науки України від 13.08.2015 р. № 1/9-387).

4. Світ дитинства: комплексна освітня програм для дошкільних навчальних закладів / упоряд.: О.М. Байєр, Л.В. Батліна, А.М. Богуш та ін.; наук. керівник акад. А.М. Богуш; за заг. ред. Л.В. Батліної. – Тернопіль: Мандрівець, 2015. – 200 с.

5. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкілля» / О.І. Білан, Л.М. Возна, О.Л. Максименко та ін. – Тернопіль: Мандрівець, 2012. – 264 с.

6. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі» (нова редакція). У 2-х ч. від трьох до шести років / О.П. Аксьонова, А.М. Аніщук, Л.В. Артемова та ін.; наук. кер. О.Л. Кононко. – Київ: ТОВ «МЦФЕР-Україна», 2014. – 452 с.

7. Дитина: Освітня програма для дітей від двох до семи років/ наук. кер. проекту В.О. Огнев'юк; авт. кол.: Г.В. Беленька, О.Л. Богініч, Н.І. Богданець-Білокаленко та ін.; наук. ред.: Г.В. Беленька, М.А. Машовець; Мін. осв. і науки України, Київ. ун-т ім. Б.Грінченка. – К.: Київ. ун-т ім. Б.Грінченка, 2016. – 304 с.

8. Сулімова С. Соціально-фінансова освіта: успішний досвід/ С. Сулімова, Н. Сикиринська// Дошкільне виховання. – 2016. – №4. – С. 9-11.

Початкова школа

У 2016/2017 навчальному році вчителі початкових класів продовжуватимуть роботу над реалізацією завдань, визначених навчальними програмами укладеними відповідно до Державного стандарту початкової загальної освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 20 квітня 2011 року № 462. Державний стандарт початкової загальної освіти ґрунтується на засадах особистісно зорієнтованого і компетентнісного підходів до навчання учнів.

Під час організації навчально-виховного процесу в початковій школі необхідно враховувати наступні педагогічні умови:

1) розуміння вчителем особливостей засад, на яких ґрунтується Державний стандарт початкової загальної освіти;

2) чітке усвідомлення учасниками навчального процесу дидактичної специфіки, закладеної в поняття «компетентність» як педагогічної категорії, що може характеризувати як певний етап в освітньому процесі, так і його кінцевий результат;

3) знання нормативних, інструктивно-методичних документів щодо впровадження Державного стандарту, знання навчальних програм;

4) уміле використання вчителем підручника на уроці та розвиток навичок роботи з ним в учнів;

5) уміла організація та керування діяльністю дітей учителем відповідно до вимог Державного стандарту початкової загальної освіти (упровадження навчального матеріалу в навчальний процес з опорою на концепцію змісту освіти, його склад і структуру та функції навчальної діяльності як системи);

6) створення необхідної матеріально-технічної бази навчальним закладом (комп'ютер, відеопроєктор, необхідні таблиці, приладдя, роздаткові матеріали тощо для якісного вивчення навчальних предметів початкової школи);

7) підвищення педагогічної майстерності на курсах підвищення кваліфікації вчителів початкових класів у КЗ «КОППО імені Василя Сухомлинського» та в міжкурсовий період (участь в обласних, районних семінарах, творчих групах, майстер-класах; вивчення, упровадження та пропагування досвіду провідних учителів).

У зв'язку з цим секційне засідання вчителів початкових класів радимо провести у формі онлайн-семінару з проблеми «Організаційно-методичний супровід викладання навчальних предметів початкової школи в контексті реалізації Державного стандарту початкової загальної освіти».

План проведення онлайн-семінару

I. Обговорення питань:

1. Методичні рекомендації щодо підвищення якості викладання предметів у 1-4 класах загальноосвітніх навчальних закладах.

2. Методичні рекомендації для проведення Першого уроку у 2016/2017 року «Щоб у серці жила Батьківщина».

3. Опрацювання документів:

- Інструкції щодо ведення Класного журналу для 1-4 класів загальноосвітніх навчальних закладів (Наказ МОН України від 08.04.2015 р. № 41; Методичні рекомендації щодо заповнення Класного журналу для 1-4 класів загальноосвітніх навчальних закладів від 21.09.2015 р. № 2/2-14-1907-15);

- Лист МОН України «Про недопущення перевантаження учнів початкових класів надмірним обсягом домашніх завдань» від 28.01.2014 р. № 1/9-72;

- Лист МОН України «Щодо використання робочих зошитів у початковій школі» від 18.04.14 р. № 1/9-209;

- Лист МОН України «Щодо контролю та оцінювання навчальних досягнень учнів початкових класів загальноосвітніх навчальних закладів» від 28.01.2014 р. № 1/9-74 та інші нормативні документи щодо організації навчально-виховного процесу в початковій школі (2016-2017 навчальний рік).

4. Особливості формування предметних, міжпредметних, ключових компетентностей у навчально-виховному процесі початкової школи.

5. Творче ставлення вчителя до змісту й технологій навчання, поурочного розподілу навчального матеріалу.

6. Рациональне застосування інноваційних освітніх технологій під час викладання навчальних предметів початкової школи.

II. Віртуальний майстер-клас з проблеми «Використання інформаційно-комунікаційних технологій у початковій школі».

Перегляд блогів для ознайомлення з їх змістом та особливостями побудови:

– **Резніченко В.В.**, учителя образотворчого мистецтва комунального закладу «Навчально-виховне об'єднання – «Загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів №31 з гімназійними класами, центр дитячої та юнацької творчості «Сузір'я» Кіровоградської міської ради Кіровоградської області», переможця фінального етапу третього (заклучного) туру всеукраїнського конкурсу «Учитель року – 2015» (почесне ІІ місце в номінації «Образотворче мистецтво», режим доступу: <http://reznichenko31.blogspot.com/>);

– **Крамаренко О.О.**, учителя початкових класів комунального закладу «Навчально-виховне об'єднання №32 «Спеціалізована загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів, позашкільний центр «Школа мистецтв» Кіровоградської міської ради Кіровоградської області», переможця обласного огляду освітніх блогів «Педагогічна блогосфера» у номінації «Блог учителя» (освітня галузь «Початкові класи», режим доступу: <http://kramarenko-ok03.blogspot.com/>).

III. Організація та проведення педагогічної реклами науково-методичних та навчально-методичних матеріалів.

IV. Підсумки.

Список рекомендованої літератури

1. Агеєва О.В. Малюємо аквареллю: Докладні інструкції / О.В. Агеєва, В.В. Кондратова, Т.М. Шлеєнкова. – Х.: ФОП Співак В.Л., 2014. – 32 с.

2. Агеєва О.В. Пластилін: Прикраси, сувеніри, іграшки / О.В. Агеєва, В.В. Кондратова. – Х.: ФОП Співак В.Л., 2014. – 32 с.

3. Анісімова Г.О., Нікулочкіна О.В. Сучасний урок у початковій школі: тенденції та інновації / Г.О. Анісімова, О.В. Нікулочкіна. – Тернопіль: Мандрівець, 2012. – 104 с.

4. Варзацька Л. Особистісно-зорієнтоване навчання української мови / Лариса Варзацька // Початкова освіта. Методичний порадник. – 2011. – № 20. – С. 6-11.

5. Вітюк В. Орфографічна грамотність: формуємо вміння писати без помилок / В. Вітюк // Учитель початкової школи. – 2016. – № 5. – С. 14-18.

6. Дараган Т. Комунікативна компетентність / Тамара Дараган // Початкова освіта. Методичний порадник. – 2011. – № 24. – С. 19-26.

7. Державний стандарт початкової загальної освіти (затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 20 квітня 2011 року № 462). – К.: Видавничий дім «Освіта», 2011.

8. Кітаєва М. Використання мультимедійних технологій / М. Кітаєва // Початкова освіта. – 2011. – № 38. – С. 7.

9. Кондратова В.В. Шляхи підвищення якості викладання предметів початкової школи: [методичні рекомендації] / В.В. Кондратова, Н.Г. Тіхонова // Методичний вісник. – 2016. – № 52.

10. Кондратова В. Використання проектної технології на уроках інтегрованого курсу «Мистецтво» як один із засобів розвитку творчих здібностей учнів / В. Кондратова, О. Калашнікова // Педагогічний вісник. – 2016. – № 2.

11. Кондратова В.В. Подорож у країну Мистецтв / В.В. Кондратова, О.В. Калашнікова // Мистецтво та Освіта. Науково-методичний журнал. – 2011. – № 3. – С. 48-50.

12. Кондратова В.В. Послідовність у викладанні теми «Схід у мистецтві» (за інтегрованим курсом «Мистецтво» у початковій і середній школі та курсом «Художня культура» у 9 класі) / В.В. Кондратова, О.В. Калашнікова // Мистецтво та Освіта. Науково-методичний журнал. – 2012. – № 4.

13. Кондратова В. В., Розвиток творчих здібностей учнів на уроках образотворчого мистецтва / В.В. Кондратова, Т.М. Шлеєнкова // Мистецтво та освіта. Науково-методичний журнал. – 2012. – № 2-3.

14. Кондратова В., Калашнікова О. Використання елементів театралізації у навчально-виховному процесі з предмета «Мистецтво» у 1 класі // Педагогічний вісник. – 2014. – № 3-4. – С. 73-78.

15. Кондратова В.В. Абетка образотворчого мистецтва. 1 клас: [альбом з образотворчого мистецтва] / О.В. Агеєва, В.В. Кондратова, Ю.О. Назаренко, Т.М. Шлеєнкова. – Х.: ТОВ «Видавничий дім Весна», 2014. – 120 с.
16. Кондратова В.В. Граматика мистецтва. 6-7 років: [альбом для позакласних занять вдома] / В.В. Кондратова, О.В. Агеєва, Ю.О. Назаренко, Т.М. Шлеєнкова. – Харків: ТОВ «Видавничий дім «Весна», ФОП Співак В.Л., 2013. – 120 с.
17. Кондратова В.В. Мистецтво (інтегрований курс). 1 клас : [методичний посібник] / В.В. Кондратова, О.В. Калашнікова. – Тернопіль : Мандрівець, 2014. – 168 с.
18. Кондратова В.В. Мова мистецтва. 7-8 років: [альбом для позакласних занять] / В.В. Кондратова, О.В. Агеєва, Т.М. Шлеєнкова – Х.: ФОП Співак В.Л., 2013. – 112 с.
19. Кондратова В.В. Мова образотворчого мистецтва. 2 клас: [альбом з образотворчого мистецтва] / О.В. Агеєва, В.В. Кондратова, Т.М. Шлеєнкова. – Х.: ТОВ «Видавничий дім Весна», 2014. – 112 с.
20. Кондратова В.В. Реалізація принципу наступності у викладанні предметів художньо-естетичного циклу: [навчально-методичний посібник] / В.В. Кондратова, С.Д. Хильченко. – Кіровоград: КЗ «Кіровоградський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти імені Василя Сухомлинського», 2013. – 36 с.
21. Кондратова В.В. Робочий зошит з мистецтва учня 1 класу / В.В. Кондратова, О.В. Калашнікова. – Тернопіль : Мандрівець, 2014. – 68 с.
22. Кондратова В.В. Розвиток творчих здібностей учнів на уроках образотворчого мистецтва: [навчально-методичний посібник] / В.В. Кондратова, Л.М. Попова. – Кіровоград: КЗ «Кіровоградський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти імені Василя Сухомлинського», 2012. – 32 с.
23. Кондратова В.В. У майстернях художників. 8-9 років: [альбом для позакласних занять] / В.В. Кондратова, О.В. Агеєва, Т.М. Шлеєнкова. – Х.: ФОП Співак В.Л., 2013. – 128 с.
24. Кондратова В.В., Агеєва О.В., Шлеєнкова Т.М. Художні образи. 9-10 років: [альбом для позакласних занять] / В.В. Кондратова, О.В. Агеєва, Т.М. Шлеєнкова. – Х.: ФОП Співак В.Л., 2013. – 112 с.
25. Кузнєцова Л. Активізація пізнавальної діяльності на уроках природознавства у початкових класах / Л. Кузнєцова // Початкова школа. – 2013. – № 7. – С. 9-10.
26. Масол Л.М. Методика навчання мистецтва у початковій школі: [посібник для вчителів] / Л.М. Масол, О.В. Гайдамака, Е.В. Белкіна, О.В. Калініченко, І.В. Руденко. – Х.: Веста: Видавництво «Ранок», 2006. – 256 с.
27. Митник О.Я. Навчально-творча діяльність молодших школярів на уроках математики. Методика навчання математики в системі післядипломної освіти / О.Я. Митник. – К. : Початкова школа, 2005. – 96 с.

28. Молчанова Т.О. Розвиток читацьких компетентностей молодших школярів (вправи та методичні поради) / Т.О. Молчанова // Початкове навчання та виховання. – 2016. – № 15. – С. 14-18.
29. Навчальні програми для загальноосвітніх навчальних закладів із навчанням українською мовою. 1-4 класи. – К. : Видавничий дім «Освіта», 2011. – С. 245-246.
30. Навчальні програми для загальноосвітніх навчальних закладів. 1-4 класи (зі змінами). – Тернопіль: Мандрівець, 2015. – 256 с.
31. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012-2021 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mon.gov.ua>.
32. Островерхова Н.М. Аналіз уроку: концепції, методики, технології / Н.М. Островерхова. – К. : «ІНКОС», 2003. – 252 с.
33. Петлюшенко Н. Упровадження комп'ютерних технологій у початковій школі / Н. Петлюшенко // Початкове навчання і виховання. – 2012. – № 1. – С. 12.
34. Пич Л.П. Розвиток творчих здібностей учнів засобами образотворчого мистецтва у поглядах В.О. Сухомлинського // Педагогічний вісник. – 2013. – № 2-3. – С. 213-217.
35. Пономаренко Л. Мультимедійна підтримка навчального процесу / Л. Пономаренко // Початкова освіта. – 2012. – № 1-2. – С. 16.
36. Савченко О.Я. Дидактика початкової освіти: [підручник] / О.Я. Савченко. – К. : Грамота, 2012. – 504 с.
37. Савченко О.Я. Виховний потенціал початкової освіти: [посіб. для вчит. і методистів початк. навч.] / О.Я. Савченко. – 2-ге вид., переробл. – К. : Богданова А.М., 2009. – 226 с.
38. Сходінками творчості. Методика ТРВЗ у початковій школі / автори-упор. О.В. Лесіна, В.П. Телячук. – Х. : Вид. група «Основа», 2007. – 112 с.
39. Тіхонова Н.Г. Формування в першокласників загального уміння працювати із задачею / Н.Тіхонова, О.Стукаленко // Методичний вісник. – 2013. – № 49. – С. 115-124.
40. Химинець В. Інновації в початковій школі: [навч.-метод. видання] / В.Химинець, М.Кірик. – Тернопіль : Мандрівець, 2010. – 312 с.
41. Цимбалару А. Організація проектної діяльності сучасного вчителя / Анжеліка Цимбалару // Початкова освіта. – 2008. – № 32(464). – С. 16–31.
42. Чернецька Т.І. Сучасний урок: теорія і практика моделювання / Т.І. Чернецька. – К. : «Праймдрук», 2011. – 352 с.
43. Шарко В.Д. Сучасний урок: технологічний аспект : [посібник для вчителів і студентів] / В.Д. Шарко. – К.: СПД Богданова А.М., 2007. – 220 с.

Науково-методична лабораторія інформатики та інформаційних технологій навчання (завідувач М.С. Чала, методисти В.Г. Синюкова, О.С. Шовенко) на секціях учителів початкових класів радить обговорити такі питання:

- Роль і місце предмета «Інформатика» в реалізації Державного стандарту початкової загальної освіти.

- Нова редакція програми з інформатики для 2-4 класів.
- Дидактичні можливості Міжнародного проекту Міксіке в Україні (<http://lviv.miksike.net/>).

Радимо передбачити проведення міні-тренінгів та (або) майстер-класів:

- Створення вчителями початкових класів електронного контенту з предметів початкової школи;
- Використання вільнорозповсюдженого програмного забезпечення у ході викладання курсу інформатики в початковій школі;
- Розвиток навичок усного рахунку засобами Міжнародної онлайн-платформи Прангліміне.

Секція вчителів мистецьких дисциплін

(В.В. Кондратова, доцент кафедри дошкільної та початкової освіти, кандидат педагогічних наук)

Основною ідеєю загальної мистецької освіти є цілісний художньо-естетичний розвиток особистості на основі взаємодії різних видів мистецтва та координації знань, умінь та уявлень, набуття яких необхідне для формування у свідомості учнів поліхудожнього та полікультурного образу світу. Предмети мистецтва мають утворювати єдиний наскрізний цикл, спрямований на всебічне опанування учнями художніх цінностей упродовж усього терміну навчання в школі.

Предмети художньо-естетичного циклу в школі спрямовані не тільки на естетичне виховання учнів, а й на формування патріотизму, моралі та інших загальнолюдських цінностей (завдяки впливу на емоційно-чуттєву сферу через образний зміст творів мистецтва).

У 2016/2017 навчальному році вчителі мистецьких дисциплін у 1-8-их класах продовжуватимуть роботу над реалізацією завдань, означених новими програмами галузі «Мистецтво», змістове наповнення якої складають предмети «Музичне мистецтво», «Образотворче мистецтво» та інтегрований курс «Мистецтво». Державний стандарт початкової загальної освіти та Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти ґрунтуються на засадах особистісно зорієнтованого і компетентнісного підходів до навчання учнів.

Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти чітко націлює зміст мистецької освіти на **цілісність художнього розвитку особистості**, адже він передбачає такі основні види діяльності учнів: художнє сприймання (спостереження), аналіз-інтерпретація та оцінювання; художнє самовираження, формування власних думок і почуттів у процесі використання знань і вмінь на практиці. Акцентується увага на ролі мистецтва в соціально-

культурному пізнанні та особистісному житті, що є важливим для залучення дітей до спостереження за естетичними явищами в повсякденних житті людини, до участі в мистецьких заходах родинного та етнокультурного середовища; пробудження змалечку прагнення до впорядкування й естетизації довкілля.

Звертаємо увагу, що у 8-х класах усіх загальноосвітніх навчальних закладах буде викладатися інтегрований курс «Мистецтво». Учні вивчатимуть особливості стилів і напрямів мистецтва минулого (античний, візантійський, романський, готичний, Ренесанс (**I семестр**); бароко, рококо, класицизм, романтизм, реалізм (**II семестр**)), у процесі чого засобами різних видів мистецтва розкриватиметься тема року. Цей предмет **повинні викладати вчителі зі спеціальною мистецько-педагогічною освітою** (учителі музичного та образотворчого мистецтва, художньої культури).

Під час організації навчально-виховного процесу з предметів художньо-естетичного циклу необхідно враховувати наступні педагогічні умови:

1) розуміння вчителем особливостей засад, на яких ґрунтуються Державний стандарт початкової загальної освіти та Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти;

2) чітке усвідомлення учасниками навчального процесу дидактичної специфіки, закладеної в поняття «компетентність» як педагогічної категорії, що може характеризувати як певний етап в освітньому процесі, так і його кінцевий результат;

3) знання нормативних, інструктивно-методичних документів щодо впровадження Державних стандартів, знання навчальних програм;

4) уміле використання учителем підручника на уроці та розвиток навичок роботи з ним в учнів;

5) уміла організація та керування діяльністю школярів учителем відповідно до вимог Державних стандартів (упровадженні навчального матеріалу в навчальний процес з опорою на концепцію змісту освіти, його склад і структуру та функції навчальної діяльності як системи);

6) створення необхідної матеріально-технічної бази навчальним закладом (комп'ютер, відеопроєктор, необхідні таблиці, роздаткові матеріали тощо для якісного вивчення предметів художньо-естетичного циклу);

7) підвищення педагогічної майстерності на курсах підвищення кваліфікації вчителів образотворчого мистецтва в КЗ «КОІППО імені Василя Сухомлинського» та в міжкурсовий період (участь в обласних, районних семінарах, творчих групах, майстер-класах; вивчення, упровадження та пропагування досвіду провідних учителів).

Секційне засідання учителів образотворчого мистецтва радимо провести у формі **онлайн-семінару** з проблеми «Компетентнісний підхід до викладання предметів освітньої галузі "Мистецтво"».

Порядок проведення онлайн-семінару

I. Обговорення питань:

1. Методичні рекомендації щодо викладання предметів художньо-естетичного циклу в загальноосвітньому навчальному закладі.
2. Науково-методичне забезпечення реалізації Державного стандарту початкової загальної освіти та Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти.
3. Шляхи формування особистісних, соціальних, функціональних компетентностей у процесі загальної мистецької освіти.
4. Інноваційні художньо-педагогічні технології.
5. Створення цілісної системи художньо-естетичної освіти і виховання засобами мистецтва.
6. Сучасний урок образотворчого мистецтва в системі розвитку ключових компетентностей учнів.
7. Шляхи розвитку творчих здібностей учнів на уроках образотворчого мистецтва.
8. Творче ставлення вчителя до змісту і технологій навчання, поурочного розподілу навчального художнього матеріалу.
9. Методика викладання образотворчого мистецтва в 1-4 та 5-7 класах.
10. Особливості викладання інтегрованого курсу «Мистецтво» у 8 класі.
11. Художні техніки як засіб розвитку творчих компетентностей учнів.
12. Методика викладання основних навчальних понять: «колір», «композиція», «форма», «простір», «об'єм» на уроках образотворчого мистецтва в 1-7 класах.

II. Проведення майстер-класів:

1. «Практична робота на уроках інтегрованого курсу «Мистецтво» у 8 класі з використанням інформаційно-комунікаційних технологій» (див. статтю Кондратової В.В. «Методичні рекомендації щодо викладання предметів художньо-естетичного циклу у загальноосвітньому навчальному закладі» // Методичний вісник. – 2016. – № 52);
2. «Зміст та особливості побудови блога» (перегляд блога Резніченко В.В., учителя образотворчого мистецтва комунального закладу «Навчально-виховне об'єднання – «Загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів № 31 з гімназійними класами, центр дитячої та юнацької творчості «Сузір'я» Кіровоградської міської ради Кіровоградської області»; переможець фінального етапу третього (заключного) туру всеукраїнського конкурсу «Учитель року – 2015» (почесне II місце в номінації «Образотворче мистецтво» (<http://reznichenko31.blogspot.com/>)).

III. Підсумки.

Література для опрацювання:

1. Агеєва О.В. Арабеска. Урок у 6 класі / О.В. Агеєва, В.В. Кондратова, О.В. Калашнікова, Т.М. Шлеєнкова // Шкільний світ. – 2013. – № 3 (659). – С. 12-13.
2. Агеєва О.В. Арабеска. Урок у 6 класі / О.В. Агеєва, В.В. Кондратова, О.В. Калашнікова, Т.М. Шлеєнкова. // Шкільний світ. – 2013. – № 4 (660). – С. 14-15.
3. Агеєва О.В. Малюємо аквареллю: Докладні інструкції / О.В. Агеєва, В.В. Кондратова, Т.М. Шлеєнкова. – Х.: ФОП Співак В.Л., 2014. – 32 с.
4. Агеєва О.В. Малюємо гуашшю: Докладні інструкції / О.В. Агеєва, В.В. Кондратова, Т.М. Шлеєнкова. – Х.: ФОП Співак В.Л., 2014. – 32 с.
5. Агеєва О.В. Пластлін: Прикраси, сувеніри, іграшки / О.В. Агеєва, В.В. Кондратова. – Х.: ФОП Співак В.Л., 2014. – 32 с.
6. Выготский Л.С. Развитие высших психических функций / Л.С. Выготский. – М., 1960.
7. Демченко І.І. Творчий розвиток учнів початкової школи засобами образотворчого мистецтва [Електронний ресурс] : Дис. канд. пед. наук: 13.00.07 / Уманський держ. пед. ун-т ім. Павла Тичини. – Умань, 2005. – 275 с. – Режим доступу: <http://www.lib.ua-ru.net/>.
8. Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1392-2011-п>.
9. Державний стандарт початкової загальної освіти (затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 20 квітня 2011 року № 462). – К.: Видавничий дім «Освіта», 2011.
10. Кондратова В.В. Методичні рекомендації щодо викладання предметів художньо-естетичного циклу в загальноосвітньому навчальному закладі / В.В. Кондратова, С.В. Черненко // Методичний вісник. – 2016. – № 52.
11. Кондратова В.В. Шляхи підвищення якості викладання предметів початкової школи (методичні рекомендації) / В.В. Кондратова, Н.Г. Тіхонова // Методичний вісник. – 2016. – № 52.
12. Кондратова В. Використання проектної технології на уроках інтегрованого курсу «Мистецтво» як один із засобів розвитку творчих здібностей учнів / В. Кондратова, О. Калашнікова // Педагогічний вісник. – 2016. – № 2.
13. Кондратова В.В. Подорож у країну Мистецтв / В.В. Кондратова, О.В. Калашнікова // Мистецтво та Освіта. Науково-методичний журнал. – 2011. – № 3. – С. 48-50.
14. Кондратова В.В. Послідовність у викладанні теми «Схід у мистецтві» (за інтегрованим курсом «Мистецтво» у початковій і середній школі та курсом «Художня культура» в 9 класі) / В.В. Кондратова, О.В. Калашнікова // Мистецтво та Освіта. Науково-методичний журнал. – 2012. – № 4.
15. Кондратова В.В. Розвиток творчих здібностей учнів на уроках образотворчого мистецтва / В.В. Кондратова, Т.М. Шлеєнкова // Мистецтво та освіта. Науково-методичний журнал. – 2012. – № 2-3.

16. Кондратова В.В. Абетка образотворчого мистецтва. 1 клас: [альбом з образотворчого мистецтва] / О.В. Агеєва, В.В. Кондратова, Ю.О. Назаренко, Т.М. Шлеєнкова. – Х.: ТОВ «Видавничий дім Весна», 2014. – 120 с.

17. Кондратова В.В. Виховання любові до природи засобами образотворчого мистецтва: [навчально-методичний посібник] / В.В. Кондратова, Л.П. Пич. – Кіровоград: КЗ «КОІППО імені Василя Сухомлинського», 2015. – 68 с.

18. Кондратова В.В. Граматика мистецтва. 6-7 років: [альбом для позакласних занять вдома] / В.В. Кондратова, О.В. Агеєва, Ю.О. Назаренко, Т.М. Шлеєнкова. – Харків: ТОВ «Видавничий дім «Весна», ФОП Співак В.Л., 2013. – 120 с.

19. Кондратова В.В. Мова мистецтва. 7-8 років: [альбом для позакласних занять] / В.В. Кондратова, О.В. Агеєва, Т.М. Шлеєнкова. – Х.: ФОП Співак В.Л., 2013. – 112 с.

20. Кондратова В.В. Мова образотворчого мистецтва. 2 клас: [альбом з образотворчого мистецтва] / О.В. Агеєва, В.В. Кондратова, Т.М. Шлеєнкова. – Х.: ТОВ «Видавничий дім Весна», 2014. – 112 с.

21. Кондратова В.В. Реалізація принципу наступності у викладанні предметів художньо-естетичного циклу: [навчально-методичний посібник] / В.В. Кондратова, С.Д. Хильченко. – Кіровоград: КЗ «Кіровоградський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти імені Василя Сухомлинського», 2013. – 36 с.

22. Кондратова В.В. Розвиток творчих здібностей учнів на уроках образотворчого мистецтва: [навчально-методичний посібник] / В.В. Кондратова, Л.М. Попова. – Кіровоград: КЗ «Кіровоградський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти імені Василя Сухомлинського», 2012. – 32 с.

23. Кондратова В.В. У майстернях художників. 8-9 років: [альбом для позакласних занять] / В.В. Кондратова, О.В. Агеєва, Т.М. Шлеєнкова – Х.: ФОП Співак В.Л., 2013. – 128 с.;

24. Кондратова В.В., Агеєва О.В., Шлеєнкова Т.М. Художні образи. 9-10 років: [альбом для позакласних занять]. – Х.: ФОП Співак В.Л., 2013. – 112 с.

25. Масол Л.М. Методика навчання мистецтва у початковій школі: [посібник для вчителів] / Л.М. Масол, О.В. Гайдамака, Е.В. Белкіна, О.В. Калініченко, І.В. Руденко. – Х.: Веста: Видавництво «Ранок», 2006. – 256 с.

26. Масол Л.М. Загальна мистецька освіта: теорія і практика: [монографія] / Л.М. Масол. – К.: Промінь, 2006. – 432 с.

27. Навчальні програми для 5-9 класів загальноосвітніх навчальних закладів (за новим Державним стандартом базової і повної загальної середньої освіти). Мистецтво. Програма для 5-9 класів загальноосвітніх навчальних закладів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.mon.gov.ua/ua/activity/education/56/general-secondary-education/educational_programs/1349869088/.

28. Навчальні програми для загальноосвітніх навчальних закладів із навчанням українською мовою. 1-4 класи. – К. : Видавничий дім «Освіта», 2011. – С. 245-246.

29. Пич Л.П. Розвиток творчих здібностей учнів засобами образотворчого мистецтва у поглядах В.О.Сухомлинського // Педагогічний вісник. – 2013. – № 2-3. – С. 213-217.

30. Просіна О. Художньо-педагогічна інтерпретація творів мистецтва // Мистецтво та освіта. – 2013. – № 3.

31. Розвиток творчих здібностей [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://teacher.at.ua>.

32. Руденко Т.А. Розвиток творчих здібностей дітей засобами образотворчого мистецтва [Електронний ресурс] : Дис. канд. пед. наук: 13.00.07 / Полтавський державний педагогічний університет ім. В.Г. Короленка. – Полтава, 2005. – 270 с. – Режим доступу: <http://www.newacropolis.org.ua/>.

33. Творча особистість, її психологічний портрет, закономірності розвитку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://thame.3dn.ru>.

34. Творчість [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uk.wikipedia.org>.

Рекомендації щодо проведення серпневої конференції для вчителів художньої культури

Мета вивчення художньої культури в загальноосвітній школі полягає в особистісному художньо-естетичному розвитку учнів, формуванні в них світоглядних орієнтацій і компетенцій у сфері художньої культури, вихованні потреби в художньо-творчій самореалізації та духовному самовдосконаленні в процесі опанування цінностями української та зарубіжної культурно-мистецької спадщини.

Змістове наповнення тем передбачає формування в учнів ціннісно-сміслових, загальнокультурних, навчально-пізнавальних та інформаційних компетенцій, що досягається вивченням шедеврів мистецтва різних епох і народів, та комунікативних, творчо-діяльнісних і самоосвітніх компетенцій, що передбачає оволодіння досвідом самостійної творчої діяльності, сприймання цієї діяльності як невід'ємної частки свого життя.

Методична система викладання художньої культури спрямована на розвиток таких якостей учнів, як ініціативність, самостійність, креативність, критичність.

Секційне засідання учителів образотворчого мистецтва радимо провести **у формі вебінару** з проблеми «Особливості організації навчально-виховного процесу з предмета «Художня культура» в загальноосвітньому навчальному закладі».

Порядок проведення

I. Обговорення питань:

- 1) Методичні рекомендації щодо викладання предметів художньо-естетичного циклу в загальноосвітньому навчальному закладі.
- 2) Науково-методичне забезпечення реалізації Державного стандарту початкової загальної освіти та Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти.
- 3) Інноваційні художньо-педагогічні технології.
- 4) Сучасний урок художньої культури в системі розвитку ключових компетентностей учнів.
- 5) Методика викладання художньої культури в 9, 10, 11 класах загальноосвітніх навчальних закладів.
- 6) Розвиток творчих здібностей учнів шляхом використання методу проєктів на уроках художньої культури.
- 7) Функції, типи, рівні тестових завдань. Використання тестових завдань з художньої культури під час підсумкової атестації учнів.

II. Перегляд майстер-класів:

- «Розробка творчих проєктів у навчально-виховному процесі з художньої культури із застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій»;
- «Створення художньо-естетичного середовища в навчальному закладі (картинні галереї, мистецькі світлиці, художні майстерні) та активна взаємодія з навколишнім соціокультурним середовищем, закладами культури (музеями, філармоніями, театрами) з урахуванням індивідуальних здібностей, інтересів і потреб учнів».

III. Підсумки.

Література для опрацювання:

1. Аристова Л.С. Інноваційні технології викладання художньої культури в школі [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://moippo.mk.ua/index.php/predmety/86xudozhnyakut_ura/350-arystova-lsinnovacijni-tehnologiji-vykladannja-hudozhnoji-kultury-v-shkoli.

2. Аристова Л.С. Особливості використання проєктної технології на уроках художньої культури // Поліхудожнє виховання учнів загальноосвітньої школи в процесі впровадження інтегрованих курсів: матеріали Міжнародної школи методичного досвіду / Л.М. Масол, Л.В. Школяр, А.М. Старєва, Т.В. Кібалова. – Миколаїв: ОІППО, 2012. – 178 с.

3. Гайдамака О.В. Методичні засади викладання художньої культури в школі // Педагогічні науки та освіта: збірник наукових праць Запорізького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти. – Вип. VII. – Запоріжжя: КЗ «ЗОІППО» ЗОР, 2010. – 248 с.

4. Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1392-2011-п>.

5. Електронні підручники:
- <http://pidruchnyk.com.ua/352-hudozhnya-kultura-klimova-9-klas.html>;
 - <http://pidruchnyk.com.ua/362-hudozhnya-kultura-nazarenko-garmash-chen-makarenko-9-klas.html>;
 - <http://4book.org/uchebniki-ukraina/9-klas/1064-khudozhnya-kultura-9-klas-masol>;
 - <http://uchebniki-online.net/438-hudozhestvennaya-kultura-10-klas-klimova.html>;
 - <http://uchebniki-online.net/465-hudozhestvennaya-kultura-10-klas-masol.html>;
 - <http://pidruchnyk.com.ua/477-hudozhnya-kultura-nazarenko-kovalova-merzlkna-tulnova-11-klas.html>;
 - <http://pidruchnyk.com.ua/492-hudozhnya-kultura-klimova-11-klas.html>;
 - http://pidru4nik.com/publ/11_klas/khudozhnja_kultura/184.
6. Кондратова В. В. Методичні рекомендації щодо викладання предметів художньо-естетичного циклу у загальноосвітньому навчальному закладі / В.В. Кондратова, С.В. Черненко // Методичний вісник. – 2016. – № 52.
7. Кондратова В.В. Застосування методу проектів у процесі вивчення художньої культури // Мистецтво та освіта. Науково-методичний журнал. – 2010. – №4.
8. Кондратова В.В. Послідовність у викладанні теми «Схід у мистецтві» (за інтегрованим курсом «Мистецтво» в початковій і середній школі та курсом «Художня культура» в 9 класі) / В.В. Кондратова, О.В. Калашнікова // Мистецтво та Освіта. Науково-методичний журнал. – 2012. – №4.
9. Л. Гармаш. Художня культура для 9, 10 та 11 класів українських загальноосвітніх закладів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lgarmash.narod.ru/index.html>.
10. Масол Л. Художня культура. 9 клас: Тематичні розробки уроків / Л. Масол, О. Гайдамака. – Х. : Ранок, 2009.
11. Масол Л.М. Загальна мистецька освіта: теорія і практика: [монографія] / Л.М. Масол. – К.: Промінь, 2006. – 432 с.
12. Миропольська Н.Є. Мистецтво слова в структурі художньої культури учня: теорія і практика / Н.Є. Миропольська. – К.: Парламентське видавництво, 2002. – 204 с.
13. Мінасян Н. Творчі завдання, тести, кросворди / Н. Мінасян. – К.: Шкільний світ, 2011.
14. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів «Художня культура. 9-11класи / укладачі: Л.М. Масол, Н.Є. Миропольська [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://old.mon.gov.ua/ua/activity/education/56/692/educational_programs/1349869429/.
15. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів «Художня культура. 10-11класи. Рівень стандарту» [Електронний ресурс]. – Режим

доступу: http://old.mon.gov.ua/ua/activity/education/56/692/educational_programs/1349869542/.

16. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів «Художня культура. 10-11 класи. Академічний рівень» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://old.mon.gov.ua/ua/activity/education/56/692/educational_programs/1349869542/.

17. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів «Художня культура. 10-11 класи. Профільний рівень» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://old.mon.gov.ua/ua/activity/education/56/692/educational_programs/1349869542/.

18. Просіна О. Художньо-педагогічна інтерпретація творів мистецтва // Мистецтво та освіта. – 2013. – № 3.

19. Розвиток творчих здібностей [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://teacher.at.ua>.

20. Розробка уроку з художньої культури. Самоаналіз уроку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.slideshare.net/Elo4ka444/ss-28648124>.

21. Творча особистість, її психологічний портрет, закономірності розвитку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://thame.3dn.ru>.

22. Творчі завдання з предмета «Художня культура». 9 клас [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://osvita.ua/school/lessons_summary/hud_kult/11032/.

23. Творчість [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uk.wikipedia.org>.

24. Уроки художньої культури. 10 клас. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://library.ippro.com.ua/attachments/article/278/УРОКИ%20ХУД.КУЛ БТУРИ.ч.І.pdf](http://library.ippro.com.ua/attachments/article/278/УРОКИ%20ХУД.КУЛ%20БТУРИ.ч.І.pdf).

Рекомендації щодо проведення серпневої конференції для вчителів музичного мистецтва (С.В. Черненко, методист науково-методичної лабораторії гуманітарно-естетичних дисциплін).

У ході проведення серпневих конференцій для вчителів музичного мистецтва необхідно звернути особливу увагу на питання впровадження та особливості викладання інтегрованого курсу «Мистецтво» у 8 класі.

В інваріантній частині Типового навчального плану у 8 класі передбачено тільки одну навчальну годину на освітню галузь «Мистецтво» і цей час традиційно присвячено вивченню музичного, образотворчого мистецтва та синтетичних видів мистецтва.

Особливістю і важливою ознакою викладання курсу «Мистецтво» є варіативність, що зумовлює вільний вибір учителем навчального художнього матеріалу з орієнтованого переліку творів для сприйняття, орієнтовних практичних завдань, поданих у програмі. Принцип варіативності стосується і добору відповідних методик і технологій.

Методика викладання інтегрованого курсу «Мистецтво» передбачає пошук різноманітних зв'язків, художніх зіставлень, емоційно-образних аналогій і паралелей між видами мистецтв. Інтеграція змісту зумовлює застосування інтегративних технологій, системи творчих завдань, різноманітних форм роботи (колективних, групових, парних, індивідуальних, комбінованих), а також ігрових методів, засобів, прийомів, зокрема інтегрованого типу (ігри-вправи, ігри-імпровізації, кросворди, ребуси, практичні завдання пошукового характеру, звукові анкети та анкети-малюнки, роботу з комп'ютерними програмами тощо).

Поряд з основними типами уроків, які належать і до уроків мистецтва – урок введення в тему, урок розширення і поглиблення теми, урок узагальнення, радимо проводити нетрадиційні уроки.

Планування роботи вчителя інтегрованого курсу «Мистецтво» у 8 класі

1. Календарне планування (за окремою схемою).
2. На основі календарного планування складається поурочне планування у вигляді конспектів уроків.
3. Планування позаурочної виховної роботи.
4. Планування індивідуальної дослідницької роботи в МАН.
5. Планування гурткової роботи (гурток мистецтвознавців).

Типи уроків інтегрованого курсу «Мистецтво» поєднуються з викладанням музичного та образотворчого мистецтва, тому в них є багато спільного у викладанні.

Пропонуємо перелік типів уроків інтегрованого курсу «Мистецтво»:

- 1) комбінований урок (традиційний);
- 2) урок введення в тему;
- 3) урок заглиблення в тему;
- 4) урок узагальнення знань;
- 5) підсумковий урок;
- 6) нетрадиційні типи уроків.

Кожен урок мистецтва має свої структурні компоненти:

- 1) організаційний момент;
- 2) мотивація до навчання;
- 3) актуалізація опорних знань, перевірка домашнього завдання;
- 4) новий матеріал для засвоєння;
- 5) аналіз твору мистецтва;
- 6) практична робота;
- 7) узагальнення знань, підсумки уроку;
- 8) оцінювання навчальних досягнень учнів;
- 9) рефлексія (що було цікаво);
- 10) домашнє завдання.

Твір мистецтва, що вивчається на уроці (або декілька творів, які поєднують в собі характерні ознаки певного стилю мистецтва) повинен бути в центрі уроку і розглядатися через такі види діяльності:

- 1) аналіз твору – у межах стилю;
- 2) нові знання – характерні риси стилю;
- 3) через вивчення і знайомство з творчістю митців – представників стилю;
- 4) засоби виразності творів у межах стилю;
- 5) творча пізнавальна діяльність учнів.

Види робіт і творчих форм, які можна використати на етапі актуалізації опорних знань, перевірки домашнього завдання:

– усні види роботи: індивідуальні, парні, групові, колективні (доповідь, розповідь, захист проекту);

– письмові види роботи: есе, міні-твір, таблиця, схема, вправа, відповіді на запитання, тести;

– творчі форми: ребуси, кросворди, загадки, замальовки, вірші, інсценізації, театральні міні-постановки, міні-театри, телепередачі тощо.

У сучасній методиці викладання напрацьовано нові форми викладу навчального матеріалу:

1) лекція (комбінована, лекція-практикум, міні-лекція за участю декількох лекторів й активних учнів);

2) розповідь;

3) дискусія;

4) комбінована лекція-практикум;

5) семінарське заняття;

6) пояснення;

7) ілюстрування (відеоілюстрації, віртуальні подорожі).

Форма подання нового матеріалу для засвоєння не є одноманітною, сталою. Матеріал для засвоєння повинен бути цікавим, пристосованим до рівня підготовки, рівня розвитку учнів.

Для подання нового матеріалу вчитель самостійно обирає форми і методи:

1) робота з підручником, енциклопедією, словником, презентацією;

2) робота з таблицями, схемами, виконання завдань у робочому зошиті;

3) перегляд відео-уривків, роликів, документальних фільмів, сприймання музики, перегляд презентацій;

4) дослідницька, пошукова, творча робота. Виконання проектів.

Під час аналізу творів мистецтва, коли учні ще не мають певного практичного досвіду в цьому виді творчої діяльності, радимо застосовувати не комплексний аналіз художнього твору, а такі як порівняльний або вибіркового аналізу художнього твору. У ході такого аналізу учні можуть порівняти твори певного виду мистецтва, одну характерну особливість стилю, наприклад об'єм або колір, гармонію твору музичного або візуального (образотворчого) мистецтва.

Практична робота на уроках інтегрованого курсу «Мистецтво» може бути представлена в різноманітних формах. Пропонуємо такі види практичних робіт на уроках інтегрованого курсу «Мистецтво»:

– ліплення, аплікація;

- панно, макет, колаж;
- замальовка, нарис;
- постановка спектаклю, інсценізація, створення програми концерту;
- міні-книжка, буклет, міні-енциклопедія;
- літературна творчість.

Пропонуємо наступні види творчих робіт учнів, виконаних у процесі використання інформаційно-комунікаційних технологій:

- кліп, ролик;
- презентація;
- запис диску, фонограми, попури;
- буклет, візитівка, реклама, плакат;
- фото-колаж;
- комп'ютерна графіка;
- дизайнерське оформлення;
- альбом, книжка, реклама.

Щоб забезпечити діалогічне спілкування на уроках мистецтва (замість монологу вчителя), використовуємо **інтерактивні педагогічні технології**: рольові ігри (інсценізації пісень, «Картина оживає»), роботу в малих групах і парах, фасилітовану бесіду.

Наприклад:

Фасилітована бесіда після слухання «Мелодії» Х.Ф. Глюка з опери «Орфей і Евридіка». Що відбувається у творі?

❖ Що ви можете сказати про місце, де відбувається подія?

❖ Музика когось зображає чи щось відображає? Що? (Почуття.)

❖ Які почуття?

❖ Чому композитор використав як соло-інструмент саме флейту?

❖ Які засоби музичної мови використав композитор, щоб передати почуття Орфея?

○ Мелодія – ...

○ Темп – ...

○ Ритм – ...

○ Динаміка – ...

Для планування інтегрованого уроку «Мистецтво» радимо звернутися до «Методики навчання мистецтва» (Л.М. Масол, 2006 р.). У ній автор пропонує алгоритм роботи за інтегрованою технологією:

1) визначити мету уроку;

2) спрогнозувати очікувані результати;

3) визначити, який вид інтеграції буде використовуватись на уроці – ...

(Духовно-світоглядний або тематичний (зіставлення і порівняння образів у різних видах мистецтва), **естетико-мистецтвознавчий** (застосування споріднених понять і категорій для різних видів мистецтва) чи **комплексний**).

Оцінюючи навчальні досягнення учнів, враховуємо наявність як спеціальних показників з окремих видів мистецтва, так і узагальнених показників – розуміння учнями відмінних та спільних рис у відображенні

навколишнього світу засобами різних видів мистецтва, усвідомлення взаємозв'язків між ними, уміння застосовувати (переносити) набуті знання і вміння під час практичної діяльності з різною мистецько-видовою специфікою.

Для забезпечення програми «Мистецтво» пропонуються такі підручники:

- «Мистецтво. 5 клас» (автори Л.М. Масол, О.В. Гайдамаки, О.В. Калініченко);
- «Мистецтво. 6 клас» (автори Л.М. Масол, О.В. Гайдамаки, О.В. Калініченко);
- «Мистецтво. 8 клас» (автори Л.М. Масол, О.В. Гайдамаки, О.В. Калініченко);
- «Мистецтво. 8 клас» (автор Л.Г. Кондратова та інші).

Література та інтернет-ресурси для опрацювання:

1. Масол Л.М. Методика навчання мистецтва / Л.М. Масол. – Харків: Ранок. Веста, 2006. – 256 с.
2. Л. Масол. Ігрові художньо-педагогічні технології в процесі викладання інтегрованого курсу «Мистецтво» // Початкова школа. – 2007. – № 01.
3. Методичні рекомендації Міністерства освіти України. Інтегрований курс «Мистецтво» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: osvita.ua/legislation/Ser_osv/2617.
4. Методичні рекомендації щодо викладання предметів художньо-естетичного циклу у загальноосвітньому навчальному закладі / В.В. Кондратова, С.В. Черненко // Методичний вісник. – 2016. – № 52.
5. Н. Миропольська, С. Ничкало та ін. Уроки художньо-естетичного циклу в школі: навчання і виховання: [посібник для вчителя] // Тернопіль: навчальна книга «Богдан», 2006.
6. Нестандартні уроки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.tnpu.edu.ua/kurs/60/d8.html>.
7. Урок музики – основна форма навчально-виховного процесу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ua.textreferat.com/referat-12986-1.html>.

Науково-методична лабораторія гуманітарно-естетичних дисциплін (завідувач О.В. Ревнивцева, методисти Г.В. Мінич, І.А. Маранська, С.В. Черненко) на засіданнях методичних об'єднань учителів української мови та літератури у 2016/2017 н. р. рекомендують розглянути такі питання:

- Аналіз роботи методичних формувань учителів української мови та літератури за минулий навчальний рік та завдання щодо піднесення результативності їх роботи у 2016/2017 навчальному році.
- Аналіз проведення учнівських олімпіад з української мови і літератури та мовно-літературних конкурсів у 2016/2017 н. р.
- Планування роботи вчителя-філолога.
- Презентація роботи (сайту), блогу вчителя-філолога.

- Використання матеріалів сайту науково-методичної лабораторії гуманітарно-естетичних дисциплін як один із шляхів самоосвіти словесника (<http://led-koippo.edukit.kr.ua/>).

- Використання матеріалів сайтів: Урок: MAGISTER DIXIT. Конспекти уроків з української літератури [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://goo.gl/tcbewb>.

- Урок: MAGISTER DIXIT. Конспекти уроків з української мови [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://goo.gl/l20ZDZ>.

- Вивчення, узагальнення, поширення досвіду вчителя.
- Організація та методика роботи з філологічно обдарованими учнями.
- Освітній потенціал соціальних мереж.
- Методичні шляхи проведення уроків літератури рідного краю.
- Використання ресурсів мережі Інтернет у професійній діяльності вчителя української мови і літератури.
- Організація науково-дослідницької роботи учнів.
- Застосування елементів сучасних педагогічних технологій навчання як умова досягнення нової якості мовно-літературної освіти.
- Сучасний урок української мови і літератури: від планування до проведення.
- Загальнодидактичні й лінгвометодичні вимоги до сучасного уроку української мови.
- Мережева підтримка сучасного уроку української мови і літератури.
- Перевернене навчання – ключова тенденція освітніх технологій сучасності.

**Під час висвітлення зазначених вище питань
радімо опрацювати наступне:**

1. Блоги переможців обласного огляду освітніх блогів «Педагогічна блогосфера» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://goo.gl/V0wGK9>.

2. Блог Мережеві технології навчання [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://goo.gl/INJuxd>.

5. Блог учителя української мови і літератури «Знову ЗНО» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://znovuzno.blogspot.com/>.

6. Блог «Титан праці та слова» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://franko-mv.blogspot.com/>.

5. Вольянська С.Є. Довідник сучасного педагога / С.Є.Вольянська. – Х.: Вид. група «Основа», 2016. – 144 с. – (Бібліотека журналу «Управління школою»; Вип. 05 (160)).

6. Маранська І.А. Соціальний сервіс PADLET як елемент педагогічної діяльності вчителя української мови і літератури [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://goo.gl/dm0zhq>.

7. Радченко М.В. Освітній потенціал соціальних мереж як складова інформаційно-освітнього середовища [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://goo.gl/Dn1XDv>.
8. Романич Н. Перевернене навчання – ключова тенденція освітніх технологій сучасності // Дивослово. – 2016. – № 5. – С. 8-12.
9. Скакалюк О.О. Формування і розвиток інформаційно-освітнього середовища сучасного навчального закладу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://goo.gl/cCXNUQ>.
10. Тишко В.О. Роль соціальних мереж у навчальному процесі [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://goo.gl/8gxroM>.
11. Марко В. Аналіз художнього твору: [навч. посіб.] / Василь Марко. – 2-е вид., випр. – К. : Академвидав, 2015. – 256 с. – (Серія «Альма-матер»).
12. Ільченко О.В. Використання веб-квестів у навчально-виховному процесі [Електронний ресурс] / О.В. Ільченко. – Режим доступу: http://osvita.ua/school/lessons_summary/edu_technology/30113/.
13. Положення про дистанційне навчання, затверджене наказом Міністерства освіти і науки України від 25.04.2013 р. № 466, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 30.04.2013 р. за № 703/23235 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13>.
14. Про дистанційне навчання [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kul.kiev.ua/>.
15. Технології навчання [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://vchytel.info/category/vchytel/tehnolohiji-navchannya/>.
16. Тулина Е. Введение в GoogleClassroom [Електронний ресурс] / Е. Тулина. – Режим доступу: <https://newtonew.com/news/vvedenie-v-google-classroom>.
17. Фамілярська Л.Л. Сучасні комп'ютерні технології в професійній діяльності педагога [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.confcontact.com/20110531/pe5_famil.htm.
18. Навички 21 століття [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uspih.iteach.com.ua/for-trainers/treasury/21century>.
19. Сайт науково-методичної лабораторії гуманітарно-естетичних дисциплін [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://led-koippo.edukit.kr.ua/>.
20. Урок: MAGISTERDIXIT. Конспекти уроків з української літератури [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://goo.gl/tcbewb>.
21. Урок: MAGISTER DIXIT. Конспекти уроків з української мови [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://goo.gl/l20ZDZ>.
22. Телішевська Л. Хмарні технології на уроках української мови та літератури / Л. Телішевська // Дивослово. – 2015. – № 2. – С. 2-5.

Науково-методична лабораторія гуманітарно-естетичних дисциплін (завідувач О.В. Ревнивцева) рекомендує з вчителями зарубіжної літератури та російської мови провести секційні засідання у формі семінару-практикуму й розглянути питання:

1. Теоретична частина.

Роль інформаційно-комунікаційних та медіаосвітніх технологій у професійній трансформації вчителя.

Глосарій

Медіаосвіта – частина освітнього процесу, спрямована на формування в суспільстві медіа-культури, підготовку особистості до безпечної та ефективної взаємодії з сучасною системою мас-медіа, включаючи як традиційні (друковані видання, радіо, кіно, телебачення), так і новітні (комп'ютерноопосередковане спілкування, Інтернет, мобільна телефонія) медіа з урахуванням розвитку інформаційно-комунікаційних технологій. Медіа-освіта має на меті виховання медіа-грамотності.

Медіаграмотність – рівень медіакультури, який стосується вміння користуватися інформаційно-комунікативною технікою, виражати себе і спілкуватися за допомогою медіазасобів, свідомо сприймати і критично тлумачити інформацію, відділяти реальність від її віртуальної симуляції, тобто розуміти реальність, сконструйовану медіаджерелами, осмислювати владні стосунки, міфи і типи контролю, які вони культивують.

Трансформація – зміна, перетворення виду, форми, істотних властивостей навчального процесу. Це процес набуття в педагогічній діяльності **принципово нових рис організації навчального процесу, які відповідають вимогам часу**. Трансформуватися – це міняти форму, змінюватися; тому необхідно вирішувати питання про механізми перетворень, початкову форму, риси і властивості нової форми. Термін «трансформація» – це не просто синонім термінів «розвиток», «зміни», «перетворення», «модернізація» і т.п., а самостійна педагогічна категорія.

Технологія (з грецької *téchne* – мистецтво, майстерність, уміння й *logia* – вивчення) – сукупність методів та інструментів для досягнення бажаного результату; спосіб перетворення даного в необхідне.

Технології медіаосвіти – це залучення до навчального процесу як традиційних засобів масової інформації (періодичні видання, радіо, телебачення, кіно тощо), так і засобів новітніх інформаційних технологій (комп'ютерні пристрої, мережева підтримка, що забезпечують операції збирання, накопичення, збереження, оброблення й передавання інформації).

Медіа умовно ділять на п'ять типів: ранні (писемність), друковані (друкарство, літографія, фотографія), електричні (телеграф, телефон, звукозапис), мас-медіа (кінематограф, телебачення), цифрові (комп'ютер, Інтернет).

2. Практична частина.

2.1. Електронний формат взаємодії учня та вчителя в умовах сучасного освітнього середовища. Перегляд презентації:

https://docs.google.com/presentation/d/1DVZKcY6hTVwz1rsK1E1JqChVf2_Q0g5II2r8pd6fKzU/edit?usp=sharing.

2.2. Науково-методичне забезпечення викладання зарубіжної літератури за підсумками обласного конкурсу третього обласного конкурсу методичних розробок уроків «Ідемо на урок: 8 клас». (Урок: MAGISTER DIXIT. Конспекти уроків зарубіжної літератури. Режим доступу: <https://goo.gl/F8wMPv>.)

2.3. Розвиток інфраструктури єдиного освітнього інформаційного простору Кіровоградщини та стимулювання творчої активності педагогів у створенні освітніх блогів (за підсумками обласного огляду освітніх блогів «Педагогічна блогосфера» у номінації «Освітня галузь «Мова та література». Режим доступу: <http://konf.koippo.kr.ua/blogs/index.php/blog11/3-9>).

Науково-методична лабораторія іноземних мов та міжнародних освітніх обмінів (завідувач І.Т. Коса, методист Ю.А. Задубняк) пропонує розглянути на секціях такі питання:

- Навчально-методичне забезпечення вивчення предмета «Іноземні мови» у новому навчальному році;
- Організація навчально-виховного процесу на уроках іноземної мови у 8-му класі (голови районних/міських методичних об'єднань);
- Компетентісно-діяльнісна парадигма навчання іноземної мови (голови районних/міських методичних об'єднань, учителі іноземних мов); формування ключових компетентностей у школярів засобами іноземної мови;
- Кооперативне навчання як форма організації особистісно орієнтованої навчальної діяльності учнів;
- Особливості навчання учнів у початковій школі (голови районних/міських методичних об'єднань);
- Розвиток професійної компетентності вчителя іноземної мови;
- Дистанційні форми роботи з обдарованими дітьми.

Рекомендована література

1. Бигич Ю. Інтерактивні дистанційні форми роботи з обдарованими дітьми / Ю. Бигич // Іноземні мови в школах України. – 2015. – № 2. – С. 6-10.

2. Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти / Постанова Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 р. № 1392 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: МОН України: Державні стандарти. <http://www.mon.gov.ua/ua/often-requested/state/standards/>.

3. Жарікова Л. Дистанційні форми роботи з обдарованими дітьми з компонентом змагання / Л. Жарікова // Іноземні мови в школах України. – 2015. – № 2. – С. 11-14.

4. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / наук. ред. укр. вид. докт. пед. наук, проф. С.Ю. Ніколаєва. – К.: Ленвіт, 2003. – 273 с.

5. Інтерактивні методи навчання на уроках англійської мови [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bestreferat.ru/referat-193155.html>.

6. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики / Під заг. ред. В. Овчарук. – К.: «К.І.С.», 2004. – 112 с.

7. Ніколаєва С.Ю., Гринюк Г.А. Сучасні технології навчання іншомовного спілкування / С.Ніколаєва, Г.Гринюк // К.: «Ленвінг», 1997. – Вип. 1 (3). – С. 19-53.

8. Полонська Т.К. Реалізація компетентнісного підходу в навчанні іноземних мов учнів профільної школи / Т.К. Полонська // Педагогіка і психологія. – 2014. – № 3. – С. 76-80.

9. Пометун О., Пироженко Л. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання / О. Пометун, Л. Пироженко. – К.: А.С.К., 2005. – С. 192.

10. Редько В.Г. Базовий рівень сформованості іншомовної комунікативної компетентності сучасного старшокласника / В.Г. Редько // Лінгводидактичні засади навчання іноземної мови учнів старших класів загальноосвітніх навчальних закладів / В.Г. Редько, Т.К. Полонська, Н.П. Басай; за наук. ред. В.Г. Редька. – К.: Пед. думка, 2013. – С. 87-93.

11. Редько В.Г. Компетентнісна парадигма побудови змісту навчання іншомовного спілкування в сучасній середній школі: лінгводидактичний аспект [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://media.ippo.kubg.edu.ua/wp-content/uploads/2014/08/redko_kompetentnisna_paradygma_navchannia.doc.

12. Швалб Ю. Психологічні аспекти компетентнісного підходу в освіті / Ю. Швалб // Вища школа. – 2010. – № 1. – С. 31-36.

13. Тягло О.В. Критичне мислення: [навчальний посібник] / О. Тягло // Х: Основа, 2008. – 189 с.

14. Spector, J. Michael - delaTeja, Ileana. ERIC Clearinghouse on Information and Technology Syracuse NY. Competencies for Online Teaching. ERIC Digest. Competence, Competencies and Certification. - P.1.

Науково-методична лабораторія суспільствознавчих дисциплін (завідувач Ю.В. Кравченко, методист Н.С. Черткова) на секціях учителів історії та суспільствознавчих дисциплін рекомендує опрацювати такі питання:

1. Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти.
2. Аналіз роботи методичних формувань учителів, які викладають предмети освітньої галузі «Суспільствознавство» за минулий навчальний рік та завдання щодо піднесення результативності їх роботи у 2016/2017 навчальному році.
3. Використання ресурсів мережі Інтернет у професійній діяльності вчителя історії та суспільствознавчих дисциплін.
4. Марафон методичних ідей. Майстер-класи учасників районного (міського) етапів конкурсу «Учитель року – 2016» у номінації «Історія».

5. Аналіз результатів зовнішнього незалежного оцінювання випускників загальноосвітніх шкіл з історії України, методичні підходи до використання тестових технологій в умовах підготовки учнів до ЗНО з історії України.

6. Ознайомлення з інформаційно-методичними листами Міністерства освіти і науки України «Про вивчення історії, правознавства, курсу «Людина і світ» та курсів за вибором суспільно-гуманітарного напрямку у 2016/2017 н.р.», та їх обговорення.

7. Актуальні проблеми та зміни національного законодавства.

8. Законодавчі зміни до галузевих кодексів та базових законів України.

9. Проектування навчального контенту уроку історії (правознавства, курсу «Людина і світ»).

10. Презентація роботи сайтів, блогів учителів суспільствознавчих дисциплін.

11. Особливості змісту та методики нових підручників з історії України та всесвітньої історії для 8 класу.

12. Формування громадянської компетентності учнів на уроках історії та суспільствознавчих дисциплін.

13. Основні підходи до проведення уроків історії з використанням регіонального компоненту.

14. Практичні заняття в системі історичної освіти основної школи: компетентнісний аспект.

15. Особливості роботи з обдарованими учнями. Обговорення результатів участі школярів району (міста) у предметних олімпіадах, конкурсах у 2015-2016 н. р.

16. Сучасний урок історії: компетентнісний вимір.

17. Робота з історичними джерелами як засіб формування критичного мислення учнів.

18. Європейські обрії історичної освіти.

19. Крим в умовах суспільних трансформацій (1940-2015).

20. Виклики історії : Революція гідності. АТО – війна за незалежність.

Під час висвітлення рекомендованих питань радимо опрацювати такі джерела:

1. Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти (галузь «Суспільствознавство»), затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 року № 1392 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1392-2011>.

2. З досвіду роботи конкурсантів інших областей. Номінація «Історія» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://konkurs2016.blogspot.com/p/blog-page_19.html.

3. Турченко Г.Ф. Імперський проект «Новоросія»: більшовицький варіант [Електронний ресурс] / Г.Ф. Турченко // Наукові праці історичного факультету

Запорізького національного університету, 2014. – Вип. 39. - С. 75-83. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npifznu_2014_39_16.

4. Желіба О. Урок історії: спроба відповіді на виклики сьогодення / О. Желіба // Історія в рідній школі. – 2015. – № 4. – С. 15.

5. Малієнко Ю. Сучасна наука про проблеми середньовічної України (Зауваги провідних українських істориків) / Ю.Малієнко // Історія і суспільствознавство в школах України: теорія та методика навчання. – 2016. – № 3. – С. 34-39.

6. Гошко Т. Висвітлення Люблінської унії в шкільних підручниках з історії України для 8 класу / Т.Гошко // Історія і суспільствознавство в школах України: теорія та методика навчання. – 2016. – № 1-2. – С. 34-39.

7. Кузьменко О. Модель системи завдань для олімпіади з правознавства / О.Кузьменко // Історія і суспільствознавство в школах України: теорія та методика навчання. – 2016. - № 1-2.

8. Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів у системі загальної середньої освіти [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://osvita.ua/school/materials/estimation/2396/>.

9. Сучасні дискусії про Другу світову війну [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.novadoba.org.ua/ukr/contemporary-debates-book>.

10. Аналітичні матеріали за підсумками участі школярів області у Всеукраїнських учнівських олімпіадах з базових дисциплін, турнірах та конкурсах [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://koippo.kr.ua/uncategorized/rezultaty-uchasti-shkolyariv-u-iii-etapi-vseukrayinskyh-uchnivskyh-olimpiad-za-2014-2016-roky-u-rozrizi-znz.html>.

11. Крим в умовах суспільних трансформацій (1940-2015) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.history.org.ua/?libid=10865>.

12. Використання історичних джерел на уроках історії [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://static.klasnaocinka.com.ua/uploads/editor/5303/423981/sitepage_63/files/robot_a_z_istorichnimi_dzherelami.pdf.

<http://www.novadoba.org.ua/ukr/node/67>.

<http://www.novadoba.org.ua/ukr/node/69>.

13. Сучасний урок історії : [навчально-методичний посібник] / В.О. Мисан. – К. : Шкільний світ, 2010. – 118 с. - (Б-ка «Шк. Світу»).

14. Підготовка до ЗНО з історії України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zno.academia.in.ua/course/view.php?id=3>.

15. Формування громадянської компетентності [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://studentam.net.ua/content/view/12728/100/>.

16. Практичні роботи з історії [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uchitel.com.ua/metodichni-rekomendacii-vchitelju/praktichni-zanjattja-7-kl/>.

17. Десятов Д.Л. Використання мережевих технологій як засобу організації кооперативної діяльності учнів у процесі навчання історії / Д.Л. Десятов // Історія та правознавство. – 2013. – № 28. - С. 2-5.

18. Колісніченко С. ІК-компетентність учителя історії / С. Колісніченко // Відкритий урок: розробки, технології, досвід. – 2014. – № 7. - С. 51-55.

Науково-методична лабораторія природничо-математичних дисциплін (завідувач Л.М. Хлань, методисти Л.А. Ткаченко, С.М. Литвин, Т.В. Ціперко, П.В. Побережний) вважає за необхідне розглянути такі питання:

1. Звіт про роботу РМО вчителів-предметників за попередній навчальний рік, аналіз існуючих проблем, шляхи їх усунення.
2. Затвердження планів роботи РМО вчителів природничого й математичного циклів на 2016-2017 навчальний рік. Визначення основних завдань з реалізації змісту методичної проблеми.
3. Про особливості роботи загальноосвітніх навчальних закладів згідно з новими державними стандартами освіти (природнича галузь, галузь математика), запровадження нових програм і підручників шкільних курсів «Біологія», «Географія», «Математика», «Фізика», «Хімія» для учнів 8-х класів. Опрацювання змісту пояснювальних записок до програм.
4. Про особливості роботи вчителів природничо-математичного циклу в умовах компетентнісного навчання.
5. Про роботу над районними програмами «Обдарована дитина». Обговорення результатів участі школярів району (міста) у предметних олімпіадах, конкурсах і турнірах у 2015-2016 н. р.
6. Про результати участі педагогів району у Всеукраїнському конкурсі «Учитель року - 2016» у номінації «Математика».
7. Аналіз результатів ЗНО з предметів природничо-математичного циклу. Специфіка організації навчального процесу в умовах запровадження ЗНО.
8. Експрес-інформація про новинки фахової методичної літератури.

***Для висвітлення перерахованих вище питань
пропонуємо ознайомитися з наступною джерелами:***

1. Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти (галузь «Природознавство») // затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 року № 1392.
2. Географія. 6-9 класи. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів: (зі змінами, затвердженими наказом МОН України від 29.05.2015 р. № 585).
3. Біологія. 6-9 класи. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів (зі змінами, затвердженими наказом МОН України від 29.05.2015 р. № 585).
4. Хімія. 7-9 класи. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів (зі змінами, затвердженими наказом МОН України від 29.05.2015 р. № 585).
5. Фізика. 7-9 класи. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів (зі змінами, затвердженими наказом МОН України від 29.05.2015 р. № 585).

6. Математика. Навчальна програма для учнів 5-9 класів загальноосвітніх навчальних закладів (зі змінами, затвердженими наказом МОН України від 29.05.2015 р. № 585).

7. Природознавство. 5 клас. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів. Затверджено Міністерством освіти і науки, молоді та спорту України (наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 06.06.2012 р. № 664 «Про затвердження навчальних програм для загальноосвітніх навчальних закладів II ступеня»).

8. Інформаційно-методичні листи про вивчення предметів у загальноосвітніх навчальних закладах у 2016-2017 навчальному році.

9. Аналітичні матеріали за підсумками участі школярів області у Всеукраїнських учнівських олімпіадах з базових дисциплін, турнірах та конкурсах.

10. Романова М.М. Географічний практикум. 6 клас: [методичний посібник] / М. Романова. – Кіровоград: КЗ «Кіровоградський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти імені Василя Сухомлинського», 2015. – 32 с.

11. Романова М.М. Географічний практикум. 7 клас: [методичний посібник] / М. Романова. – Кіровоград: КЗ «Кіровоградський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти імені Василя Сухомлинського», 2015. – 32 с.

12. Шуліка К.С. Географія України. Розробки уроків з курсу (Детальні плани-конспекти уроків, практичні роботи, уроки узагальнення знань).

***Рекомендуємо на серпневому засіданні РМО
познайомиться з творчими майстернями вчителів області,
які були переможцями обласних конкурсів «Учитель року» та
досвід яких вивчався і узагальнювався на районному та обласному рівнях:***

- Швець О.О., учителя хімії комунального закладу «Петрівський навчально-виховний комплекс «загальноосвітня школа II-III ступенів – гімназія» Петрівської районної ради Кіровоградської області з проблеми «Розвивальне навчання як засіб активізації інтелектуально-пізнавальної діяльності учнів»;

- Красоти О.В., учителя географії Вільшанської загальноосвітньої школи Вільшанської районної ради Кіровоградської області з проблеми «Використання електронних освітніх ресурсів у процесі вивчення шкільного курсу "Географія"»;

- Романової М.М., учителя географії комунального закладу «НВО № 25 «Загальноосвітня школа I-III ступенів, природничо-математичний ліцей, центр позашкільного виховання «Ліра» Кіровоградської міської ради Кіровоградської області» з проблеми «Застосування стратегій критичного мислення на уроках географії. ІКТ супровід уроків, застосування і створення ЕНМК»;

• Тасенко Л.О., учителя біології комунального закладу «НВО «Загальноосвітній навчальний заклад I-III ступенів № 16 – дитячий юнацький центр «Лідер» Кіровоградської міської ради Кіровоградської області» з проблеми «Використання ІКТ на уроках біології як засіб формування інформаційної компетентності учнів»;

• Руденко В.О., учителя математики Мар'янівської загальноосвітньої школи I-III ступенів Маловисківської районної ради Кіровоградської області з проблеми «Використання нетрадиційних форм роботи при викладанні математики»;

• Курлової О.М., учителя математики Первозванівської загальноосвітньої школи I-III ступенів Кіровоградської райдержадміністрації Кіровоградської області з проблеми «Організація пізнавальної діяльності учнів як спосіб формування математичної компетентності».

Науково-методична лабораторія основ здоров'я, безпеки життєдіяльності та охорони праці (завідувач Т.П. Желєзнова, методисти С.Л. Барсукова, С.В. Ткаченко) рекомендує зосередити увагу на поглибленому дослідженні наступних питань під час проведення секції **вчителів основ здоров'я та педагогів-тренерів, які запроваджують превентивні проекти** («Шкільна програма з профілактики вживання тютюну, алкоголю і наркотиків (ХОУП)», «Формування здорового способу життя та профілактика ВІЛ/СНІДу (Захисти себе від ВІЛ)», «Чесна гра», «Маршрут безпеки») з проблеми *«Модернізація навчально-виховного процесу в контексті суспільних трансформацій та забезпечення рівного доступу до реалізації якісної здоров'язбережувальної освіти»:*

- підвищення якості освіти шляхом оновлення змісту, форм і методів навчання та виховання;

- упровадження компетентнісного підходу;
- зміцнення матеріально-технічної бази;
- підвищення рівня професійної компетентності педагогів.

«Реалізація заходів обласної цільової соціальної програми протидії ВІЛ-інфекції/СНІДу на 2015-2018 роки»:

- упровадження в діяльність навчальних закладів області обов'язкових профілактичних програм щодо протидії ВІЛ-інфекції/СНІДу, рекомендованих МОН України;

- розробка методичних рекомендацій щодо впровадження обов'язкових профілактичних програм з питань формування навичок здорового способу життя та профілактики ВІЛ-інфекції/СНІДу (організаційні накази, положення про роботу базових навчальних закладів, документацію щодо функціонування кабінету основ здоров'я, порядок звітності за національними показниками тощо);

- удосконалення кадрового та матеріально-технічного забезпечення навчальних закладів сучасними інформаційно-методичними матеріалами з

питань профілактики ВІЛ-інфекції/СНІДу і формування здорового способу життя;

- проведення моніторингу та оцінки результатів виконання Обласної програми;

- підготовка звітів за показниками Регіонального плану моніторингу і оцінки ефективності заходів протидії ВІЛ-інфекції/СНІДу;

- проведення моніторингового дослідження щодо ефективності впливу предмета «Основи здоров'я», обов'язкового факультативного курсу «Захисти себе від ВІЛ» на формування в учнівської молоді навичок здорового способу життя і протидії проявам ризикованої поведінки в молодіжному середовищі;

- здійснення контролю щодо впровадження програм формування здорового способу життя і профілактики ВІЛ-інфікування охоплених навчанням за програмами розвитку життєвих навичок щодо формування здорового способу життя і профілактики ВІЛ-інфекції («Шкільна програма з профілактики вживання тютюну, алкоголю і наркотиків (ХОУП)», «Формування здорового способу життя та профілактика ВІЛ/СНІДу (Захисти себе від ВІЛ)», «Чесна гра», «Маршрут безпеки»);

- здійснення підготовки педагогічних працівників з питань профілактики ВІЛ-інфекції/СНІДу і формування здорового способу життя для навчальних закладів усіх типів шляхом навчання на засадах розвитку життєвих навичок (учителів основ здоров'я, педагогів-тренерів з упровадження превентивних проектів);

- призначення районного координатора з питань забезпечення дієвості програм і заходів з протидії ВІЛ-інфекції/СНІДу, відповідального за підготовку відповідних педагогічних працівників навчальних закладів;

- проведення інформаційно-просвітницьких заходів, спрямованих на запобігання ВІЛ/СНІДу та формування навичок здорового способу життя.

«Організація роботи методичного об'єднання вчителів основ здоров'я, педагогів-тренерів, які запроваджують превентивні проекти»:

- аналіз роботи методичного об'єднання за 2015/2016 навчальний рік;

- реалізації змісту методичної проблеми у 2016/2017 навчальному році;

- організація та проведення практичних семінарів;

- самоосвітня робота між засіданнями;

- вивчення та поширення перспективного досвіду вчителів;

- створення системного портфоліо педагогів, охоплених навчанням за програмам розвитку життєвих навичок щодо формування здорового способу життя і профілактики ВІЛ-інфекції («Шкільна програма з профілактики вживання тютюну, алкоголю і наркотиків (ХОУП)», «Формування здорового способу життя та профілактика ВІЛ/СНІДу (Захисти себе від ВІЛ)», «Чесна гра», «Маршрут безпеки»).

«Викладання «Основ здоров'я» у 2016/2017 навчальному році в контексті впровадження нової навчальної програми предмета й превентивних проектів»:

- опрацювання інструктивно-методичних рекомендацій;

- психолого-педагогічні умови використання інноваційних технологій у процесі впровадження навчальної програми для учнів 8 класу з предмета «Основи здоров'я»;
- науково-методичне забезпечення викладання предмета превентивних проектів: досвід, проблеми, перспективи;
- планування роботи вчителів основ здоров'я, педагогів-тренерів, які запроваджують превентивні проекти;
- використання мультимедійних технологій та ресурсів мережі Інтернет під час організації навчально-виховного процесу у професійній діяльності вчителя та педагога-тренера;
- упровадження інноваційних освітніх технологій навчання як засобу формування та розвитку професійної компетентності в загальноосвітніх навчальних закладах.

Доцільним у ході підготовки до секційних засідань буде використання матеріалів сайту науково-методичної лабораторії основ здоров'я, безпеки життєдіяльності та охорони праці КЗ «КОІППО імені Василя Сухомлинського» (ozbjop.ucoz.ua).

Рекомендуємо для опрацювання та використання в роботі такі джерела:

1. Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти: Постанова Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 року № 1392.
2. Концепція навчання здорового способу життя на засадах розвитку життєвих навичок. – К.: Генеза, 2005.
3. Бойченко Т.Є. Здоров'язберігаюча компетентність як ключова в освіті України / Т.Є. Бойченко // Основи здоров'я і фізична культура. – 2008. – № 11-12. – С. 6-7.
4. Бойченко Т.Є. Основи здоров'я в національному курікулумі / Т.Є. Бойченко // Рідна школа. – 2009. – № 1. – С. 56-59.
5. Нормативно-правова база щодо впровадження європейських стандартів превентивної освіти // Т.П. Желєзнова. – Кіровоград: Видавництво: КОІППО імені В.Сухомлинського, 2013. – 42 с.
6. Навчання учнівської молоді за програмами розвитку життєвих навичок // Т.П. Желєзнова. – Кіровоград: Видавництво: КОІППО імені В.Сухомлинського, 2013. – 60 с.
7. Навчальні програми для загальноосвітніх навчальних закладів із навчанням українською мовою. 1-4 класи. – К.: Видавничий дім «Освіта», 2013. – 392 с.
8. Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів початкових класів // Методичний порадник. – 2014. – № 4 (724). – 87 с.
9. Воронцова Т.В., Пономаренко В.С. Захисти себе від ВІЛ. Тренінги життєвих навичок: [методичний посібник для педагога-тренера]. – Тернопіль: «Навчальна книга - Богдан», 2012. – 208 с.
10. Практичні рекомендації з питань реалізації політики щодо ВІЛ-інфекції в системі освіти України: [інформаційно-методичний посібник] /

автори-упорядники: О.В. Єресько, С.С. Фіцайло, О.Г. Єщенко (та інші). – К.: Освіта, 2013. – 54 с.

✚ На секційних засіданнях учителів трудового навчання, фізики, хімії, біології, фізичного виховання, інформатики:

«Організації роботи з охорони праці та безпеки життєдіяльності в кабінетах (лабораторіях) підвищеної небезпеки»:

- поновлення нормативно-правової бази кабінетів (лабораторій) із зазначених вище питань;

- оформлення актів-дозволів на проведення занять перед початком навчального року, актів випробування спортивного обладнання, планів евакуації;

- забезпечення первинними засобами пожежогасіння, вогнегасниками;

- проведення оперативного, адміністративно-громадського контролю.

«Організація та проведення навчання учнів під час навчально-виховного процесу»:

- розробка інструкцій для проведення первинного, позапланового та цільового інструктажів;

- оформлення та ведення журналів реєстрації інструктажів встановленої форми.

Пропонуємо для опрацювання та використання в роботі нормативно-правові документи:

1. Наказ Міністерства освіти і науки України від 13.08.2007 р. № 730 «Про затвердження Правил безпеки під час занять у навчальних та навчально-виробничих майстернях навчальних закладів системи загальної середньої освіти».

2. Наказ Міністерства Надзвичайних ситуацій України від 16.07.2012 р. № 992 «Про затвердження Правил безпеки під час проведення навчально-виховного процесу в кабінетах (лабораторіях) фізики та хімії загальноосвітніх навчальних закладів».

3. Наказ Міністерства освіти і науки України від 15.11.2010 р. № 1085 «Про затвердження Правил безпеки під час проведення навчання з біології в загальноосвітніх навчальних закладах».

4. Наказ Міністерства освіти і науки України від 01.06.2010 р. № 521 «Про затвердження Правил безпеки під час проведення занять з фізичної культури та спорту в загальноосвітніх навчальних закладах».

5. Наказ Державного Комітету України з нагляду за охороною праці від 16.03.2004 р. № 81 «Про затвердження Правил безпеки під час навчання в кабінетах інформатики навчальних закладів системи загальної середньої освіти».

6. Наказ Міністерства освіти і науки України від 01.08.2001 р. № 563, із змінами і доповненнями, внесеними наказом Міністерства освіти і науки України від 20.11.2006 р. № 782 «Про затвердження Положення про організацію роботи з охорони праці учасників навчально-виховного процесу в установах і навчальних закладах».

7. Лист директора департаменту управління освіти та науки обласної державної адміністрації від 29.10.2014 р. № 01-12/661/1-8 «Методичні рекомендації щодо порядку проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці, безпеки життєдіяльності в органах управління освітою та навчальних закладах, підпорядкованих районним державним адміністраціям, міським радам Кіровоградської області, професійно-технічних та навчальних закладах обласного підпорядкування».

8. Наказ Міністерства освіти і науки України від 31.08.2001 р. № 616, із змінами і доповненнями, внесеними наказом Міністерства освіти і науки України від 07.10.2013 р. № 1365 «Про затвердження Положення про порядок розслідування нещасних випадків, що сталися під час навчально-виховного процесу в навчальних закладах».

Науково-методична лабораторія економіко-технологічних дисциплін (завідувач О.В. Татаренко, методист О.П. Богданова) на секційних засіданнях директорів ЗНЗ, заступників директорів з навчально-виховної роботи, заступників директорів з виховної роботи рекомендує

розглянути:

1. Шляхи реалізації Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти, освітня галузь «Технології».

2. Сучасні вимоги до кабінету трудового навчання та проблеми навчально-методичного забезпечення шкільних майстерень.

3. Кадрове забезпечення викладання трудового навчання та економіки в загальноосвітніх навчальних закладах.

На секційних засіданнях учителів економіки рекомендуємо приділити увагу дослідженню таких проблем:

- Економічні реформи в Україні та перспективи розвитку освіти.
- Формування економічної культури як основи професійного самовизначення старшокласників.
- Економічна освіта школярів: досвід та перспективи.
- Забезпечення наступності в економічному вихованні між початковою, основною і старшою школою.

Засідання радимо провести у формі семінарів, круглих столів, дискусій та ін. Наприклад, **семінар** «Упровадження фінансової грамотності в навчально-виховний процес загальноосвітніх навчальних закладів».

План семінару

1. Проект «Фінансова грамотність».

2. Результати моніторингу та оцінка впровадження курсу в старших класах загальноосвітніх навчальних закладів України за 2015-2016 навчальний рік.

3. Концепція впровадження курсів за вибором для учнів початкової, основної школи і батьків.

4. Інтерактивні методики викладання курсу «Фінансова грамотність».

5. Фінансова грамотність: досягнення, проблемні питання та завдання на майбутнє.

Круглий стіл з проблеми «Економічна освіта школярів: досвід та перспективи».

Порядок проведення круглого столу

Обговорення питань:

1. Формування основних компетентностей, базових умінь, потрібних кожній людині впродовж життя (підприємництво, фінансова грамотність і вміння працювати в команді).
2. Економічна грамотність молодших школярів.
3. Аналіз роботи РМО вчителів економіки у 2015-2016 н. р.
4. Методичні рекомендації Міністерства освіти і науки України «Про викладання економіки у 2016-2017 навчальному році».
5. Сервіси для створення власних навчальних курсів.
6. Структурні економічні реформи в країнах світу.
7. Розвиток пізнавального інтересу учнів на уроках економіки. Питання, як інструмент навчання.
8. Інтелектуальні ігри на уроках економіки.
9. Поради молодому вчителю. Типові помилки в роботі вчителя і можливі шляхи їх вирішення.
10. Економічна освіта – основа економічної соціалізації учнів.

Для висвітлення питань радимо опрацювати таку літературу:

1. Гурінок М.А. Економічна грамотність молодших школярів // Економіка в школах України. – 2015. - № 4. – С. 28-33.
2. Гурінок М.А. Економічна грамотність молодших школярів // Економіка в школах України. – 2015. - № 5. – С. 18-19.
3. Антоненков Є. Сервіси для створення власних навчальних курсів // Економіка в школах України. – 2015. – № 4. – С. 37-39.
4. Структурні реформи в країнах світу // Економіка в школах України. – 2015. – № 5. – С. 34-39.
5. Структурні реформи у країнах світу // Економіка в школах України. – 2015. - № 6. – С. 30-39.
6. Грін А.О. Як навчити ставити запитання // Економіка в школах України. – 2015. – № 6. – С. 2-3.
7. Варен Бергер, Річард Курвін, Джорджія К. Матіс. Вчить учнів ставити питання – отримаєте інструмент навчання // Економіка в школах України. – 2016. – № 1. – С. 19-23.
8. Рябуха А.П. Інтелектуальні ігри на уроках економіки // Економіка в школах України. – 2015. – № 10. – С. 9-12.
9. Кельнер С.С. Долаємо бар'єри труднощів // Економіка в школах України. – 2015. - № 11. – С. 38-39.

10. Кельнер С.С. Долаємо бар'єри труднощів // Економіка в школах України. – 2016. - № 1. – С. 24-26.

На секційних засіданнях учителів трудового навчання рекомендуємо приділити увагу дослідженню таких проблем:

- Забезпечення наступності в реалізації завдань трудового навчання та виховання між основною і старшою школою.
- Упровадження педагогічних технологій та інновацій у викладанні предметів освітньої галузі «Технології».
- Проектна технологія: досвід та перспективи.
- Інформаційно-технологічний супровід сучасного уроку трудового навчання (технологій).
- Робота із здібними й обдарованими дітьми. Обговорення результатів участі школярів району (міста) в олімпіаді з трудового навчання у 2015-2016 н. р.
- Технологічна освіта як основа професійного становлення особистості.

Засідання радимо провести у формі семінарів, круглих столів, дискусій та ін.

Під час проведення серпневої конференції з метою популяризації педагогічного досвіду вчителів трудового навчання пропонуємо **організувати виставку** та презентувати творчі роботи учнів і їх педагогів.

Семінар «Технологічна освіта як основа професійного становлення особистості»

План семінару

1. Майбутнє України: моя кар'єра і внесок.
2. Професійна орієнтація старшокласників: теорія і практика.
3. Психолого-педагогічні особливості підготовки учнівської молоді до професійного самовизначення на уроках трудового навчання та технологій.
4. Підготовка учнів 8-9 класів до вибору напряму профільного навчання у старшій школі.
5. Здатність старшокласника до організації самостійних, професійних та особистісно значущих дій.
6. Здатність старшокласника до вибору професії як показник ефективності профільного навчання.

Круглий стіл з проблеми «Педагогічні технології та інновації у викладанні предметів освітньої галузі «Технології».

Порядок проведення круглого столу

Обговорення питань:

1. Педагогічні (навчальні) технології, які можуть бути впроваджені на уроках трудового навчання.
2. Упровадження інноваційних технологій як засіб розвитку творчої особистості.

3. Аналіз роботи РМО вчителів трудового навчання за 2015-2016 н. р. та шляхи реалізації Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти, освітня галузь «Технології».

4. Методичні рекомендації Міністерства освіти і науки України «Про викладання трудового навчання (технологій) та креслення у 2016-2017 навчальному році».

5. Психолого-педагогічні умови використання інноваційних технологій у процесі впровадження навчальної програми для 8 класу з трудового навчання.

6. Планування роботи вчителя трудового навчання та технологій. Презентація календарних планів для 8 класу з трудового навчання.

7. Безпека навчально-виховного процесу та охорона праці на уроках трудового навчання.

8. Використання матеріалів сайту науково-методичної лабораторії економіко-технологічних дисциплін як один із шляхів самоосвіти вчителя трудового навчання (<http://ecotrud-koippo.edukit.kr.ua/>).

Провести **майстер-класи** для вчителів, які викладають предмети освітньої галузі «Технології»:

- Створення презентації проекту як представлення результатів проектної діяльності. Вимоги до створеної презентації у програмі Microsoft Power Point.
- Пошук інформації в тематичних каталогах і пошукових системах за допомогою ключових слів.
- Виконання ритмічних композицій із стилізованих біоформ та символів давньоукраїнського декоративно-ужиткового мистецтва.
- Винахідництво як рушійна сила розвитку сучасних технологій. Методи творчого пошуку ідей.
- Створення кольорового ескізу моделі з елементами симетрії та асиметрії. Комбінаторика в художньому конструюванні. Передача фактури матеріалу на ескізі.

Для висвітлення питань радимо опрацювати таку літературу:

1. Бербец В.В. Контроль навчальних досягнень учнів у процесі проектно-технологічної діяльності // Трудова підготовка у закладах освіти. – 2003. – № 2. – С. 21-25.

2. Бербец В.В., Дубова Н.В., Коберник О.М. та ін. Методика організації проектно-технологічної діяльності учнів на уроках обслуговуючих видів праці: [навч.-метод. посібник] / За заг. ред. О.М. Коберника. – К.: Науковий світ, 2003. – 92 с.

3. Бех І.Д. Виховання особистості: У 2 кн. Кн. 1. Особистісно орієнтований підхід: теоретико-технологічні засади / І.Д. Бех. – К.: Либідь, 2003. – 280 с.

4. Державний стандарт базової та повної середньої освіти // Трудове навчання. – 2012. - № 4. – С. 4-12.

5. Коберник О.М., Ящук С.М. Методика організації проектно-технологічної діяльності учнів на уроках трудового навчання: [навч.-метод. посібник]. – Умань, 2001. – 229 с.
6. Коберник О.М. Теорія і методика психолого-педагогічного проектування виховного процесу в школі: [навч.-метод. посібник] / О.М. Коберник – К.: Наук. світ, 2001. – 182 с.
7. Любчак С.С., Лещук Р.М. Роль та місце ІКТ у самоосвіті вчителя трудового навчання // Трудове навчання в школі. – 2013. – № 8. – С. 2-7.
8. Мельник О.В., Гуцан Л.А. Людина і світ професій: програма [для 9 класів загальноосвітніх навчальних закладів, 17 годин] / О.В. Мельник, Л.А. Гуцан. – К.: Мегапринт, 2008. – 23 с.
9. Мельник О.В., Гуцан Л.А. Побудова кар'єри: програма [для 11 класів загальноосвітніх навчальних закладів, 17 годин]. – К.: Мегапринт, 2008. – 23 с.
10. Навчальна програма з трудового навчання для загальноосвітніх навчальних закладів, 5-9 класи // Трудова підготовка в рідній школі. – 2015. – № 4. – С. 8-25.
11. Палієнко Н.М. Поєднання різних технік та ІКТ під час виконання учнями творчих проектів // Трудове навчання в школі. – 2013. – № 21. – С. 12-15.
12. Панчук О.П., Білик Р.М. Психолого-педагогічні особливості підготовки учнівської молоді до професійного самовизначення на уроках трудового навчання // Трудова підготовка в рідній школі. – 2014. – № 2. – С. 44-47.
13. Рибалка В.В. Особистісний підхід у профільному навчанні старшокласників: [монографія] / В.В. Рибалка; за ред. Г.О. Балла. – К., 1998. – 160 с.
14. Сидоренко В.К. Технології активізації професійного самовизначення школярів // Трудова підготовка в сучасній школі. – 2012. – № 7-8. – С. 26-30.
15. Професійна орієнтація старшокласників: теорія і практика: [науково-методичний посібник для вчителів] / За ред. О.В. Мельника. – К.: «Четверта хвиля», 2009. – Вип. № 1. – 230 с.
16. Уманець М.І. Можливості використання ІКТ на уроках трудового навчання // Трудове навчання в школі. – 2016. – № 3. – С. 10-16.
17. Усакова Н.Ф., Назарчук І.І. Сучасний урок трудового навчання. Шпаргалка для вчителя // Трудове навчання в школі. – 2016. – № 7. – С. 2-7.
18. Усакова Н.Ф., Назарчук І.І. Сучасний урок трудового навчання. Шпаргалка для вчителя // Трудове навчання в школі. – 2016. – № 9. – С. 2-5.
19. Якунін Я.Ю., Назаров С.І. ІКТ на уроках трудового навчання: принципи побудови інтерактивних опорних конспектів // Трудова підготовка в рідній школі. – 2014. – № 1. – С. 14-17.
20. Якунін Я.Ю., Назаров С.І. ІКТ на уроках трудового навчання: інтерактивність та багатофункціональність інформаційних навчальних матеріалів // Трудова підготовка в рідній школі. – 2014. – № 2. – С. 7-9.

Науково-методична лабораторія фізичної культури, спорту і захисту Вітчизни (завідувач М.Г. Коробов) пропонує такі питання для розгляду на секційних засіданнях учителів.

«Фізична культура»

1. Реалізація нової навчальної програми з фізичної культури у 8 класі у зв'язку з впровадженням нового державного стандарту освітньої галузі «Здоров'я і фізична культура» в основній школі. (Доповідь методиста чи керівника РМО(ММО).)

2. Навчальні програми, підручники та навчально-методичні посібники, рекомендовані Міністерством освіти і науки України для використання в основній і старшій школі в загальноосвітніх навчальних закладах у 2016/2017 навчальному році. (Виступ учителя.)

3. Підвищення рівня професійної майстерності вчителів фізичної культури в контексті проведення всеукраїнського конкурсу «Учитель року – 2017» у номінації «Фізична культура». (Виступ методиста чи керівника РМО(ММО).)

«Захист Вітчизни»

1. Організаційно-методичні особливості викладання предмета «Захист Вітчизни» у 2016/2017 навчальному році». (Доповідь методиста чи керівника РМО(ММО).)

2. Методичні аспекти викладання розділу «Основи медичних знань». (Практично із запрошенням інструкторів з надання домедичної допомоги.)

3. Співпраця викладачів предмета «Захист Вітчизни» з військовими комісаріатами, громадськими організаціями щодо організації та проведення військово-патріотичного виховання учнівської молоді на уроках та під час проведення гурткової роботи. (Виступ військового комісара, керівника осередку ТСОУ тощо.)

4. Навчальні програми, підручники та навчально-методичні посібники з вивчення предмета «Захист Вітчизни», рекомендовані Міністерством освіти і науки України для використання в старшій школі в загальноосвітніх навчальних закладах у 2016/2017 навчальному році.

5. Шляхи удосконалення навчальної бази допризовної підготовки учнівської молоді. (Повідомлення методиста.)

Рекомендована література:

1. Бахтін А.М. Програма «Захист Вітчизни» / А.М. Бахтін, С.М. Василенко, Е.В. Винограденко та ін. – Миколаїв : [б. в.], 2005. – С. 29.

2. Заболотний В.Д. Допризовній підготовці – державний підхід / В.Д. Заболотний // Фізичне виховання в школі. – 2003. – № 2. – С. 51-53.

3. Закон України «Про фізичну культуру і спорт» // Голос України – К. : [б. в.], 1993. – 22 с.

4. Захист Вітчизни. 10-11 клас / А.М. Бахтін, С.М. Василенко, В.М. Лелека та ін. – Миколаїв : Атол, 2008. – 514 с.

5. Захист Вітчизни. 10 клас / А.М. Бахтін, С.М. Василенко, В.М. Лелека та ін. – К.: Ліра-К, 2010. – 400 с.
6. Захист Вітчизни: програма для загальноосвітніх навчальних закладів [10-11 класи] / В.М. Мелецький та ін. – Харків : РАНОК, 2010. – 192 с.
7. Книга вчителя предмета «Захист Вітчизни» : [довідково-методичне видання] / упоряд. С.М. Дятленко, В.І. Ганчева, Є.Ю. Василенко та ін. – Харків: Торсінгплюс, 2006. – 624 с.
8. Лелека В.М. Оборонно-спортивний оздоровчий табір: [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.] / В.М. Лелека, К.О. М'ясоєдніков. – Миколаїв: [б. в.], 2008. – 114 с.
9. Теорія і методика фізичного виховання. У 2-х томах / За редакцією Т.Ю. Круцевич. – К.: Олімпійська література, 2008.
10. Томчук М.І. Соціально-психологічні проблеми готовності учнів до служби в Збройних силах України: дис. ... докт. психол. наук: 19.00.07 / Томчук Михайло Іванович. – К., 1996. – 419 с.
11. Третьяков В.В. Психологічна підготовка юнаків до військової служби / В.В. Третьяков // Радянська школа: наук.-пед. місячник / О. Мазуркевич. – 1986. – № 8. – С. 67–75.
12. Шевченко В.В. Педагогічна майстерність: метод. рек. на допомогу викладачам предмета «Захист Вітчизни» / О.В. Шевченко // Основи захисту Вітчизни. – 2007. – № 8. – С. 2-3.
13. Шиян Б.М. Теорія і методика фізичного виховання школярів. Частина 2. – Тернопіль: Навчальна книга Богдан, 2002. – 248 с.
14. Шиян Б.М. Теоретико-методичні основи підготовки вчителів фізичного виховання в педагогічних навчальних закладах: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. пед. наук: спец. 13.00.04 / Б.М. Шиян. – К., 1997. – 50 с.

Науково-методична лабораторія інформатики та інформаційних технологій навчання (завідувач М.С. Чала, методисти В.Г. Синюкова, О.С. Шовенко) рекомендує на засіданнях методичних об'єднань учителів інформатики розглянути такі питання:

- Аналіз нової програми з інформатики для учнів 5-9 класів.
- Готовність учителів до викладання інформатики за новою програмою, зокрема змістової лінії «Алгоритмізація та програмування».
- Авторські концепції підручників з інформатики для 8 класу.
- Мережні технології та налагодження мережі комп'ютерного класу.
- Створення вчителями інформатики електронного контенту з предмета.
- Науково-методичний супровід викладання інформатики у 2016/2017 навчальному році на блозі науково-методичної лабораторії інформатики та інформаційних технологій навчання (<http://itkrvg.blogspot.com/>).
- Використання матеріалів сайту науково-методичної лабораторії інформатики та інформаційних технологій навчання (<http://lito.kr.ua/>) у діяльності вчителя інформатики.

- Дидактичні можливості Міжнародного проекту Міксіке в Україні (<http://lviv.miksike.net/>).

- Про підсумки Міжнародного конкурсу з інформатики та комп'ютерної вправності «Бобер» у 2015-2016 н. р. та організацію конкурсу «Бобер» у 2016-2017 н. р.

- Використання вільнорозповсюдженого програмного забезпечення під час викладання курсу інформатики.

- Аналіз системи підготовки школярів до олімпіади з інформатики та інформаційних технологій.

Складовою секції можуть бути вебінари або онлайн-мастер-класи авторів підручників.

Рекомендовані для опрацювання джерела:

- ДистОсвіта – дистанційне навчання інформатики (<http://dystosvita.mdl2.com/>).

- Prometheus – масові безкоштовні онлайн-курси.

- Проект IT Junior (http://itcompete.org/education/IT_junior).

- TestProvider – онлайн ресурс для перевірки рівня знань з програмування та інформаційних технологій.

- Сайт науково-методичної лабораторії інформатики та інформаційних технологій навчання (<http://lito.kr.ua/>).

- Блог науково-методичної лабораторії інформатики та інформаційних технологій навчання (<http://itkrvg.blogspot.com/>).

Науково-методична лабораторія виховної роботи і формування культури здоров'я (завідувач Ю.В. Міщай, методисти Л.А. Гайда, С.М. Пляка, Н.І. Дяченко) на секціях заступників директорів шкіл з виховної роботи, педагогів-

організаторів, класних керівників, педагогів-краєзнавців, керівників музеїв, працівників позашкільних навчальних закладів **рекомендує зосередити увагу** на актуальній проблемі розвитку виховних систем навчальних закладів (класу, дитячого колективу), поетапну реалізацію якої розпочато в попередні роки, та розглянути сучасні тенденції розвитку виховного простору. Підготовка педагогів до роботи над зазначеною проблемою є важливою умовою їх професійної компетентності, а створення виховним систем розглядається як підґрунтя для формування системи цінностей особистості, соціальної спрямованості учнів.

Серпневі засідання з організаторами виховного процесу загальноосвітніх навчальних закладів та класних колективів, позашкільних навчальних закладів, доцільно проводити з використанням інтерактивних форм (методичні чи педагогічні діалоги, проблемний стіл, дискусійна платформа, форум, творча майстерня, синтез думок тощо).

Розкриваючи питання моделювання виховних систем навчальних закладів (класу, дитячого колективу) **важливо опрацювати** концепції й підходи до виховання, які є основою моделювання виховних систем шкіл.

Концепції:

- гуманістичного виховання (К.Д. Ушинський, В.О. Сухомлинський, Ш.О. Амонашвілі, І.Д. Бех, О.А. Захаренко, О.М. Леонтьєв та ін.);
- колективного виховання (А.С. Макаренко, І.П. Іванов та ін.);
- розвивального середовища (простору) (Н.Л. Селіванова та ін.);
- педагогіки життєтворчості (І.Г. Єрмаков).

Підходи до виховання:

- особистісно орієнтований (І.Д. Бех, О.С. Газман, Є.Н. Ільїн);
- діяльнісний (О.М. Леонтьєв, О.О. Леонтьєв);
- ціннісний (Н.О. Ткачова, В.А. Караковський, О.В. Сухомлинська, І.А. Зязюн та ін.).

Радимо зробити акцент на основних аспектах моделювання виховного процесу, спрямованого на формування ціннісних орієнтацій та якостей особистості, її активної життєвої позиції. Вибудовуючи виховний вплив через різні форми і методи, **варто зосередитись** на таких тезах:

- гармонійне поєднання інтересів особистості (саморозвиток, збереження своєї індивідуальності, життєвий досвід) та завдань, форм і методів виховного процесу;

- позитивна спрямованість обраних форм, методів, технологій (висвітлювати та популяризувати позитивні події, факти, сторінки історії держави; формувати усвідомлену позицію щодо особистого значення в житті шкільного, учнівського колективу, громади);

- використання діяльнісного підходу, спрямованого на формування свідомості особистості, її цінностей, моральних ідеалів, що проявляються у реальній поведінці та вчинках;

- урахування рівня розвитку колективу;

- інформативність, соціально-практична спрямованість;

- партнерська співпраця з державними установами, громадськими організаціями, культурно-освітніми центрами.

У ході секційних засідань **важливо проаналізувати** позитивний досвід функціонування виховних систем навчальних закладів, класних колективів та **окреслити** основні завдання й пріоритетні напрямки щодо розширення виховного простору та формування системи цінностей школярів у районі (місті) та в конкретному навчальному закладі.

Окрім того, **доцільно розглянути** такі теми:

- «Формування ціннісних орієнтацій та громадянської компетентності учнів»;

- «Духовно-моральний розвиток особистості»;

- «Сучасні підходи до розвитку соціальної ініціативи школярів як прояву патріотизму»;

- «Виховання національної гідності дітей та учнівської молоді в контексті цінностей української культури та історії»;
- «Компетентнісний підхід до формування толерантних, гуманних форм поведінки в поліетнічному суспільстві»;
- «Утвердження у свідомості й почуттях дітей та учнівської молоді національних цінностей»;
- «Особистісно орієнтовані технології як підґрунтя національного виховання молоді»;
- «Професійна етика вчителя та повага гідності дитини»;
- «Особливості виховання культури гідності школярів різних вікових категорій»;
- «Правова культура як основа для усвідомлення особистістю цінності прав і свобод людини»;
- «Реалізація Європейських цінностей у системі виховання учнівської молоді»;
- «Роль євроклубів у залученні школярів до вивчення спільних культурних цінностей України і Європи»;
- «Використання інноваційних методик і технологій у формуванні системи цінностей школярів у взаємодії сім'ї та школи»;
- «Виховання громадянина-патріота у творчій спадщині Василя Сухомлинського»;
- «Фахові конкурси як стимул підвищення професійної компетентності організаторів виховного процесу».

Однією з ефективних форм роботи, що сприяє виявленню і підтримці творчо працюючих педагогів є конкурси педагогічної майстерності, серед яких важливим є Всеукраїнський конкурс «Класний керівник року».

У цьому контексті **методистам, заступникам директорів шкіл з виховної роботи, класним керівникам рекомендуємо:**

- здійснити аналіз щодо підготовки та проведення районного (міського) етапів Всеукраїнського конкурсу «Класний керівник року» у 2015 році;
- опрацювати матеріали переможців і лауреатів Всеукраїнського та обласного конкурсу «Класний керівник року», які розміщено на веб-сайті науково-методичної лабораторії виховної роботи і формування культури здоров'я комунального закладу «Кіровоградський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти імені Василя Сухомлинського» за адресою <http://goo.gl/RnE78Z>;
- розробити шкільну (районну/міську) програму інноваційного навчання класних керівників, підпорядкувавши її проблемі «Проектування виховної системи навчального закладу: теорія, технологія, практика»;
- спланувати роботу щодо розвитку інформаційно-освітнього простору з питань роботи класних керівників, наповнити його навчально-методичними мультимедійними матеріалами, створити електронну бібліотеку з актуальних проблем виховання, розмістити інформацію про важливі соціальні, творчі, краєзнавчі проекти;

- спланувати роботу щодо вивчення, узагальнення та поширення кращого досвіду роботи класних керівників;

- творчо використовувати критерії оцінювання ефективності виховних систем, що представлені у «Методичному віснику» № 52 (стаття «Всеукраїнський конкурс «Класний керівник року»: досвід та перспективи проектування виховної системи учнівського колективу»). Їх реалізація сприятиме переходу від окремих напрямів виховання до проектування виховної системи класу;

- активізувати розробку авторських виховних програм та проектів.

Серед пріоритетних напрямів виховання є національно-патріотичне виховання, зміст та складові якого **потребують осмисленого та вдумливого підходу** на секційних засіданнях організаторів виховного процесу.

З цією метою **пропонуємо опрацювати** «Стратегію національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2016-2020 роки», у якій визначено складові національно-патріотичного виховання, зокрема:

- духовно-моральне виховання;
- громадянсько-патріотичне виховання;
- військово-патріотичне виховання.

Реалізація цих складових має визначати пріоритети в системі методичної роботи з організаторами виховної роботи та безпосередньо у виховному процесі як навчального закладу, так і класного колективу.

Варто підкреслити, що підґрунтям для реалізації аспектів національно-патріотичного виховання можуть слугувати Інтернет-ресурси рубрики «Ми – Українці!» (національно-патріотичне виховання дітей та учнівської молоді) на сайті науково-методичної лабораторії виховної роботи і формування культури здоров'я (режим доступу: <http://goo.gl/q15juj>).

Важливим у системі формування цінностей та патріотизму є активна участь молоді в суспільно значущій та соціально спрямованій діяльності.

Тож варто **зосередити увагу** й на питанні залучення дітей та учнівської молоді до районних, міських, обласних та всеукраїнських акцій, проектів, волонтерської діяльності. Прикладом можуть слугувати такі: «Від серця до серця», «Зробити історію України цікавою для однолітків», «Історія рідного краю (родини) в історії України», «Сім чудес рідного міста (селища)», «В об'єктиві заповідні куточки рідного краю», «Героїка минулого та сьогодення», «Ми козаків славнії нащадки», «Гордість наша – земляки-герої», благодійні акції «Не будь байдужим до чужого горя», «Ми з вами серцем і душею», «Благодійний марафон», «Ветеран живе поруч», «Долонька до долоньки», конкурси відеороликів на соціальну тематику «За Україну! За свободу!», «Діалог як шлях до миру й демократії» та ін.

Проблемі формування патріотичних якостей учнів присвячено Перший урок у 2016/2017 н. р. на тему «Щоб у серці жила Батьківщина: до 25-річчя незалежності України». Готуючись до його проведення **доцільно ознайомитись** з розміщеними на веб-сайті НМЛ виховної роботи і формування культури здоров'я (режим доступу: http://koippo414.at.ua/index/pershij_urok/0-

35) методичними рекомендаціями та матеріалами на допомогу педагогам області для проведення Першого уроку, зокрема:

- Методичні рекомендації для проведення Першого уроку у 2016/2017 н.р. «Щоб у серці жила Батьківщина: до 25-річчя незалежності України» / Ю.В. Міцай, С.М. Пляка, Л.А. Гайда, Н.І. Дяченко. – Кіровоград: КЗ «КОППО імені Василя Сухомлинського», 2016.

- Методичні рекомендації для проведення Першого уроку у 2015/2016 н.р.: [методичні рекомендації] / Ю.В. Міцай, С.М. Пляка, О.П. Третяк, Л.А. Гайда. – Кіровоград: КЗ «КОППО імені Василя Сухомлинського», 2015. – 40 с.

- Україна – єдина країна. Розробки уроків і позакласних заходів для проведення Першого уроку у 2014/2015 н.р.: [методичний посібник] / укладачі: Ю.В. Міцай, С.М. Пляка, О.П. Третяк, О.В. Ревнивцева. – Кіровоград: ФО-П Александрова М.В., 2014. – 172 с.

- Міцай Ю.В., Кірішко Л.М. Методичні рекомендації до проведення у 2011-2012 н.р. Дня Знань і Першого уроку, присвяченого 20-й річниці незалежності України. На шляху до українського відродження : Розробки уроків, позакласних заходів та дитячі творчі роботи, присвячені 20-й річниці незалежності України / укладачі : Ю.В. Міцай, Л.М. Кірішко, Л.А. Гайда, Н.І. Дяченко. – Кіровоград: ПП «Центр оперативної поліграфії «Авангард», 2011. – 164 с.

Наповнюючи змістом сучасні форми національно-патріотичного виховання ***радимо звернутися до творчої та педагогічної спадщини В.О. Сухомлинського***. Його ідеї та досвід виховання громадянина-патріота розкрито в чисельних працях педагога, а саме:

– *книгах та збірниках*: «Народження громадянина», «Листи до сина», «Як виховати справжню людину», «Про виховання»;

– *окремих розділах*: «Ідейно-громадянська основа колективу» (із книги «Методика виховання колективу»), «Моральне виховання» (із книги «Павлиська середня школа»), «Знання і участь у громадському житті» (із книги «Сто порад учителям»);

– *статтях* «З чого починається громадянин», «Людина – найвища цінність», «Громадянське начало – основна ланка морального виховання».

Логічним продовженням вивчення та популяризації педагогічної спадщини видатного педагога має стати ***підготовки до відзначення 100-річчя від дня народження В.О. Сухомлинського***. У ході підготовки до ювілею ***варто запропонувати організаторам виховної роботи, бібліотечної справи*** ознайомитись з навчальними закладами, які впроваджують ідеї педагога-гуманіста, а також активно використовувати потенціал музеїв і музейних кімнат, серед яких:

музеї Василя Сухомлинського:

➤ педагогічно-меморіальний музей Василя Сухомлинського при НВК «Павлиська загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів – ліцей імені В.О. Сухомлинського» Онуфріївської райради Кіровоградської області;

➤ музей В.О. Сухомлинського при комунальному вищому навчальному закладі «Олександрійський педагогічний коледж імені В.О. Сухомлинського» Кіровоградської області;

➤ музей В.О. Сухомлинського при Українському коледжі імені В.О. Сухомлинського (м. Київ);

музейні кімнати, експозиції, лабораторії:

➤ музей історії Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського (окрема експозиція, м. Миколаїв);

➤ Науково-педагогічна бібліотека України імені В.О. Сухомлинського (музей рідкісної книги, м. Київ) ;

➤ Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини (науково-дослідна лабораторія «В.О. Сухомлинський і школа ХХІ століття», м. Умань);

➤ кімната В. Сухомлинського при Йосипівському НВК «Загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів – дошкільний навчальний заклад» Новомиргородської райради Кіровоградської області.

Варто запропонувати організаторам виховного та бібліотечного процесів, педагогам різних профілів та працівникам позашкільних навчальних закладів ознайомитися з музеєм історії освіти Кіровоградщини очно та на сайті (режим доступу: <http://koipro.in.ua/museum/>), а також надсилати матеріали про відомих педагогів краю, досвід сучасників, електронні ресурси, інформацію про науково-практичні конференції, методичні заходи, тематичні проекти в галузі історії освіти району (міста) для їх розміщення на сайті музею. (Матеріали просимо надсилати на e-mail: koipro414@gmail.com, з поміткою «Для музею».)

До серпневих конференцій бібліотечних працівників

На пленарних засіданнях серпневих конференцій важливо окреслити ключові проблеми розвитку бібліотечної справи в Україні (за проектом *Стратегії розвитку бібліотечної справи на період до 2025 року «Якісні зміни бібліотек для забезпечення сталого розвитку України»*: розпорядження Кабінету Міністрів України від 23.03. 2016 р. № 219-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=248924865>) та в регіоні. Проаналізувати стан та потенційні можливості бібліотек щодо ефективного інформаційно-ресурсного забезпечення реалізації завдань у контексті інформатизації освітянської галузі (на прикладах діяльності кращих бібліотек району, міста).

Потрібно відзначити позитивний досвід навчальних закладів, адміністраціями яких створюються відповідні умови для підвищення результативності діяльності бібліотек як інформаційно-ресурсних центрів, створення комфортних умов роботи працівників і читачів, спрямованості на підвищення іміджу бібліотеки.

Варто привернути увагу освітянської громади, органів державної влади та місцевого самоврядування й до проблем бібліотек загальноосвітніх навчальних закладів, проаналізувавши:

– реальний стан матеріально-технічної бази та інформаційно-технологічної інфраструктури бібліотек (низький рівень комп'ютеризації та доступу до Інтернет-ресурсів, відсутність автоматизованих бібліотечних систем), що об'єктивно впливає на їх ефективність;

– кадрове забезпечення бібліотечного процесу;

– цілеспрямоване поповнення бібліотечних фондів довідковою, методичною літературою, художніми творами, фаховими та дитячими періодичними виданнями, матеріалами на електронних носіях.

Готуючись до серпневих конференцій, студій педагогічних і бібліотечних працівників, варто провести онлайн-опитування, результати яких відобразять оцінку доцільності вибору структури науково-методичного забезпечення підвищення професійної компетентності минулого навчального року, найбільш ефективні варіанти запропонованих методичних формувань, їх тематику та форми проведення. Опитування також дозволить методичним службам визначитися з проблематикою, формами навчання та запропонувати орієнтовну структуру методичної роботи на новий навчальний рік для обговорення на секціях.

Окремо доцільно провести онлайн-опитування серед бібліотекарів на предмет найбільш ефективної форми проведення серпневих конференцій, студій. Це можуть бути комбіновані методичні форми наповненні новим змістом (семінари-практикуми, проблемні столи, творчі майстерні) або сучасні форми – міжрегіональні віртуальні бібліотечні мости чи діалоги.

Зазначимо, що методичним службам варто попередньо ознайомитися з досвідом дистанційних міжрегіональних методичних заходів, проведених для бібліотекарів Компаніївського й Маловисківського районів, а саме: методичний веб-квест «Використання сервісів GOOGLE у діяльності бібліотекаря» та віртуальний діалог бібліотекарів і педагогів цих районів «Грані творчості. До 175-річчя від дня народження Марка Кропивницького та Івана Карпенка-Карого». Матеріали цих методичних заходів (режим доступу: <http://biblio-veb-kvest.blogspot.com/p/blog-page.html>, http://svitlanatacienko.edukit.kr.ua/virtualnij_dialog/) можуть бути прикладом сучасних бібліотечних форм та інноваційних методичних форм у системі підвищення професійної та інформаційної компетентностей працівників.

У ході секцій бібліотекарів необхідно, насамперед, глибоко **проаналізувати** минулорічні досягнення і **визначити перспективи розвитку бібліотечної справи** в районі чи місті, розкриваючи основні аспекти ефективного функціонування й розвитку бібліотек та акцентуючи на рівні готовності їх працівників (за результатами моніторингу) до роботи в умовах реформування бібліотек в інформаційно-ресурсні центри навчальних закладів.

▪ **обговорити** проект Стратегії розвитку бібліотечної справи на період до 2025 року «Якісні зміни бібліотек для забезпечення сталого розвитку України», схваленої розпорядження Кабінету Міністрів України від 23.03.2016 р. № 219-р (Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=248924865>);

▪ **визначити** стратегічні завдання та шляхи їх реалізації щодо функціонування бібліотек як сучасних інформаційно-ресурсних центрів навчальних закладів регіону;

▪ **проаналізувати** діяльність бібліотек регіону, відзначивши досягнення, результати участі в районних (міських), обласних конкурсах, оглядах;

▪ **акцентувати увагу** працівників на важливості їх системного, цілеспрямованого процесу самовдосконалення, визначення ними власної траєкторії професійного зростання, розвитку компетентностей, пов'язаних з веденням бібліотечної справи;

▪ **заслухати** звіт керівника методичного об'єднання (МО) бібліотекарів навчальних закладів регіону за минулий рік та *обговорити й схвалити* план роботи МО на 2016/2017 навчальний рік;

▪ **представити** (у нетрадиційній формі) творчі результати інших методичних формувань (керівники творчих груп, шкіл бібліотечної майстерності, шкіл молодого бібліотекаря, майстер-класів та ін.);

▪ **обговорити** орієнтовну (за результатами онлайн-опитування) та **визначити** найбільш доцільну структуру методичної роботи з бібліотекарями в регіоні, визначитися кожному з працівників щодо їх участі в запропонованих методичних формуваннях (школі молодого чи новопризначеного бібліотекаря; творчій, динамічній чи проблемній групах; клубі творчо працюючого бібліотекаря, школах підвищення професійної майстерності чи становлення бібліотекаря-майстра, майстер-класі, творчій лабораторії бібліотекарів тощо);

▪ **проаналізувати** процес розширення інформаційно-ресурсної бази бібліотек та **окреслити** шляхи її розширення;

▪ **зосередитися** на пріоритетних напрямках діяльності бібліотек щодо:

– активного впровадження інформаційно-комунікаційних технологій як важливого чинника вдосконалення бібліотечного процесу та створення власних web-ресурсів, спрямованих на підвищення іміджу бібліотеки та наближення її до користувача;

– розширення інформаційно-освітнього, виховного, духовного та культурного простору користувачів як безпосереднім знайомством з носіями духовності й культури, так і використанням інформаційно-комунікаційних технологій, можливостей Інтернет-ресурсів (віртуальні знайомства з письменниками, художниками, народними майстрами та їх творчістю, віртуальні екскурсії музеями, визначними місцями, природними заповідниками нашої країни тощо);

– інформаційної підтримки виховного простору та створення виховних моделей навчальних закладів, спрямованих на формування системи цінностей дітей та учнівської молоді;

▪ для мотивації працівників щодо ведення власних веб-ресурсів, **презентувати** створені бібліотекарями кращі блоги, сайти чи сторінки на сайті навчального закладу як аспект розширення інформаційного простору користувачів та **популяризувати** блоги дипломантів обласного огляду освітніх блогів «Педагогічна блогосфера»;

- **представити** творчі звіти бібліотекарів, які підвищували кваліфікацію на курсах при КЗ «КОІППО імені Василя Сухомлинського»;

- **ознайомити** з умовами проведення Всеукраїнського конкурсу «Шкільна бібліотека – 2017», особливостями запропонованих номінацій (наказ Міністерства освіти і науки України від 23.05.2016 р. № 559 «Про затвердження номінацій та критеріїв оцінювання Всеукраїнського конкурсу «Шкільна бібліотека – 2017» та **напрацювати** алгоритм створення портфоліо як форми представлення конкурсної роботи;

- **акцентувати увагу** на інформаційно-ресурсній підтримці питань національно-патріотичного виховання дітей і молоді, здійснюючи бібліографічне, інформаційно-аналітичне консультування й інформування педагогічного та учнівського колективів; організації і проведення книжкових виставок, інформаційних оглядів, презентацій, ініціюванням чи долученням до всеукраїнських, обласних, районних, загальношкільних проєктів, акцій.

У ході секційних засідань важливо **наголосити** на підготовці виставок до початку 2016/2017 навчального року та проведенні Першого уроку «Щоб у серці жила Батьківщина: до 25-річчя незалежності України», з використанням краєзнавчих матеріалів, брошур, буклетів тощо.

Варто зупинитися на питаннях створення віртуальних виставок, тематика яких може бути співзвучна з темою першого уроку, де представити електронні версії буклетів, фотоальбомів, проєктів, презентації, відеоролики та посилання на корисні джерела. Корисним ресурсом може слугувати рубрика «Ми – Українці!» (національно-патріотичне виховання дітей та учнівської молоді) на сайті науково-методичної лабораторії виховної роботи і формування культури здоров'я (режим доступу: <http://goo.gl/q15juj>).

Кафедра педагогіки, психології і корекційної освіти (завідувач – О.Е. Жосан) надає такі методичні поради щодо змісту та форм проведення серпневих конференцій 2016 року.

Вивчення предметів духовно-морального спрямування.

На сьогодні у деяких районах мають місце порушення вимог до порядку викладання в загальноосвітніх навчальних закладах курсів духовно-морального спрямування, що полягають переважно у відсутності спеціальної підготовки вчителів, які викладають зазначені курси. Тому слід звернути увагу керівників навчальних закладів на те, що викладати їх мають право лише вчителі, що пройшли **відповідну підготовку** (курси перепідготовки або курси підвищення кваліфікації вчителів предметів духовно-морального спрямування). До того ж, не в усіх загальноосвітніх навчальних закладах створено необхідну **навчально-методичну базу** для їх викладання.

Пропонуємо **повторно вивчити** зміст наказу МОН України від 26.07.2005 р. № 437 «Про вивчення у навчальних закладах факультативних курсів з етики віри та релігієзнавства» й інші документи, що регламентують цей процес.

Відповідні нормативно-правові та науково-методичні матеріали можна знайти на сайті кафедри педагогіки, психології і корекційної освіти КЗ «Кіровоградський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти імені Василя Сухомлинського» у розділі «Викладання предметів духовно-морального спрямування».

Навчання і виховання учнів, які мають порушення психофізичного розвитку.

Навчання дітей з особливими освітніми потребами здійснюється відповідно до Державного стандарту початкової загальної освіти для дітей з особливими освітніми потребами, що визначає оптимальний зміст та обсяг навчального навантаження для цих дітей у поєднанні з відповідною корекційно-розвитковою роботою (Постанова Кабінету Міністрів України від 21.08.2013 р. № 607). Цією постановою з 01.09.2014 р. запроваджено поетапне введення в дію нових навчальних планів. Тому педагогам необхідно звернути увагу на те, що перелік навчальних програм, підручників і навчально-методичних посібників, рекомендованих Міністерством освіти і науки України для використання в загальноосвітніх навчальних закладах для дітей з ООП, **щороку** розміщується на офіційному сайті Міністерства та в Інформаційному збірнику МОН перед початком навчального року.

Для дітей з особливими потребами з комбінованими порушеннями обов'язково складається *індивідуальна програма розвитку*, навчальний план та навчальна програма з урахуванням можливостей дитини та особливостей її навчально-пізнавальної діяльності (рекомендації щодо складання такої програми розміщено на сайті кафедри у рубриці «Корекційна освіта, спеціальна педагогіка»). Слід пам'ятати, чим раніше буде створено сприятливе середовище для дитини з особливими потребами, тим успішнішою буде її адаптації і соціалізація.

Необхідно зауважити, що в нормативних документах зазначається доцільність створення окремих спеціальних класів, за наявності певної кількості дітей, для учнів з порушеннями **спектра аутизму**.

Нагадуємо, що в організації *виховного супроводу* дітей з особливими потребами необхідно звернути увагу на методичні рекомендації щодо організації виховної роботи в спеціальних навчальних закладах для дітей з розумовою відсталістю, 5-10 класи (лист Міністерства освіти і науки, молоді і спорту України від 05.07.2011 р. № 1/11-5597).

В окремих *спеціальних школах* та *школах-інтернатах* існує практика допуску до роботи з учнями, які мають порушення психофізичного розвитку, учителів без відповідної дефектологічної освіти та/або спеціальної підготовки з корекційної педагогіки. Зокрема педагоги, які працюють з дітьми певної нозології, не мають необхідної підготовки для роботи з ними. Тому звертаємо увагу керівників зазначених закладів на необхідність забезпечення **спеціальної підготовки** таких учителів.

Основними напрямками психолого-педагогічного забезпечення навчання учнів з порушеннями психофізичного розвитку в загальноосвітньому навчальному закладі є:

1) виховання в колективі закладу толерантного ставлення до учнів з порушеннями психофізичного розвитку (на жаль, на сьогодні робота з учасниками навчально-виховного процесу більшості закладів з цих питань ще не є достатньо ефективною);

2) забезпечення корекційно-розвиткової складової інклюзивного навчання (обов'язкове проведення корекційно-розвиткових занять з цими учнями; облаштування кабінетів учителя-дефектолога, психологічного розвантаження, логопедичного кабінету для проведення корекційно-розвиткових занять).

Особливу увагу акцентуємо на **фактах порушення прав учнів з особливими потребами на отримання необхідної допомоги з боку спеціалістів – учителів-дефектологів** (олігофренопедагогів, сурдопедагогів, тифлопедагогів і логопедів). У п. 12. Порядку організації інклюзивного навчання в загальноосвітніх навчальних закладах зазначається: «В індивідуальному навчальному плані передбачається від трьох до восьми годин на тиждень для проведення корекційно-розвиткових занять з урахуванням висновку психолого-медико-педагогічної консультації та типових навчальних планів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей, які потребують корекції фізичного та/або розумового розвитку. Такі години враховуються під час визначення гранично допустимого тижневого навчального навантаження дітей з особливими освітніми потребами. Корекційно-розвиткові заняття проводяться відповідними вчителями-дефектологами та практичними психологами».

Пропонуємо керівникам і педагогам інтернатних та інших навчальних закладів, що здійснюють навчання дітей з порушеннями психофізичного розвитку, *повторно опрацювати документи*: «Положення про спеціальну загальноосвітню школу (школу-інтернат) для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку», «Організаційно-методичні засади здійснення комплексної реабілітації учнів (вихованців) у спеціальних загальноосвітніх навчальних закладах», «Положення про спеціальні класи у загальноосвітніх навчальних закладах для навчання дітей, які потребують корекції фізичного та/або розумового розвитку», «Порядок організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах».

Відповідні нормативно-правові та науково-методичні матеріали можна знайти на сайті кафедри педагогіки, психології і корекційної освіти КЗ «Кіровоградський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти імені Василя Сухомлинського» у розділі «Корекційна освіта, спеціальна педагогіка».

Організація навчально-виховної роботи з дітьми та молоддю за індивідуальною формою навчання.

Звертаємо увагу керівників загальноосвітніх навчальних закладів на зміни в нормативній базі стосовно організації індивідуальної форми навчання учнів. *Індивідуальна форма навчання може здійснюватися для осіб, які:*

- за станом здоров'я (у тому числі особи з особливими освітніми

потребами, з інвалідністю та ті, яким необхідно пройти медичне лікування в закладі охорони здоров'я більше одного місяця) не можуть відвідувати навчальний заклад;

- проживають у селах і селищах (коли кількість учнів у класі становить менше 5 осіб);

- проживають у зоні збройного конфлікту, на тимчасово окупованій території України або у населених пунктах, на території яких органи державної влади тимчасово не здійснюють або здійснюють не в повному обсязі свої повноваження тощо, та надзвичайних ситуацій природного або техногенного характеру (з використанням дистанційної форми навчання) відповідно до Закону України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України»;

- мають високий навчальний потенціал і можуть прискорено закінчити школу;

- є іноземцями або особами без громадянства (діти-біженці, діти, чий батьки подали заяви про визнання біженцями або особами, які потребують додаткового чи тимчасового захисту, діти іноземців та осіб без громадянства, які утримуються в пунктах тимчасового перебування іноземців та осіб без громадянства).

Детальніше з особливостями організації та науково-методичного забезпечення навчання учнів за індивідуальною формою можна ознайомитися в Положенні про індивідуальну форму навчання в загальноосвітніх навчальних закладах (наказ МОН України від 12.01.2016 р. № 8), текст якого також можна знайти на сайті кафедри педагогіки, психології і корекційної освіти КЗ «Кіровоградський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти імені Василя Сухомлинського» у розділах «Консультпункт для педагогів і батьків», «На допомогу педагогам, що працюють з дітьми-переселенцями із зони АТО».

Науково-методична лабораторія з інклюзивного та інтегрованого навчання (завідувач – І.В. Червонець) серпневі засідання пропонує провести у формі інструктивно-методичної наради, семінару.

З метою забезпечення реалізації права дітей з особливими освітніми потребами на освіту в загальноосвітньому просторі та відповідно до Указу Президента України від 3 грудня 2015 року № 678/2015 «Про активізацію роботи щодо забезпечення прав людей з інвалідністю» і наказу Міністерства освіти і науки України від 31 грудня 2015 року № 1436 «Про затвердження Плану Заходів щодо забезпечення права на освіту дітей з особливими освітніми потребами в загальноосвітньому просторі» акцентуємо увагу на обговоренні такого актуального питання: *«Створення умов для навчання, реабілітації, соціальної адаптації, інтеграції в суспільство дітей з особливими освітніми потребами, у тому числі з інвалідністю».*

Примітка: Інклюзивне навчання дітей з особливими освітніми потребами організовується відповідно до «Порядку організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах», затвердженого постановою Кабінету

Міністрів України від 15 серпня 2011 року № 872 та наказу Міністерства освіти і науки України від 31 грудня 2015 року № 1436 «Про затвердження Плану Заходів щодо забезпечення права на освіту дітей з особливими освітніми потребами в загальноосвітньому просторі».

Для організації інклюзивного навчання дітей з особливими освітніми потребами у загальноосвітніх навчальних закладах необхідно забезпечити:

- доступність будівель і приміщень;
- наявність відповідних педагогічних кадрів;
- психолого-педагогічний супровід дитини з особливими освітніми потребами;
- використання адекватних форм і методів навчально-виховної роботи;
- корекційно-розвиткове спрямування навчально-виховного процесу;
- співпраця з батьками (особами, які їх замінюють).

Відповідно до контингенту учнів з особливими освітніми потребами керівник навчального закладу визначає кількість учителів-дефектологів, асистентів учителя та, за потребою, асистентів дитини. Це відповідає пункту 3 наказу Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Типових штатних нормативів загальноосвітніх навчальних закладів» від 06.12.2010 р. № 1205, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 22 грудня 2010 р. за № 1308/18603, яким встановлено, що за кошти спеціального фонду загальноосвітні навчальні заклади можуть уводити додаткові посади.

Додаткові посади можуть уводитися рішенням сесії місцевої влади за рахунок видатків місцевого бюджету. Це врегульовано частиною першою статті 14 Закону України «Про освіту», де йдеться про повноваження органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, серед яких – встановлювати не нижче мінімальних нормативів, визначених центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері освіти, обсяги бюджетного фінансування навчальних закладів системи освіти, що є комунальною власністю, та забезпечувати фінансування витрат на їхнє утримання.

Відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 18.07.2012 р. № 635 «Про внесення змін до постанов Кабінету Міністрів України від 14.04.1997 р. № 346 і від 14.06.2000 р. № 963» внесено посаду асистента вчителя до переліку педагогічних посад, якими визначено, що асистент вчителя є педагогічна посада та розроблено його кваліфікаційну характеристику.

У разі відсутності можливості введення додаткової посади, зокрема асистента дитини, таку функцію можуть виконувати один із батьків або особа, визначена батьками (особа, яка їх замінює) у їх письмовій заяві. Це співвідноситься із статтею 59 Закону України «Про освіту» та статтею 12 Закону України «Про охорону дитинства», якими на батьків покладається відповідальність за виховання, навчання і розвиток дитини.

Про забезпечення права на освіту дітей з особливими освітніми потребами, з числа переселенців із місць проведення антитерористичної операції.

У зв'язку з тим, що із зони проведення антитерористичної операції евакуйовано до різних регіонів країни дітей з особливими освітніми потребами, у тому числі дітей-інвалідів, звертаємо увагу на необхідність забезпечення належних умов їх утримання, навчання та виховання з урахуванням потреб та можливостей таких дітей, чуйного та толерантного ставлення до них з боку педагогів, учнів та їх батьків.

Організація навчально-виховного процесу для учнів з особливими освітніми потребами загальноосвітніх навчальних закладів.

Навчання в інклюзивних класах/групах здійснюється за типовими навчальними планами, програмами, підручниками та посібниками, рекомендованими Міністерством освіти і науки України для загальноосвітніх та, у разі потреби, спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів.

Нагадуємо, що з урахуванням поетапного переходу спеціальних навчальних закладів на нові навчальні плани і програми (лист Міністерства освіти і науки України від 25.06.2014 р. № 1/9-335 «Про навчальні плани та програми спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів на 2014/2015 навчальний рік») робочі навчальні плани загальноосвітніх навчальних закладів для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку, складаються:

- для підготовчого, 1-4 класів – за Типовими навчальними планами спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку (початкова школа), затвердженими наказом Міністерства освіти і науки України від 28.01.2014 р. № 80 (зі змінами, внесеними наказами Міністерства освіти і науки України від 11.02.2014 р. № 133 та від 15.07.2014 р. № 828);

- для 5-7 класів – за Типовими навчальними планами спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів II ступеня для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку, затвердженими наказом Міністерства освіти і науки України від 22.04.2014 року № 504 (зі змінами, внесеними наказом Міністерства освіти і науки України від 11.06.2014 р. № 701);

- для 8-10 класів – за Типовими навчальними планами спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів II ступеня для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку, затвердженими наказом Міністерства освіти і науки України від 09.04.2015 року № 416 «Про внесення змін до наказу Міністерства освіти і науки України від 26.08.2008 р. № 778»;

- для 11-12 класів – за Типовими навчальними планами спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів, затвердженими наказом Міністерства освіти і науки України від 12.02.2015 р. № 134.

Під час складання робочих навчальних планів для спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей, які потребують корекції

фізичного та (або) розумового розвитку, дозволяється перерозподіл до 15 відсотків навчального часу, визначеного інваріантною частиною Типових навчальних планів. В середині освітньої галузі перерозподіл здійснюється за погодженням із місцевим органом управління освітою, між галузями – за погодженням із Міністерством освіти і науки України.

Нагадуємо, що Перелік навчальних програм, підручників та навчально-методичних посібників, рекомендованих Міністерством освіти і науки України для використання у загальноосвітніх навчальних закладах для дітей з особливими освітніми потребами (за нозологіями), щороку розміщується на офіційному сайті Міністерства та в Інформаційному збірнику Міністерства освіти і науки України.

Навчально-виховний процес у класах з інклюзивним навчанням здійснюється відповідно до робочого навчального плану загальноосвітнього навчального закладу. З урахуванням індивідуальних особливостей дітей з особливими освітніми потребами, у тому числі дітей-інвалідів, складається індивідуальний навчальний план.

Обов'язковою умовою при складанні індивідуального навчального плану та індивідуальної навчальної програми є врахування висновків та рекомендацій ПМПК щодо вибору для дитини навчальної програми.

Розклад уроків для дітей з особливими освітніми потребами складається з урахуванням індивідуальних особливостей їх навчально-пізнавальної діяльності, динаміки працездатності протягом дня і тижня та з дотриманням санітарно-гігієнічних вимог.

Корекційно-розвиткова робота проводиться педагогами, психологами з відповідною освітою, які залучаються з ПМПК, спеціальних навчальних закладів шляхом укладання угод про співпрацю. Координація послуг зазначених фахівців здійснюється місцевими управліннями освіти, відповідно до інформації, отриманої від дошкільних і загальноосвітніх навчальних закладів з інклюзивними групами/класами.

Особливістю навчально-виховного процесу дітей з особливими освітніми потребами, які навчаються в класах/групах з інклюзивним навчанням, є його корекційна спрямованість.

Примітка: Відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 15 серпня 2011 року № 872 «Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах», наказу Міністерства освіти і науки України від 02 квітня 2015 року № 1/9-169 «Про порядок комплектування інклюзивних груп у дошкільних навчальних закладах», в індивідуальному навчальному плані передбачається від 3 до 8 годин на тиждень для проведення корекційно-розвиткових занять з урахуванням висновку ПМПК та типових навчальних планів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку.

Інваріантна складова Типових навчальних планів для спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів обов'язково включає години корекційно-

розвиткових занять, спрямованих на вирішення специфічних завдань, зумовлених особливостями психофізичного розвитку учнів, а саме:

- розвиток зорового або слухового сприймання, мовлення, пізнавальної діяльності, психофізичний, соціально-комунікативний розвиток дітей з особливими потребами, формування в них навичок просторового, соціально-побутового орієнтування тощо;
- розвиток навичок саморегуляції та саморозвитку дітей шляхом взаємодії з навколишнім природним середовищем з урахуванням набутих знань, умінь і навичок комунікативної діяльності і творчості;
- формування компенсаційних способів діяльності як важливої умови підготовки дітей з особливими освітніми потребами до навчання в загальноосвітній школі;
- створення умов для соціальної реабілітації та інтеграції дітей з особливими освітніми потребами, розвиток їх самостійності та життєво важливих компетенцій.

Зміст корекційно-розвиткової роботи визначається з урахуванням особливостей розвитку дітей з особливими освітніми потребами, мети, завдань та напрямів такої роботи.

Корекційно-розвиткові заняття для дітей сліпих та зі зниженим зором

Мета: створення та забезпечення рівних можливостей для отримання доступної, якісної та ефективної початкової освіти, повноцінного психофізичного та особистісного розвитку, соціалізації та інтеграції дітей сліпих та зі зниженим зором через розвиток порушених фізичних та психічних функцій засобами корекційно-компенсаторного впливу.

Основними завданнями корекційно-розвиткових занять є:

- 1) розвиток та виправлення функцій зору, подолання вторинних порушень пізнавальної, орієнтувальної діяльності, мовлення, фізичного розвитку;
- 2) компенсація і корекція порушень розвитку шляхом психолого-педагогічних (мовних, ігрових, музичних та ін.), лікувальних (медикаментозної, масажу, лікувальної фізкультури, фізіотерапії, психотерапії та ін.) методик з максимальним використанням засобів індивідуальної корекції;
- 3) надання допомоги для засвоєння системи знань, умінь і навичок в обсязі, визначеному державним стандартом освіти, повноцінного розвитку особистості дитини, її пізнавальних і творчих здібностей;
- 4) адаптація навчально-розвивального середовища до пізнавальних можливостей дітей сліпих та зі зниженим зором для опанування ключових життєвих компетентностей;
- 5) розвиток слухового, дотикового, зорового, кінестетичного сприймання ознак та властивостей оточуючого світу, формування уявлень про предмети, які наповнюють оточуючий простір;
- 6) орієнтування в замкненому та вільному просторі;
- 7) розвиток особистісної, емоційно-вольової сфери та комунікативних навичок;

8) накопичення необхідного досвіду самостійної життєдіяльності.

Основні напрями корекційно-розвиткової роботи: розвиток залишкового зору (школи для дітей зі зниженим зором), розвиток психічних і сенсорних функцій, розвиток мовлення, орієнтування в просторі та мобільність, соціально-побутове орієнтування, лікувальна фізкультура, ритміка.

Корекційно-розвиткові заняття з дітьми глухими та зі зниженим слухом

Мета: формування в учнів способів орієнтування, комунікативної діяльності, засвоєння навчального матеріалу, всебічний розвиток особистості, створення передумов для соціальної адаптації та інтеграції дітей.

Основними завданнями корекційно-розвиткової роботи є:

1. Розвиток особистості (когнітивної, емоційно-вольової, ціннісно-мотиваційної і поведінкової сфер) та формування комунікативних навичок за допомогою словесної та жестової мов.

2. Подолання вторинних порушень пізнавальної діяльності.

3. Удосконалення навичок спілкування на слухозоровій основі (використання збережених аналізаторів та розвиток слухового сприймання), сприймання та продукування мовлення.

4. Розширення поняття про оточуюче середовище, поповнення запасу словесних та жестових одиниць.

5. Посилення слухового компоненту в умовах слухозорового та вібраційного сприймання мовлення.

6. Індивідуальна корекція порушень розвитку засобами лікувальних методик (медикаментозної, масажу, лікувальної фізкультури, фізіотерапії, психотерапії та ін.).

Основні напрями корекційно-розвиткової роботи: розвиток слухового сприймання та формування вимови; музично-ритмічні заняття; фонетична ритміка; психосоціальний розвиток, що забезпечується засобами словесної та жестової мов.

Індивідуальна робота з розвитку слухо-зоро-тактильного сприймання мовлення та формування вимови проводиться щоденно на індивідуальних заняттях. Кожен учень відвідує індивідуальні заняття не менше 3-х разів на тиждень. Індивідуальне заняття з кожним учнем повинно тривати не менше 20 хвилин.

Корекційно-розвиткові заняття для дітей з тяжкими порушеннями мовлення

Мета: компенсація порушень мовленнєвого розвитку та створення умов для формування навичок вільної комунікації, що сприятиме включенню дітей з тяжкими порушеннями мовлення до суспільного життя.

Основними завданнями корекційно-розвиткових занять є:

1. Визначення порушень мовленнєвого розвитку та механізмів їх виникнення.

2. Подолання виявлених порушень з урахуванням механізмів їх виникнення та з опорою на збережені компоненти мовленнєвої та пізнавальної діяльності.

3. Попередження появи вторинних порушень мовленнєвого (дисграфії, дизорфографії й дислексії) та пізнавального розвитку.

4. Формування здатності здійснювати комунікацію в різних сферах спілкування з урахуванням мотивації, мети та соціальних норм поведінки.

5. Нормалізація м'язового тону організму дитини через інтеграцію мовленнєвої, пізнавальної, рухової функцій.

Основні напрями корекційно-розвиткової роботи: розвиток мовлення, розвиток зв'язного мовлення, логоритміка, лікувальна фізкультура.

Корекційно-розвиткові заняття для дітей із затримкою психічного розвитку

Мета: формування основних видів діяльності, емоційно-вольової сфери, позитивних характеристик особистості, мовлення, психомоторного розвитку школярів із затримкою психічного розвитку.

Основними завданнями корекційно-розвиткових занять є:

1. Цілеспрямоване формування пізнавальної діяльності: розвиток сенсорно-перцептивної діяльності і формування еталонних уявлень; розвиток мнемічної діяльності різної модальності; формування мисленнєвої діяльності у взаємозв'язку з мовленнєвим розвитком; розвиток розумових здібностей шляхом опанування дій заміщення і наочного моделювання в різних видах діяльності (навчальна, предметно-практична); розвиток творчих здібностей.

2. Формування навчальної та предметно-практичної діяльності (мотиваційного, орієнтовно-операційного і регуляційного компонентів): цілеспрямоване формування навчальної діяльності: уміння програмувати, контролювати, регулювати й оцінювати результати виконання завдань; всебічний розвиток предметно-практичної діяльності.

3. Корекційний розвиток емоційно-вольової сфери: формування здатності до вольових зусиль, довільної регуляції поведінки; подолання вже сформованих негативних якостей особистості; попередження й усунення афективних, негативних відхилень у поведінці.

4. Розвиток мовлення. Розвиток усного мовлення шляхом: корекції порушень звуковимови одночасно з формуванням фонематичних процесів; розвиток лексичного й граматичного ладу мовлення; розширення обсягу словника, уявлень про довкілля в процесі мовленнєвої й пізнавальної діяльності; формування навичок правильного вживання слів у реченні, зв'язного мовлення; ініціювання контакту, взаємодії та підтримки процесу спілкування з дорослими й однолітками. Формування писемного мовлення в процесі розвитку фонематичного, складового аналізу й синтезу; становлення синтетичних прийомів поскладового читання; формування мотивації оволодіння графічним зображенням букв і розвиток смислового програмування письмового висловлювання; формування мовних операцій.

5. Розвиток психомоторики. Формування рухових умінь та навичок; розвиток координації рухів, спритності, сили, витривалості; розвиток відчуття ритму; розвиток правильної постави, ходи, грації, рухів; розвиток загальної та дрібної моторики, моторних функцій і дихання.

Основні напрями корекційно-розвиткової роботи: розвиток психомоторики, мовлення, емоційно-вольової сфери, формування пізнавальної, навчальної та предметно-практичної діяльності.

***Корекційно-розвиткові заняття
для дітей з порушенням опорно-рухового апарату***

Мета: створення та забезпечення психофізичного й особистісного розвитку дітей з порушеннями опорно-рухового апарату, корекції порушень психофізичного розвитку та забезпечення умов для розвитку всіх психічних процесів, що сприятиме максимальній соціалізації таких дітей.

Основними завданнями корекційно-розвиткових занять є:

1. Визначення існуючих порушень психофізичного розвитку дитини із порушеннями опорно-рухового апарату.
2. Подолання порушень з урахуванням механізмів їх виникнення та з опорою на найбільш збережені функціональні системи розвитку.
3. Попередження появи та корекція вторинних порушень психофізичного розвитку.
4. Формування здатності здійснювати комунікацію в різних сферах спілкування з урахуванням мотивації, мети та соціальних норм поведінки.
5. Нормалізація м'язового тонусу організму дитини через інтеграцію мовленнєвої, пізнавальної, рухової діяльностей.

Основні напрями корекційно-розвиткової роботи: корекція порушень психофізичного розвитку, корекція мовлення, ЛФК.

***Корекційно-розвиткові заняття
для дітей з розумовою відсталістю***

Мета: психосоціальний розвиток та корекція психофізичних порушень дітей з розумовою відсталістю.

Основними завданнями корекційно-розвиткових занять є:

1. Формування особистісних якостей дитини, розвиток і корекція всіх психічних процесів, сприяння психологічній адаптації та соціальній реабілітації дітей.
2. Розвиток та подолання порушень мовлення (усного та писемного), дихання та голосу в дітей, попередження можливих вторинних розладів.
3. Корекція та компенсація загальної та дрібної моторики учнів.
4. Корекція та розвиток рухових порушень та недоліків фізичного розвитку, формування вмінь диференціювати рухи відповідно до ступеня мускульних навантажень, темпу рухів, підпорядкування рухів музиці.

Основні напрями корекційно-розвиткової роботи: розвиток та корекція психосоціального розвитку, корекція вад мовлення, лікувальна фізична культура, ритміка.

Основним завданням корекційно-розвиткових занять для дітей з помірною розумовою відсталістю є формування в них навичок життєдіяльності в соціальному середовищі. Досягнення цієї мети забезпечується розв'язанням наступних завдань:

- соціальна адаптація дітей;
- корекція порушень розвитку;

- загальний фізичний розвиток відповідно до їх можливостей.

Основні напрями корекційно-розвиткової роботи: розвиток та корекція психосоціального розвитку, корекція вад мовлення, лікувальна фізична фізкультура, ритміка.

У роботі з цією категорією учнів важливо приділяти увагу формуванню в них певного обсягу знань, адекватності поведінки та вміння діяти в конкретних життєвих ситуаціях.

Корекційно-розвиткові заняття для дітей

з розумовою відсталістю, які мають розлади аутичного спектра

Мета: психосоціальний розвиток та корекція психофізичних порушень у дітей з розладами аутичного спектра.

Напрями корекційно-розвиткової роботи та завдання, реалізація яких в умовах мікрогрупи сприяє досягненню мети:

1. Розвиток психомоторики (гармонізувати психофізіологічний статус; збагачувати руховий репертуар; тренувати психомоторні функції та властивості (координованість, статична і динамічна рівновага, спритність, витривалість).

2. Сенсорний розвиток, сенсорна інтеграція (розвивати моторну імітацію, збагачувати чуттєвий досвід, формувати полісенсорне сприймання, коригувати сенсорну гіперчутливість, розвивати відчуття ритму (структурування середовища і діяльності), розвивати дрібну моторику та зорово-моторну координацію).

3. Соціально-комунікативний розвиток (розвивати здатність виконувати соціальні норми та правила поведінки, підпорядковуватися інструкціям, формувати комунікативні вміння, у тому числі невербальні, стимулювати розвиток мовлення (активний та пасивний словниковий запас), формувати соціально-побутові навички).

Корекційно-розвиткові заняття для дітей із затримкою психічного розвитку, які мають розлади аутичного спектра

Мета: психосоціальний розвиток та корекція психофізичних порушень у дітей з розладами аутичного спектра.

Напрями корекційно-розвиткової роботи та завдання, реалізація яких в умовах мікрогрупи сприяє досягненню мети:

1. Розвиток психомоторики. Удосконалювати психомоторні функції та властивості (координованість, статична і динамічна рівновага, спритність, влучність, витривалість).

2. Соціально-комунікативний розвиток (формувати здатність до наслідування ланцюга дій, підтримки та ініціювання соціальної взаємодії, формувати комунікативні уміння та навички діалогу, стимулювати розвиток зв'язного мовлення, удосконалювати навички соціальної поведінки і компетентності, розвивати здатність брати участь у соціально-рольових іграх).

3. Емоційно-мотиваційний розвиток (розвивати довільність психічних функцій, розвивати та гармонізувати емоційну сферу, формувати емоційну саморегуляцію, розширювати інтереси (долання стереотипів), формувати пізнавальну та навчальну мотивацію).

З метою створення оптимальних умов для опанування навчального матеріалу з учнями, які потребують фізичного та (або) розумового розвитку, проводяться індивідуальні й групові заняття з корекції вад розвитку.

Корекційно-розвиткові заняття проводяться в окремому приміщенні, простір якого слід розподілити з урахуванням потреб учнів. Зокрема у приміщенні потрібно створити функціональні зони: навчальну, ігрову, зону релаксації, сенсорну тощо.

«Надання батькам дітей з особливими освітніми потребами професійної консультативної допомоги щодо вибору програми, форм, методів навчання та навчального закладу для дитини відповідно до її особливих потреб».

Одним із головних завдань ПМПК є раннє виявлення дітей з особливими освітніми потребами з метою надання їм корекційної допомоги та консультативної допомоги їх батькам з питань особливостей розвитку та пізнавальної діяльності дитини, надалі – вибору програми для її навчання, в складанні індивідуальної програми розвитку дитини.

У тісній взаємодії з ПМПК мають працювати визначені управлінням освіти і науки спеціальні або комбінованого типу дошкільні, опорні загальноосвітні з інклюзивними класами/групами навчальні заклади.

Така співпраця необхідна для визначення перспективи запровадження інклюзивного навчання в регіоні шляхом створення умов для охоплення щороку таким навчанням більшої кількості дітей з особливими освітніми потребами, у тому числі дітей-інвалідів.

У підготовці до проведення секційних засідань **радімо також використати основні нормативно-правові документи** щодо забезпечення впровадження інклюзивного навчання.

1. Указ Президента України від 25.08.2015 р. № 501 «Про затвердження Національної стратегії у сфері прав людини».

2. Указ Президента України від 03.12.2015 р. № 678 «Про активізацію роботи щодо забезпечення прав людей з інвалідністю».

3. Розпорядження Президента України від 25.12.2015 р. № 818 «Про робочу групу з опрацювання пропозицій щодо реформування системи інституційного догляду та виховання дітей».

4. Наказ Міністерства освіти і науки України від 31.12.2015 р. № 1436 «Про затвердження Плану заходів щодо забезпечення права на освіту дітей з особливими освітніми потребами в загальноосвітньому просторі».

5. Наказ Міністерства освіти і науки України від 15.09.2008 р. № 852 «Про затвердження Положення про спеціальну загальноосвітню школу (школу-інтернат) для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку».

6. Лист Міністерства освіти і науки України від 02.04.2015 р. № 1/9-169 «Про порядок комплектування інклюзивних груп у дошкільних навчальних закладах».

7. Постанова Кабінету Міністрів України від 20.04.2011 р. № 462 «Про затвердження Державного стандарту початкової загальної освіти».

8. Постанова Кабінету Міністрів України від 15.07.2011 р. № 872 «Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах».

9. Лист Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 18.05.2012 р. № 1/9-384 «Про організацію інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах».

10. Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 20.02.2013 р. № 144 «Державні санітарні норми і правила "Гігієнічні вимоги до улаштування, утримання і режиму спеціальних загальноосвітніх шкіл (шкіл-інтернатів) для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку"».

11. Рішення колегії Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 01.03.2013 р. (протокол № 2/3-2) «Про впровадження інклюзивного навчання в загальноосвітніх навчальних закладах: реалії та перспективи».

12. Наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 01.03.2013 р. № 302 «Про виконання рішення колегії від 01.03.2013 р. (протокол № 2/3-2) «Про впровадження інклюзивного навчання в загальноосвітніх навчальних закладах: реалії та перспективи».

13. Лист Міністерства освіти і науки України від 08.08.2013 р. № 1/9-539 «Організаційно-методичні засади забезпечення права на освіту дітей з особливими освітніми потребами».

14. Постанова Кабінету Міністрів України від 21.08.2013 р. № 607 «Про затвердження Державного стандарту початкової загальної освіти для дітей з особливими освітніми потребами».

15. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 04.09.2013 р. № 686 «Про затвердження плану заходів з реалізації Національної стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року».

16. Наказ Міністерства освіти і науки України від 28.01.2014 р. № 80 «Про затвердження Типових навчальних планів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку (початкова школа)».

17. Наказ Міністерства освіти і науки України від 22.04.2014 р. № 504 «Про затвердження Типових навчальних планів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів II ступеня для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку».

18. Наказ Міністерства освіти і науки України від 18.02.2015 р. № 163 «Про затвердження Плану заходів щодо виконання Рекомендацій, схвалених Постановою Верховної Ради України від 13 січня 2015 року № 96-VIII».

Обласний навчально-методичний центр психологічної служби системи освіти (завідувач В.Ф. Чебоненко) акцентує увагу, що під час планування своєї роботи практичні психологи і соціальні педагоги мають урахувати, що у 2016/2017 н.р. пріоритетними напрямками діяльності психологічної служби

Кіровоградської області є:

1. Психолого-педагогічний супровід профілактики ситуацій насилля. Обов'язковим є опитування учнів 7-11 класів з проблеми жорстокого поводження з дітьми в сім'ї та школі і проявів насильства в учнівському середовищі. Одним із аспектів, який має бути на контролі психолога і соціального педагога – виявлення фактів жорстокого ставлення учнів один до одного.

З метою профілактики ситуацій насилля в школах області рекомендуємо психологам організувати індивідуальні та групові консультації, тренінгові заняття з метою формування навичок проблемно-вирішальної поведінки в дітей і підлітків та розвитку толерантності як якості особистості кожного учня. Для соціальних педагогів рекомендується організувати індивідуальні та групові консультації з метою роз'яснення юридично-правових наслідків для осіб (і дітей і дорослих), що порушують права дітей. Допомогою в організації просвітницько-профілактичної роботи в цьому напрямку стане методичний посібник Рибалки В.В. «Честь і гідність особистості як предмет діяльності практичного психолога» (К.: «Шкільний світ», 2010) та методичні рекомендації (лист КЗ «КОППО імені Василя Сухомлинського» від 02.07.2014 р. № 495/10-09 «Толерантне спілкування – один із засобів ефективного впливу на особистість»).

2. Психолого-педагогічний супровід профілактики суїцидальних тенденцій серед дітей та молоді.

У цьому плані радимо звернути увагу на методичні рекомендації розроблені обласним навчально-методичним центром психологічної служби системи освіти (лист КЗ «КОППО імені Василя Сухомлинського» від 10.04.2014 р. № 320/10-09 «Щодо профілактики суїцидальних тенденцій серед учнів», лист КЗ «КОППО імені Василя Сухомлинського» від 19.10.2015 р. № 617/10-09 «Щодо профілактики суїцидальної поведінки у молоді», лист КЗ «КОППО імені Василя Сухомлинського» від 19.01.2016 р. № 49/10-09 «Щодо психокорекції суїцидальних ідеацій у дітей та підлітків»).

3. Психолого-педагогічний супровід формування навичок здорового способу життя.

Для працівників психологічної служби залишаються обов'язковими 150 годин профілактичної роботи, з яких не менше 40 годин на рік має бути присвячено корекційній роботі. Бажано проводити тренінгові заняття за програмами «Сімейна розмова», «Дорослішай на здоров'я», «Діалог», «Рівний-Рівному», «Корисні звички», «Профілактика торгівлі людьми» тощо. Радимо

звернути увагу на методичні рекомендації розроблені обласним навчально-методичним центром психологічної служби системи освіти (лист КЗ «КОІППО імені Василя Сухомлинського від 28.05.2014 р. № 452/10-09 «Щодо формування у дітей і молоді негативного ставлення до вживання наркотичних засобів та психотропних речовин», лист КОІППО імені Василя Сухомлинського від 26.06.2013 р. № 585/10-09 «Щодо формування у підлітків здорового способу життя та збереження репродуктивного здоров'я»). Конвенції, які були ратифіковані Україною, необхідно активно підтримувати і заохочувати участь дітей в інформаційно-просвітницьких і навчальних програмах щодо превентивних заходів пов'язаних з торгівлею людьми і, зокрема, дітьми.

З цього питання доцільно скористатися програмою виховних заходів «Особиста гідність. Безпека життя. Громадянська позиція» для учнів 7-11 класів та комплектом методичних матеріалів щодо впровадження програми в професійно-технічних навчальних закладах, загальноосвітніх школах-інтернатах та інститутах післядипломної педагогічної освіти, що схвалені для використання науково-методичною комісією з проблем виховання дітей та учнівської молоді Науково-методичної ради з питань освіти Міністерства освіти і науки України протокол № 3 від 14 жовтня 2014 року (лист МОН від 28.05.2015 № 1/9-264).

Матеріали розміщені у вільному доступі на сайті Міністерства в розділі «Позашкільна освіта, виховна робота» за посиланням: <http://old.mon.gov.ua/ua/activity/education/59/196/korinf19/>.

4. Психолого-педагогічний супровід профільного та професійного самовизначення учнів.

Міністерством освіти і науки України надано гриф навчальним програмам курсів за вибором «Людина і світ професій» для учнів 8-9 класів та «Побудова кар'єри», які можуть бути розраховані на 9, 18, 35, 70 год. і впроваджуються в загальноосвітніх навчальних закладах з 2009 р., програма «Моя майбутня професія: правила вибору» (курс за вибором для учнів 9-х класів загальноосвітніх навчальних закладів (52 год.)) і «Моя майбутня професія: шлях до успіху» (курс за вибором для учнів 10-11-х класів загальноосвітніх навчальних закладів (52 год.)). Програми ввійшли до навчально-методичного посібника «Збірник програм з викладання факультативних курсів, курсів за вибором та спецкурсів для застосування в роботі працівників психологічної служби загальноосвітніх навчальних закладів», який також отримав гриф Міністерства освіти і науки України (лист МОН України від 06.06.2013 р. № 1/9-413 «Про впровадження факультативних курсів працівниками психологічної служби системи освіти»).

5. Психолого-педагогічний супровід соціального розвитку дітей з девіантною поведінкою.

У психолога і соціального педагога має бути банк даних про дітей, які скоїли злочин або схильних до девіантної поведінки, індивідуальні картки та соціальні паспорти, протоколи діагностичного вивчення дітей, виявлення

причин порушень у поведінці учнів та розробки конкретних рекомендацій і спільних дій щодо їх усунення (безпосередня робота психолога – з'ясувати причину виникнення девіацій у поведінці дитини). Обов'язковим є здійснення індивідуальної консультативної та корекційної роботи (в об'ємі не менше 30 годин) з дітьми, які скоїли злочин, та з дітьми схильними до девіантної поведінки. Такі діти також залучаються до групової корекційно-тренінгової роботи (робота в групі – не менше 30 годин). На початку навчального року працівники психологічної служби мають забезпечити класних керівників психологічною характеристикою на клас в цілому і на кожну дитину – із зазначенням конкретних рекомендацій. Практичні психологи в корекційній роботі можуть використовувати тренінгові програми рекомендовані листом МОН України, розробити спільні заходи з кримінальною міліцією у справах дітей, службами у справах дітей, центрами соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді з профілактики девіантної поведінки.

Звертаємо увагу на методичні рекомендації подані в листах КЗ «КОІППО імені Василя Сухомлинського» (лист КЗ «КОІППО імені Василя Сухомлинського» від 19.10.2015 р. № 616/10-09 «Щодо профілактики насильницьких та агресивних форм поведінки серед учнівської та студентської молоді», лист КЗ «КОІППО імені Василя Сухомлинського» від 08.07.2015 р. № 447/10-09 «Щодо проведення просвітницько-профілактичних заходів запобігання правопорушень серед неповнолітніх»).

6. Соціально-психологічний супровід дітей, постраждалих внаслідок військових дій, а також їх батьків.

Радимо з цього питання використовувати програму освітньої діяльності та спецкурс для курсів підвищення кваліфікації практичних психологів і соціальних педагогів з проблеми «Навички кризового консультування та розвиток психосоціальної стійкості до стресу в дітей» за загальною науковою редакцією В.Г. Панка (лист МОН України від 09.06.2015 р. № 1/9-284). Матеріали знаходяться у вільному доступі на сайті Міністерства в розділі «Позашкільна освіта, виховна робота» (<http://old.mon.gov.ua/ua/activity/education/59/196/korinf19/>) та на сайті Українського НМЦ практичної психології і соціальної роботи (www.psyua.com.ua).

Практичним психологам та соціальним педагогам у новому навчальному році рекомендуємо запланувати заходи щодо психологічної просвіти педагогічних працівників та батьків з питань «стрес», «криза», «травма та її прояви у психіці, поведінці дитини», «ресурс» тощо.

Також рекомендуємо методичні рекомендації розроблені обласним навчально-методичним центром психологічної служби системи освіти (лист КЗ «КОІППО імені Василя Сухомлинського» від 09.06.2015 р. № 416/10-09 «Щодо психологічної роботи з дітьми та підлітками в умовах посттравматичної кризи», лист КЗ «КОІППО імені Василя Сухомлинського» від 22.10.2014 р. № 661/10-09 «Щодо координації та організації надання психологічної допомоги особам, які виїхали із зони проведення АТО»).

7. Психолого-педагогічний супровід роботи з дітьми з особливими освітніми потребами.

Наголошуємо на тому, що працівникам психологічної служби необхідно приділити особливу увагу вивченню індивідуальних особливостей дітей з особливими освітніми потребами, розробці алгоритму взаємодії педагогічних працівників як у межах навчального закладу, так і поза його межами щодо забезпечення потреб вихованців та учнів. Інтеграція таких дітей у навчально-виховний процес можлива виключно за умови мультидисциплінарного підходу, у рамках якого спеціалісти з різних служб, відомств, установ обмінюються інформацією і створюють найкращі умови для розвитку дитини, задоволення її потреб. Під час планування діяльності рекомендуємо взяти до уваги «Методичні рекомендації щодо взаємодії педагогічних працівників у навчальних закладах та взаємодії з іншими органами і службами щодо захисту прав дітей», у яких подано приклад такої взаємодії, основні функції кожної служби (лист МОН України від 28.10.2014 р. № 1/9-557; лист КЗ «КОІППО імені Василя Сухомлинського» від 18.09.2014 р. № 582/10-09 «Щодо розробки та підготовки програм розвитку для дітей з особливими освітніми потребами», лист КЗ «КОІППО імені Василя Сухомлинського» від 03.07.2014 р. № 497/10-09 «Щодо формування в учнів, батьків, учителів психологічної готовності до взаємодій з дитиною з особливими освітніми потребами»).

8. Психолого-педагогічний супровід роботи з педколективом.

Формування здорового соціально-психологічного клімату в класному та педагогічному колективах теж є завданням психологічної служби. Основним тут є визначення категорії дезадаптованих дітей і організація з ними корекційної роботи. Якісною повинна бути робота психолога спрямована на усунення конфліктних ситуацій, що виникають у взаємостосунках педагогів між собою, адміністрації і педагогів, педагогів і батьків, педагогів та учнів. Психолог має займати неупереджену і незалежну позицію та професійно розв'язувати конфліктні ситуації в навчальному закладі.

Для цього потрібно проводити моніторинги виявлення ситуацій ризику конфліктів та проводити тренінги на професійне зростання педагогів і профілактику професійного вигорання тощо.

Радимо звернути увагу на методичні рекомендації в листі КЗ «КОІППО імені Василя Сухомлинського» від 25.02.2016 р. № 193/10-09 «Щодо технологій вирішення конфліктів в учнівському середовищі».

9. Психодіагностична робота. Для якісного проведення діагностичної роботи в закладі освіти обов'язковим є проходження психологічної експертизи всіх методик, тестів, анкет, програм відповідно до Положення про експертизу психологічного і соціологічного інструментарію, який використовується в навчальних закладах Міністерства освіти і науки України (наказ від 20.04.2001 р. № 330). Практичні психологи і соціальні педагоги у своїй роботі можуть користуватися тільки тими діагностичними та корекційними методиками, розвивальними програмами, які пройшли експертизу. Якщо

працівник психологічної служби хоче скористатися діагностичною методикою або програмою тренінгового курсу, програмою індивідуальної чи групової корекції (розвитку) дітей, які не пройшли експертизу, він повинен звернутися з клопотанням про експертизу та подати два примірники інструментарію (методику, анкету, опитувальник, тест, тренінгову програму) в обласний навчально-методичний центр психологічної служби системи освіти (лист КЗ «КОІППО імені Василя Сухомлинського» від 19.04.2016 р. № 559/10-09 «Про приведення у відповідність психологічного інструментарію до вимог чинного законодавства»).

Без експертизи можна використовувати в роботі методики, що були надруковані у виданнях Українського науково-методичного центру практичної психології і соціальної роботи та виданнях МОН України.

Серпневі конференції – 2016

Методичні рекомендації
щодо змісту і форм проведення

Підписано до друку 01.07.2016 р.
Формат 60х84 1/16. Папір офсетний. Гарнітура «Таймс».
Друк – принтер. Тираж 50 прим.
Зам. № 240

КЗ «КОШПО імені Василя Сухомлинського», вул. Велика Перспективна, 39/63,
Кіровоград, 25006

Віддруковано в лабораторії інформаційно-методичного забезпечення
освітнього процесу КЗ «КОШПО імені Василя Сухомлинського», вул. Велика
Перспективна, 39/63, Кіровоград, 25006